

DIAKONIA

4/2017

Vakaumuksen kunnioittaminen

Miten kirkon
työntekijän
pitäisi uskoa?

Avoimesti
panta-
paidassa

Myötätunto-
johtaminen

4 • 2017

sisältö

- 3** **Pääkirjoitus**
Periaatteellinen diakonia
- 6** Miten kirkon työntekijän pitäisi uskoa?
- 10** Vakaumuksen kunnioittaminen turvakodin henkilökunnan kokemana
- 14** Paperittomat, kirkko ja yhteiskunta
- 16** Uskontodialogia seurakunnassa – yhteistä yhteisöä rakentamassa
- 18** Ekumeenisissa kohtaamisissa ei aina oteta riittävästi huomioon ihmisen hengellistä taustaa ja identiteettiä
- 20** Lähetystyö ja vakaumus
- 22** Toivon liekki – rauha palaa
- 24** Diakonia ja spiritualiteetti
- 27** **Menninkäinen**
Vakaumuksella terroristi
- 28** Varhaiskristilliset diakonit kohtasivat erilaisia vakaumuksia
- 30** Kohtaaminen
- 32** Lasisilta rakentaa yhteyttä
- 34** Erilaisuuden kohtaaminen kirkon kerhotoiminnassa
- 36** Parantumaton sairaus ei ole vain fyysinen vaiva
- 38** Vakaumus muistisairaana ihmisen elämässä
- 40** Mielisairaus ja hengellisyys
- 42** Avoimesti pantapaidassa
- 44** Yhdessä toimien – Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saamelaisalueella
- 46** Vakaumuksen kanssa tulilla
- 48** Yhteinen keittiö kutsuu tekemään yhdessä
- 50** Meni soteen tai hyteen
- 52** Tuutsä mun reviiirille?
- 54** **Henttoset**
Vakaana Herran kansa...
- 56** Kirkon Ulkomaanavun työn keskiössä on ihminen, Jumalan kuva
- 58** Myötätuntojohtaminen
- 62** Tunneäly on avain hyvään johtamiseen
- 64** Muisteleminen on vanhukselle lepoaika ajan loppuessa
- 66** Suomi 100 – Reformaatio 500 – Diakonia 2000
- 68** Icehearts piti Jeren raiteillaan
- 70** Kirkon diakonian päivät 2018
- 71** **Kirjat**
Mullistaako myötätunto työelämän?
- 72** **Hartaus**
Tie

Periaatteellinen diakonia

Rosa Meriläinen herätti pienen kirkollisen some-kuohunnan kertomalla kolumnissaan (HS 11.10.) työttömästä miehestä, jolta oli evätty ruoka-apu. Miestä oli kehotettu liittymään ensin kirkkoon. Tämä herätti monissa kirkon työntekijöissä, erityisesti diakoniakentän edustajissa, epäuskoa ja hämmennystä. Olemme pitäneet itsestään selvänä sitä diakonian periaatetta, että apua annetaan riippumatta siitä, kuuluuko ihminen kirkkoon vai ei. Näin olemme myös työntekijöitä kouluttaneet.

En kyseenalaista Meriläisen kertomusta. Kirkon piirissä diakoninen toiminta on nimittäin yhtä altis kuin kaikki muukin toiminta vääristymään erilaisten intressien puristuksessa. On esimerkkejä, joissa diakonia on alistettu evankelioinnin työvälineeksi.

Nyttemmin kirkon piirissä on kuultu arvovaltaisiltakin tahoilta puheenvuoroja, joissa diakonian toivotaan olevan ratkaisu epäsuotuisaan jäsenkehitykseen ja kirkkokriittisyyteen. Tässä on kyse samanlaisesta diakonian välineelistämisestä.

On siksi tarpeen muistuttaa muutamasta diakonisen toiminnan periaatteesta. Nämä parhaillaan päivitettävät peria-

atteet pätevät niin kotimaiseen kuin kansainväliseen diakoniaan.

Kristuksen antaman esimerkin ja opetusten mukaisesti lähimmäisten palveleminen, diakonia, on kirkon luovuttamaton tehtävä maailmassa. Diakonisen toiminnan eettinen perusta on nk. kultaisen säännön periaate: ”Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille” (Matt. 7:12).

Diakonisessa toiminnassa kunnioitetaan Jeesuksen esimerkin mukaisesti ihmisen itsemääräämisoikeutta omaan elämänsä: ”Mitä haluat minun tekevän sinulle?” (Mark. 10:51).

Diakonisessa toiminnassa sitoudutaan kunnioittamaan ja puolustamaan jokaisen ihmisen oikeutta omaan uskontoon, mielipiteeseen ja kulttuuriin. Uskonnolliset ja kulttuuriset ristiriidat ja erimielisyydet eivät saa johtaa avun tarpeessa olevan hylkäämiseen. Tavoitteena on toimia vuoropuhelussa ja yhdessä muiden kirkkokuntien, uskonnollisesti ja katsoksellisesti erilaisten toimijoiden kanssa ilman kilpailuasetelmaa.

Diakonisessa toiminnassa ihmiset ovat yhdenvertaisia ”riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskon-

nostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta tai ammattiyhdistystoiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä”.

Tällä hetkellä näyttää olevan syytä korostaa kirkon piirissä erityisesti tätä periaatetta:

Diakonista toimintaa ei tule käyttää keinona muiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Avun antamisen tulee olla aina ehdollistamatonta.

Ajattelen, että kun me kirkossa keskitymme kehittämään ja ohjaamaan toimintaamme näiden periaatteiden mukaisesti, me olemme kirkon mission ytimessä.

On ehkä tarpeen vielä erikseen korostaa, etten puhu nyt vain diakoniatyöstä. Toisinaan puhe kirkon diakoniasta ulkoistetaan koskemaan vain diakoniatyöntekijöitä. Siksi puhun mieluummin ja tarkoituksella kirkon diakonisesta toiminnasta, jolla tarkoitan kaikkien jäsenten ja työntekijöiden diakonista vastuuta.

Kalle Kuusimäki

kalle.kuusimaki@evl.fi

Titu Kontuniemi

4/2017

JULKAISIJA Diakonia ry, Kirkon diakonia ja sielunhoito, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinussäätiö. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA Tiina Laine KUSTANTAJA Kotimaa Oy TOIMITUSKUNTA Pekka Asikainen, Kari Latvus, Heini Lekander, Irene Nummela, Marko Pasma, Sari Peltonen, Terttu Pohjolainen, Seppo Sulkkonen TOIMITUS PL 210, 00131 Helsinki PÄÄTOIMITTAJA Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901 TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Raili Suviranta: ext-raili.suviranta@evl.fi TAITTO JA KUVANKÄSITTELY Kotimaa Oy TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET Perry Johansson, p. 040 734 4015, perry.johansson@ekumenia.fi TILAUSHINTA kotimaahan 45 €/vuosikerta, ulkomaille 50 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €. Osoitetietoja voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. KANSI Antti Sepponen LEHTI ILMESTYY 4 kertaa vuodessa. Numero 1/2018 ilmestyy 2.3.2018. Lehden teemana on Jokapäiväinen leipämme ISSN 0355-8797

 KOTIMAA

Vahingollista katsomusta ei voi kunnioittaa

Usein kuulee, että kaikkia vakaumuksia tulee kunnioittaa, mutta eihän terroristinkaan katsomusta kunnioiteta."Myös uskonnon saralla on ongelmallisia katsomuksia, joita on vaikea kunnioittaa, vaikka niiden olemassaolo on ehkä hyväksyttävä", toteaa Uskontojen uhrien tuki -yhdistyksen toiminnanjohtaja Joni Valkila.

Uskonnonvapaus on keskeinen ihmisoikeus, jonka pohjalta vakauksen kunnioittamista tulee tarkastella, painottaa UUT:n toiminnanjohtaja **Joni Valkila**.

"Meidän on mahdollista uskoa ja ajatella eri tavoilla, ja tätä periaatetta täytyy kunnioittaa. Pidän tärkeänä, että erilaisten näkemysten olemassaolo hyväksytään ja siten kunnioitamme muiden ihmisten katsomusta", Valkila linjaa.

Uskontojen uhrien vertaistukiryhmien säännöissä, jotka luetaan jokaisen tapaamisen aluksi, mainitaan toisten vakaumuksen kunnioittaminen.

Jotkut jäsenet ovat kyseenalaistaneet säännön, koska on vakaumuksia, joita kaikki eivät kykene kunnioittamaan.

UUT ei ole sitoutunut mihinkään uskontoon tai vakaumukseen eikä myöskään vastusta niitä. Vertaistuki-

toimintaan osallistuu hyvin eri lailla ajattelevia ihmisiä, niin ateisteja kuin eri uskontoihin kuuluvia.

"Joskus jotakuta alkaa jurppia, kun toinen ilmaisee mielipiteensä voimakkaasti. Katsomukset törmäävät silloin tällöin, mutta olemme saaneet rauhoitettua tilanteen aina aika hyvin, kun keskustelut ovat meinanneet kärjistyä."

"Erilaiset ihmiset on saatu mahtumaan ja pysymään samojen seinien sisällä yllättävänkin hyvin", valtiotieteiden tohtori Valkila kertoo.

Voiko kehnonkin vakaumuksen hyväksyä

Kun kuka tahansa voi tulla UUT:n vertaisryhmään, joku saattaa kannattaa vaikkapa sukulinten silpomista, käsitystä, jota toiset eivät voi kunnioittaa lainkaan.

"Olisi ehkä parempi sanoa, että me 'hyväksymme' erilaisten katsomusten olemassaolon, vaikkamme pitäisi niitä itse hyvinä, kuin että me 'kunnioitamme' niitä kaikkia."

"Minkäänlaista henkistä, hengellistä tai fyysistä väkivaltaa ei voi hyväksyä uskonnon tai vakaumuksen varjolla. Tai sitä että saarnamies, huuhaan kaupittelija tai jokin yhteisö syyllistyy ihmisten taloudelliseen riistämiseen", Joni Valkila huomauttaa.

Vertaisryhmien kunnioittamis säännön ideana on ollut, ettei toisten

näkemyksiä saa lytätä.

"Säännöissä mainitaan sekin, että osallistujat voivat tuoda vakaumuksiaan esiin hienotunteisesti, mutta ketään ei ole sopivaa käännettyä. 400 jäsenen facebook-ryhmässä tästä periaatteesta joudutaan joskus muistutamaan."

Oman uskon hienotunteisen suosittelemisen ja käännettämisen välille on vaikea määritellä selviä rajoja.

Yhdistyksen Muutos-lehdessä saataa kertoa uskontojen hyvistä puolista tai käsitellä yhtä hyvin uskonnottomuuteen liittyviä aiheita.

Kohtelias kritiikki saattaa avata silmät

Esimerkiksi Jehovan todistajien verensiirtokieltoa, joka voi viedä terveyden tai johtaa kuolemaan, ei tarvitse kunnioittaa, Joni Valkila toteaa kohteliaasti.

Miten sitten ilmaista hienotunteisesti ja kunnioittavasti erimielisyytensä ja kritiikkinsä?

"Jos toisen vakaumukseen liittyy asioita, joita on mahdotonta kunnioittaa, ongelmien aggressiivinen osoittaminen ei ainakaan välttämättä johda mihinkään. Vaikutus voi olla päinvastainen. Voimakas hyökkäys toisen vakaumusta vastaan voi vain lujittaa henkilön uskomuksia."

"Voin kuitenkin tarjoutua olemaan toiselle hyvä ystävä ja antamaan tar-

Joni Valkila ja järjestön vapaaehtoiset ovat onnistuneet nostamaan UUT:n uudelle tasolle. Järjestön jäsenmäärä, toiminta, näkyvyys ja vaikutustyö eri foorumeilla ovat kasvaneet voimakkaasti viime vuosina.

vittaessa apua: voit ottaa minuun yhteyttä milloin tahansa, jos haluat tukea tai irtautua ongelmallisesta yhteisöstä”, Valkila vastaa.

Tiedon tarjoaminenkin saattaa auttaa.

”Henkilölle voi kertoa yleisellä tasolla, millaisia ongelmayhteisöt ovat. Myös kritiikki, joka ei kohdistu suoraan toisen omaan yhteisöön, voi olla silmiä avaavaa.”

Maltillinen mies tulee toimeen kaikkien kanssa

Joni Valkila, 43, on entinen Jehovan todistaja. Hänen vanhempansa ja sisaruksensa sekä uskonveljensä ja -sisarensa hylkäsivät hänet täydellisesti, kun mies erotettiin 22-vuotiaana uskon yhteisöstä. Nuorukainen ei enää

Meidän on mahdollista uskoa ja ajatella eri tavoilla, ja tätä periaatetta täytyy kunnioittaa.

saanut tavata läheisiään tai puhua näiden kanssa.

Nykyään Valkila on uskonnoton. Hänellä uskontoihin liittyy älyllisiä ongelmia. Loiko Jumala muka ensimmäisen ihmisparin? Pitikö sen parin tekemän synnin takia Jeesuksen tulla maan päälle ja kuolla...

”Nämä kuulostavat minusta kau-

kaa haetuilta ja epätosilta ajatuksilta, mutten tietysti tiedä, ovatko jotkut kristityt osanneet ratkaista kysymykset rationaalisesti.”

Valkilaa pidetään ystävällisenä, asiallisena, rauhallisena ja sovittelavana luonteena.

”Minulla ei ole vaikeuksia hyväksyä erilaisten uskontojen ja katsomusten edustajia. Siinä mielessä voin sanoa kunnioittavani niitä, vaikken kaikkien katsomusten sisältöä kunnioitakaan.”

”Kokemukseni entisenä fundamentalistina ja toisaalta yliopisto-opiskelijana ovat vaikuttaneet siihen, etten ole liian varma mistään. Olen valmis kyseenalaistamaan myös omia näkemyksiäni.”

Janne Villa

Miten kirkon työnte

Matti Repo

Kirkon kuvapankki

Evankelis-luterilainen kirkkomme on lähes neljän miljoonan jäsenen moniääninen yhteisö. Kirkon palveluksessa on lähes 20 000 työntekijää. Heidänkin joukossaan kristinuskoa tulkitaan hyvin monenlaisilla tavoilla.

Onko kirkon työntekijällä aidosti mahdollisuus noudattaa omaa vakaumustaan? Sehän voi poiketa valtavirrasta tai siitä, mitä hiippakunnan piispa edustaa.

Turun arkkihiippakunnan piispa **Kaarlo Kalliala** huomauttaa, että usko on kanssakäymistä Kristuksen kanssa ja Jumalan kasvojen etsimistä.

– Sellainen elämänmuoto ei oikein ruoki kysymyksiä ”saako poiketa valtavirrasta” tai ”pitääkö uskoa kirjaimellisesti”.

Kalliala muistuttaa kirkkomme rikkaasta hengellisestä traditiosta. Erilaiset lähestymistavat ja perinteet ovat elävää todellisuutta.

– Kirkon työntekijän vain omaksi vakaumukseksi luulema näkemys saattaakin olla vanha ja koeteltu löytö. Toisaalta on tietenkin myös niin, ettei kristinuskoon ihan kaikki mahdu. Työntekijä on käyttänyt uskonnonvapautaan tullessaan kirkon töihin, mutta ei voi sen työtä tehdessään edustaa ja edistää aivan mitä tahansa.

Entä kenen vakaumus sitten kirkon sisällä painaa eniten?

Piispa Kallialan mukaan kirkossa harvemmin ikään kuin kisataan yksilöiden vakaumusten välillä.

– Kristityille on vuosisatojen keskustelujen ja päätösten myötä kasvanut yhteinen ymmärrys, jota tavataan nimittää kirkon opiksi. Erilaisia mielipiteitä ja näkemyksiä saa ja suorastaan pitääkin olla.

Pyhimys ei tarvitse olla

Mikä kirkossa voisi olla pienin yhteinen opillinen nimitäjä, joka riittäisi kaikille työntekijöille?

kijän pitäisi uskoa?

Tampereen hiippakunnan piispa **Matti Revon** mielestä vastausta on hankala antaa.

– Sellaisen kysyminen taipuu helposti muotoon ”kuinka vähän on riittävästi”, koska halutaan välttää antamasta sellaista kuvaa, että näissä tehtävissä täytyisi olla jotenkin täydellinen.

Repo torjuu ajatuksen, että kirkon töitä tekevän täytyisi olla lähes pyhimykseksi kanonisoitu. Toisaalta ei ole niinkään, että työntekijöiden omalla kristillisyydellä ei olisi lainkaan merkitystä.

– Tokihan työntekijöille asetetaan edellytyksiä, kun heitä työhön otetaan. Vaatimukset nousevat aina kyseisten tehtävien laadusta, ja myös henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat.

Piispa Revon mukaan jo kirkkolakikin edellyttää, että siinä määriteltäviin virkoihin tai työsuhteisiin valitun pitää olla evankelis-luterilaisen kirkon konfirmoitu jäsen. Kasteessa ja konfirmaatiossa yhdytään Apostoliseen uskontunnustukseen.

– Lisäksi diakonian, papin ja piispan virkoihin vihitäessä lausutaan Nikean uskontunnustus. Millainen voisi olla oma vakaumus, joka poikkeaisi kirkon yhteisestä uskosta, mutta ei estäisi tulemasta vihityksi kirkon virkaan, Repo kysyy.

Seuraa Kristuksen kutsua

Piispa Matti Revon mielestä ei ole olemassa yhtä absoluuttista vastausta kysymykseen ”pitääkö uskoa kirjaimellisesti niin kuin Raamattu ja ev.-lut. kirkko opettavat”.

– Tällainen keskustelunavaus on minusta pikemminkin kutsu pohtia eritellymmän, mistä uskossa kokonaisuudessaan on kyse. Onhan Raamatun ja kirkon opetuksessa pienempiä ja suurempia, kehällisempiä ja keskeisempiä asioita.

Repo korostaa sitä, että keneltäkään virkaan vihittävältä ei vaadita epäilyksetöntä kaiken uskomista. Tärkeintä on seurata avoimin sydämin Kristuksen kutsua.

– Vihkimyksessä kysymyksetkin esitetään muodossa ”tahdotko...” Näin vastauskin ilmentää tahtoa – tahtoa noudattaa kutsua ja myös tahtoa tulla syvemmin tunte-

Kirkon kuvapankki

Kaarlo Kalliala

Pasi Leino

Teemu Hälli

Arto Köykkä

Taina Viherkari

maan uskon kokonaisvaltaista luonnetta, Tampereen hiippakunnan piispa huomauttaa.

Keskustelu kuuluu kirkon luonteeseen

Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän diakoniajohtaja **Teemu Hälli** uskoo, että kirkon työntekijöillä on varsin hyvin liikkumatilaa oman vakaumuksen noudattamisessa.

– Ajankohtainen asia on uusi avioliittolaki ja sen vaikutukset vihkimiseen. Piispojen ja kirkolliskokouksen linjaukset rajaavat joidenkin mahdollisuutta noudattaa vakaamustaan, kun samaa sukupuolta olevien pariin vihkimistä ei sallita.

Toinen esimerkki ovat työntekijät, jotka eivät suostu yhteistyöhön naispuolisten pappien kanssa.

– Heidän vakaumuksensa on ristiriidassa Suomen ev. lut. kirkon ajattelun kanssa ja estää työskentelyn kirkossamme.

Hällin mukaan vaatimukset kristinuskon klassisiin uskonkohtiin sitoutumisesta koskevat etenkin papistoa. Aika paljon saa kuitenkin nähdä vaivaa, että omat uskontulkinat johtaisivat sanktioihin.

– Kirkollamme ei ole varmaankaan kovin vahvasti tai laajasti jaettua ymmärrystä siitä, mitä Raamattu opettaa jossakin yksittäisessä asiassa. Keskustelu ja jatkuva yhteisesti jaetun etsiminen kuuluvat kirkkomme luonteeseen.

Miten meille kävisi tentissä?

Pirkkalan seurakunnan kappalainen **Arto Köykkä** näkee uskontunnustuksen raamittavan oivallisesti kirkon työntekijöiden vakaumuksen.

– Mikäli on hyvillä mielin mukana uskontunnustuksen kokonaisuudessa tai ainakin siinä kirkossa, joka uskoo jotakin sen kaltaista, niin ei siinä sen kummempia tarvita. Jos aletaan kyllätä yksittäisiä lauseita, niin siinä tentissä me kaikki reputamme.

Köykällä on näkemys myös siitä, mikä voisi olla kirkon työntekijöiden pienin teologinen yhteinen nimittäjä. Hän tapasi kerran kollegan, joka piti syvästi kehitysvammaisille rippikouluja.

– Kysyin häneltä, mitä kristillisestä uskosta jää jäljelle, kun hänen rippikoululaisensa eivät voi oppia tunnistamaan edes sanaa ”Jumala” vaikeammista termeistä puhumattakaan. Kollegani vastasi, että jäljelle jää hyväksytyksi tulemisen kokemus.

Henkilökohtaiset mielipiteet työssä sivuun

Helsingin Lauttasaaren seurakunnan diakoniatyöntekijä **Taina Viherkari** mieltää kirkon sisään mahtuvan monella tavalla ajattelevia kristittyjä.

– Mutta mitkä ovat ne arvot, joiden varassa toimitaan ja millä pelisäännöillä työskennellään? Olen tullut seurakuntatyöhön toiselta alalta vajaa kymmenen vuotta sitten ja ihmettelen sitä, että kirkossa joskus sallitaan työntekijöiden sooloilua.

Viherkari itse nojautuu työssään kristinuskon arvopohjaan. Siihen sisältyy muun muassa kaikkien ihmisarvon kunnioittaminen.

– Kun teet kirkon töitä, niin se on luottamusvirka. Siinä voi tietysti olla henkilökohtaisia mielipiteitä, mutta työtä tehdessä ne on syytä jättää sivuun.

Vesa Keinonen

Kotimaa uudistuu.

Kotimaasta, hyvää päivää!

Laitetaan kirkko keskelle kylää, sanottiin ennen. Mutta missä on kirkon paikka tämän päivän Suomessa? Kotimaa kertoo kaiken oleellisen, mitä haluat tietää kirkosta ja hengellisestä elämästä. Tilaa lehti, joka on sinun puolellasi.

Mari Teinilä

Mari Teinilä,
päätoimittaja

Tilaa itsellesi tai lahjaksi

Kenestä tulee uusi arkkipiispa? Entä kuka kelpaa kummiksi? Miten rippikoulu on muuttunut? Kotimaa on valtakunnallinen kirkon elämästä ja sen piirissä käytävistä keskusteluista kertova lehti. Uudistunut Kotimaa on entistä rohkeammin kirkon ja sen jäsenen puolella. Erikoislehti, jossa yhdistyvät niin asia ja tunne kuin ihmisen ja yhteisö sekä historia ja nykyhetki. Kotimaata lukemalla tiedät mitä kirkossa on tekeillä juuri nyt.

Kotimaa-lehti
5 kk nyt vain

30€

(norm. 55 €)

TILAUSKORTTI

Kyllä kiitos! Tilaan Kotimaa-lehden itselleni lahjaksi.

Tilaan Kotimaa-lehden määräaikaisena tilauksena
5 kk vain 30 € (norm. 55 €).

TILAAJA/MAKSAJA

Diakonia_4_17

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelin _____

Sähköposti _____

SAAJA, JOS ERI KUIN MAKSAJA

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Minulle saa lähettää tietoa ja tarjouksia sähköpostilla ja tekstiviestillä.

Kotimaa
maksaa
postimaksun.

KOTIMAA

Vastauslähetys

Tunnus 5001582

00003 Vastauslähetys

TEE TILAUS
HALUAMALLASI
TAVALLA

Postita tilauskortti,
postimaksu on maksettu
@ puolestasi.

Soita 020 754 2333*

*Puhelun hinta: lankapuhelimesta:
8,21 snt/puh. + 6,9 snt/min, matkapu-
helimesta: 8,21 snt/puh. + 14,9 snt/min.

Tilaa sähköpostilla:
asiakaspalvelu@kotimaa.fi

Tilaa verkosta:
www.kotimaa.fi/tarjous

Tilaus päättyy automaattisesti tilausjakson loputtua. Hintatarjous on voimassa toistaiseksi ja koskee vain tilaajia Suomessa. Ulkomaisiin tilauksiin lisätään postikulut. Alle 18-vuotiaalla tulee olla huoltajan lupa lehden tilaamiseen. Yhteystietoja voidaan käyttää ja luovuttaa suoramarkkinointiin henkilötietolain mukaisesti. 1.1.2013 alkaen vähintään kuukauden ajaksi tilattavien sanoma- ja aikakauslehtien verokanta on 10% ja Digilehden 24%.

Vakaumuksen kunnioittaminen

Turvakodin henkilökun

Asiakkaan uskonnollisten ja kulttuuristen tapojen huomioiminen on keskeinen osa vakaumuksen kunnioittamista turvakotityössä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että turvakodin henkilökunta osaa yksilöllisesti huomioida jokaisen asiakkaan arvot, mielipiteet, maailmankatsomuksen ja uskonnon.

Uskonnollinen vakaumus ja etninen tausta

Vakaumus voi olla uskonnollista, eettistä tai poliittista (Suomen sivistyssanakirja 2016). Vakaumuksen kunnioittaminen liittyy tiiviisti myös ihmisoikeuksiin. YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa (1948) määritellään ihmisoikeudet jokaiselle ihmiselle kuuluvaksi perustavanlaatuisiksi oikeudeksi. Myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan artiklassa 21 (2000/C 364/01) kielletään muun muassa etniseen alkuperään, uskontoon, poliittisiin mielipiteisiin tai vakaumukseen perustuva syrjintä (STM 2009, 60). Vastaavasti julistuksen 22 artiklassa unionin todetaan kunnioittavan kulttuurista ja uskonnollista monimuotoisuutta.

Uskonnollinen vakaumus on ihmisen perusoikeus. Uskonnon vapaus voi olla uskonnon vapauden harjoittamista, vapautta olla osallistumatta uskonnon harjoittamiseen sekä valtioiden tasapuolista suhtautumista kaikkiin uskonnollisiin kat-

somuksiin (Uskonnonvapaus 2017). Maailman väestöstä yli neljä viidesosaa kuuluu jonkin uskonnon piiriin (Helander 2003). Tilastojen mukaan maailman ihmisistä noin 23 % on muslimeja. (YK 1948/ 1 artikla; EU 2000/C 364/01; Junkkaala 2016, 31–32.)

Myös turvakotityötä tehdään ympäristössä, jossa on eri uskonnoista ja kulttuureista tulevia asiakkaita. Maahanmuuttajien lisääntymisen myötä länsimainen kulttuuri ja muslimikulttuuri kohtaavat turvakodin arjessa yhä useammin. (Helander 2003, 19–20.)

Vakaumuksen kunnioittaminen turvakotityössä

Turvakodeista tehdyn selvityksen mukaan keskeinen turvakotityön kehittämiseen liittyvä tekijä on mahdollistaa sensitiivinen työskentely, joka huomioi yksilöiden elämään liittyvät yhteisölliset tekijät, kuten uskonnon ja kulttuurin (Ojuri & Laitinen 2015). Näin ollen vakaumuksen kunnioittamista voidaan tarkastella keskeisenä osana asiakkaan ja turvakodin henkilökunnan kohtaamista.

Kansainvälistymisen ja Lähi-idän alueelta tulevien maahanmuuttajien määrän koko ajan lisääntyessä on henkilökunnan osattava huomioida asiakkaiden uskonnollisia ja kulttuurisia tapoja. Islamin uskontoon ja kulttuuriin liittyvistä käytännteistä esiin ovat nousseet etenkin säädyllisyyteen, rukoiluun, paastoon ja perheen osallisuuteen liittyvät asiat.

Muslimiasiakkaiden toiveena on, että henkilökunta huomioisi heidän arvojaan, mielipiteitään, maailmankatsomustaan ja uskontoaan. Terveydenhuoltojärjestelmän kuormittumiseen johtavia ongelmia ja väärinymmärryksiä syntyy kuitenkin silloin, jos henkilökunta ei ymmärrä muslimiasiakkaiden tapoja tai uskomuksia. Tästä johtuen sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnan kulttuuritietämykseen ja asiakaskeskeiseen kohtamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. (Hasnain, Connell, Menon & Tranmer 2011; Pooremmali ym. 2012.)

Monikulttuurisuus on lisääntynyt viime vuosien aikana myös Tampereen turvakodissa. Vuonna 2014 Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten turvakotityöstä tehdyn selvityksen mukaan joka neljäs turvakotien asiakas käytti asiointikielensä muuta kuin suomen kieltä (Ojuri & Laitinen 2014). Monikulttuurisuuden lisääntyminen luo tarpeen tarkastella kysymystä siitä, miten muslimiasiakkaan vakaumus tai kulttuuriset tavat näkyvät turvakodin työntekijöiden arjessa. Maahanmuuton lisääntymisen myötä Tampereen turvakodissa on enemmän Lähi-idästä tulleita asiakkaita kuin aikaisempina vuosina.

Opinnäytetyöt tiedonlähteinä

Vakaumuksen kunnioittamishanke käynnistyi vuonna 2014, ja tavoitteena on päästä päivittämään itse opas vuonna 2018. Hankkeen tavoitteena

nan kokemana

on luoda terveydenhuoltohenkilöstölle mahdollisuus kohdata asiakkaat heidän vakaumustaan kunnioittaen. Tarkoituksena on uudistaa vuodelta 1996 peräisin oleva Vakaumuksen kunnioittamisen esite vastaamaan paremmin 2000-luvun vaatimuksia pohtimalla oppaan erilaisia käyttötapoja sekä erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa kohdattavia asiakasryhmiä. Oppaan päivittäminen tapahtuu Diakonia-ammattikorkeakoulun, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Kirkkohallituksen yhteistyönä. Oppaan uudistamisessa hyödynnetään edellä mainittujen ammattikorkeakoulujen ylemmästä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden opiskelijoiden tekemiä opinnäytetöitä, joista kaksi ensimmäistä on jo esitelty Diakonia-lehden numerossa 4/2016.

Asiakkaan vakaumuksen kunnioittamista on tutkittu aikaisem-

min pitkälti hoitotyön näkökulmasta. Sen sijaan turvakotityöstä vastavaa tutkimusta ei ole aikaisemmin tehty. Nyt esiteltävänä oleva Tampereen ammattikorkeakoulussa tehty kvalitatiivinen opinnäytetyö (Joensuu 2017) tuottaa tietoa asiakkaan vakaumuksen kunnioittamisesta turvakotityössä.

Opinnäytetyön kohdeorganisaationa oli Tampereen ensi- ja turvakotiry:n kahdeksanpaikkainen turvakoti, joka tarjoaa lähisuhdeväkivaltaa kokeneelle henkilölle tai perheelle kriisivaiheen turvapaikan. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitkä vakaumukselliset tai etniset asiat näkyvät turvakotityössä henkilökunnan kokemana. Tutkimusaineisto kerättiin teemoitettuna yksilöhaastatteluina joulukuussa 2016 ja tammikuussa 2017 haastatteleamalla kahdeksaa (n=8) Tampereen turvakodin yhdeksästä työntekijästä.

Muslimiasiakkaat turvakodin arjessa

Opinnäyte toi esille sen, että asiakkaan vakaumukseen ja kulttuuriin liittyvät käytänteet huomioitiin turvakodin arjessa asiakaskohtaisesti turvakodin yhteisten sääntöjen puitteissa. Muslimiasiakkaiden uskonnolliset tavat eivät näkyneet turvakodin yhteisissä tiloissa. Sen sijaan turvakodin arjessa huomioitiin muslimiasiakkaiden kulttuuriin käytäntöihin kuuluvia pukeutumiskäytänteitä, ruokailutottumuksia ja erilaisia kulttuurin sisäisiä käyttäytymissääntöjä ja -tapoja.

Turvakoti nähtiin uskonnollisesti sitoutumattomana kriisityön yksikönä. Siksi asiakkaan uskonnollista vakaumusta ei kysytty tulotilanteessa eikä siellä oloaikana. Muslimiasiakkaan vakaumukseen liittyvät tavat kuitenkin huomioitiin arjessa, mikäli

asiakas tätä erikseen pyysi. Tällaisia islamin uskontoon liittyviä tapoja olivat esimerkiksi rukoushetket, joista pidettiin tiukasti kiinni. Rukoileminen toteutettiin muslimiasiakkaan omassa huoneessa. Asiakkaan pyynnöstä turvakodin henkilökunta huomioi tarvittaessa myös islaminuskontoon kuuluvan paastonajan.

Käytännön tilanteet sujuviksi

Muslimikulttuuriin liittyi kulttuurisia käytäntöjä ja tapoja, jotka huomioitiin turvakodin arjessa aina asiakaskohtaisesti. Tulohaastattelussa turvakotiin tulleilta asiakkailta kysyttiin ruokavalioon liittyviä rajoitteita ja erityistoiveita. Myös kulttuuriset ruokatottumukset huomioitiin turvakodilla ruokaa tilattaessa. Esimerkiksi muslimiasiakkaille tilattiin sianlihaton ruoka, mikäli he sitä halusivat. Ruoan merkitsemisessä käytettiin kuvia, jotta vieraskieliset asiakkaat osasivat ottaa heille sopivaa ruokaa. Ruokarajoitteiden lisäksi muslimiasiakkaiden kulttuuriset makumieltymykset huomioitiin aina mahdollisuuksien mukaan. Heille annettiin myös mahdollisuus valmistaa kulttuurisista syistä ateriansa turvakodilla itse, jos he niin halusivat. Silloin he saivat ateriahintaa vastaavan ruokarahaa.

Muslimiasiakkaan yksilölliset, kulttuuriin liittyvät tavat ja käytännöt tulivat ilmi työskentelyn lomassa tai asiakkaan itsensä kertomina. Turvakodin arjessa työntekijät huomioivat muslimiasiakkaiden käytössä olevat kulttuuriset pukeutumiskäytännöt, vaikka asiakas ei niistä erikseen olisi maininnutkaan tulotilanteessa. Esimerkiksi huivia käyttäville muslimiasiakkaille työntekijät kertoivat, jos yksikköön oli tulossa mies, jotta asiakas saattoi halutessaan laittaa huivin päähänsä. Miesten turvakotiin tulosta pyrittiin aina ilmoittamaan etukäteen musliminaiselle, mutta yllättäviltä tilanteiltakaan ei ai-

na vältytty, kun esimerkiksi miespuolinen viranomaislainen tuli ilmoittamatta paikalle. Näistä tilanteista selvitettiin kuitenkin hienotunteisuudella. Esimerkiksi poliisi oli poistunut hetkeksi, että nainen oli pystynyt laittamaan huivin päähän ja peittämään kätensä. Sen jälkeen hän oli pystynyt taas jatkamaan asioiden selvittelyä. Mahdollisuuksien mukaan paikalle pyrittiin samaan sekä nainen että mies. Aina tätä ei pystytty mahdollistamaan, sillä yksikössä työskenteli myös miehiä. Tällöin asiakkaalle ilmoitettiin miestyöntekijän yksiköön tulemisesta joko kertomalla tai kirjoittamalla miestyöntekijän nimi yksikön toimiston vieressä olevaan työntekijälistastaan. Jos asiakas toivoi erikseen, että miestyöntekijän tulosta ilmoitettiin hänelle, niin hänen toivettaan noudatettiin.

Kulttuurien eroja

Turvakodin arjessa näyttäytyi myös muslimiasiakkaiden yhteisöllisyys. Lähi-idän maissa vallitsevan yhteisöllisen kasvatuskulttuurin vuoksi turvakodissa oli joskus koettu tilanteita, joissa asiakas oli saattanut ajatella, että muutkin läsnä olevat voivat vahtia lasta tai olla apuna arjessa. Näissä tilanteissa työntekijät olivat keskustelleet muslimiasiakkaan kanssa siitä, että turvakodin sääntöjen mukaan jokainen huolehtii itse omista lapsistaan. Erilaisista kulttuurisista käytännöistä huolimatta turvakodissa pidettiin tiukasti kiinni yhteisesti sovitusta käytännöstä, jotta käytännön tilanteet sujuisivat parhaalla mahdollisella tavalla.

Kulttuuristen käytänteiden lisäksi etninen tausta vaikutti asioihin reagoimiseen ja tunteiden näyttämiseen. Esimerkiksi muslimiasiakkaat saattoivat reagoida surutilanteessa erittäin voimakkaasti. He heittäytyivät maahan ja alkoivat huutaa ja itkeä. Sen jälkeen he menivät makuulle ja olivat toimintakyvyttömiä tai ainakin näyttivät siltä. Suomalaisessa sosiaa-

lijärjestelmässä tunteenpurkaukset tulkitaan helposti kyvyttömyydeksi huolehtia itsestä ja lapsista. Tällöin turvakodin työntekijöiden on pitänyt arvioida, olivatko asiakkaat romahtamassa vai oliko kyseessä heidän tapansa surra. Näissä tilanteissa turvakodissa tuettiin asiakkaita kunnioittaen heidän voimaantumistaan, jotta kulttuuriin liittyvien tunteenpurkausten vuoksi ei olisi tehty tilanteesta vääriä johtopäätöksiä.

Asiakasta arvostava turvakotityö

Opinnäytetyön avulla haluttiin kehittää turvakodin työtä. Tämän vuoksi tutkimustulokset päätettiin koota erilliseksi kehittämissuunnitelmaksi, jonka ydinkohdat on kuvattu alla olevassa kuviossa.

Kuviossa näkyvät kootusti ne kulttuuriset ja uskonnolliset tavat, käytännöt ja erityispiirteet, jotka asiakasta arvostavassa turvakotityössä on otettava huomioon. Tutkimustulosten mukaan Tampereen turvakodin työntekijät tunsivat hyvin muslimikulttuuriin liittyviä tapoja ja käytänteitä. Lisäksi he osasivat huomioida arkityössä muslimikulttuuriin liittyviä vakaumuksellisia asioita ja kulttuurisia tapoja. Muslimiasiakkaan kunnioittaminen näkyi esimerkiksi siinä, että rukoushetkiä ei keskeytetty ja asiakkaalle ilmoitettiin miehen yksiköön tulemisesta.

Tutkimustuloksissa korostuivat myös kulttuuristen tapojen ja käytänteiden ymmärtämisen sekä asiakkaan yksilönä huomioimisen merkitys. Kaikki muslimit eivät noudattaneet samoja tapoja, eivätkä kaikki Lähi-idän maista tulleet olleet muslimmeja. Asiakkaan yksilöllisten tapojen selvittämisessä esille nousi kysymisen tärkeys, jotta asiakkaan kotimaan perusteella ei olisi tehty vääriä päätelmiä asiakkaan henkilökohtaisista tavoista. Tämän vuoksi turvakodilla kuultiin asiakasta, huomioitiin hänen tilanteeseensa vaikuttavat taustatekijät ja kunnioitettiin asiakkaan tekemiä päätöksiä. Asiakasta arvostava sosiaalityö toteutui poikkeuksetta aina, kun asiakas kohdattiin yksilönä.

Turvakotityön kehittämisestä keskusteltaessa pohdittiin tutkimustuloksia ja mietittiin yhdessä, kuinka asiakkaiden kulttuurisia tapoja voitaisiin myös jatkossa huomioida entistä paremmin. Yksikköön hankittiin arkea helpottamaan esimerkiksi uusia kattiloita ja kompassi. Tutkimustuloksista koottu kehittämissuunnitelma otettiin osaksi uusien työntekijöiden perehdyttämistä. Näin opinnäytetyö tuki omalta osaltaan asiakkaan vakaumusta kunnioittavan turvakotityön kehittämistä.

JOKAINEN LAPSI

ON PELASTETTAVA ELÄMÄLLE.

Lopuksi

Monikulttuurisuus on lisääntynyt ja tulee lisääntymään yhteiskunnassamme. Tämän vuoksi on tärkeää lisätä tietoutta kulttuurisista tavoista ja käytänteistä. Toisinaan yhteiskunnassamme tehdään yleistyksiä varsinkin asiakkaan etnisen taustan perusteella. Voidaksemme nähdä jokaisen yksilön kulttuurin takaa tarvitaan koulutusta eri kulttuureista ja avointa arvokeskustelua. Edustaapa turvakodin asiakas mitä kansallisuutta tahansa, hänet tulee nähdä yksilönä, jolla on samat oikeudet kuin kantasuomalaisella asiakkaalla. Yksi keskeinen oikeus on asiakkaan vakaumuksen kunnioittaminen.

Varpu Lipponen

TtT, FM, Yliopettaja, TAMK

Anumari Joenperä

Diakonissa, Sairaanhoitaja (YAMK), Tampereen ensi- ja turvakoti ry, Ikäihmisten palveluiden johtaja

Ikali Karvinen

TtT, Koulutuksen asiantuntija, Maajohtaja/Eritrea

LÄHTEET

EU. 2000. Euroopan unionin perusoikeuskirja. 2000/C 364/01. Luettu 21.2.2017. http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_fi.pdf.

Hasnain, M. & Connell, K. & Menon, U. & Tranmer, P. 2011. Patient-Centered Care for Muslim Women: Provider and Patient Perspectives. *Journal of women's health*. 2011. Volume 20, Number 1.

Helander, E. (toim.) 2003. Muutoksen tulkkinä. Kirkot ja uskonnollinen elämä osana yhteiskuntaa. Jyväskylä 2003. Gummerus Kirjapaino Oy.

Joenperä, A. 2017. Asiakkaan vakaumuksen kunnioittaminen turvakotityössä - Henkilökunnan näkökulma. Tampereen ammattikorkeakoulu: Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, YAMK opinnäytetyö.

Junkkaala, E. 2016. Tasapainossa. Usko ja elämä. Perussanoma Oy. EU 2016.

Ojuri, A. & Laitinen, M. 2015. Turvakotityönä. Selvitys Ensi- ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten turvakotityön sisällöistä ja vaikutuksista. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.

Pooremamali, P. & Eklund, M. & Östman, M. & Persson, D. 2012. Muslim Middle Eastern clients' reflections on their relationship with their occupational therapists in mental health care. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 2012.19: 238-340.

STM. 2009. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus. Euroopan unioni tasa-arvoa tekemässä. Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. TANE-julkaisuja (2009) 13. Luettu 23.2.2017. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112887/URN%3aNB%3afi-fe201504224780.pdf?sequence=1>.

Suomen sivistyssanakirja. 2016. Suomisanakirja. Luettu 27.11.2016. <http://www.suomisanakirja.fi/vakaumus>

Suomen sivistyssanakirja. 2017. Suomisanakirja. Luettu 22.1.2017. <http://www.suomisanakirja.fi/etninen>

Tampereen turvakoti. 2017a. Luettu 22.2.2017. <http://www.tetuko.fi>

Uskonnonvapaus. Mitä uskonnonvapaus on? Luettu 26.2.2017. <http://uskonnonvapaus.fi/artikkelit/mita.html>

YK. 1948 / 1 artikla. Suomen YK liitto. Ihmisoikeudet. Luettu 23.2.2017. <http://www.ykliitto.fi/yk70v/yk/ihmisoikeudet>

Paperittomat, kirkko ja yhteiskunta

Vuonna 2015 Suomeen tuli ennätysmäärä turvapaikanhakijoita. Sen jälkeen seurakuntien työntekijöiden arkisanastoon tulivat vastaanottokeskukset, pakkopalautukset ja turvapaikkapuhuttelut. Pakolaistilanteen keskellä monet kirkot ottivat aktiivisen ja vieraanvaraisuutta edistävän roolin. Työ jatkuu edelleen, ja varsinkin kielteisten turvapaikkapäätösten myötä keskustelun sekä toiminnan painopiste on siirtynyt yhä vahvemmin paperittomien kohtaamiseen.

Paperittomilla tarkoitetaan heitä, joilla ei ole tietyn valtion taholta myönnettyä oleskelulupaa maan rajojen sisällä. Paperittomuus ei siis tarkoita henkilöpapereiden puuttumista, vaan valtion näkökulmasta paperittomat ovat laittomasti maassa oleskelevia henkilöitä. Joku on jäänyt maahan kielteisen turvapaikkapäätöksen jälkeen, toinen on saanut kielteisen oleskelulupapäätöksen, kolmannen viisumi on umpeutunut. Joskus oleskelulupaa ei ole haettu ollenkaan. Paperittomuudesta seuraa osattomuutta ja ulkopuolisuutta. Sosiaali- ja terveystalviuihin ei ole pääsyä eikä töihin voi hakea tiukan ulkomaalaislainsäädännön vuoksi. Kun koh-

taa paperittomia, niin usein kuulee yksinkertaisen toiveen oleskelun laillistamisesta ja mahdollisuudesta elää tavallista elämää osana suomalaista yhteiskuntaa.

Myötätunnon puuttuminen

Seurakuntien työntekijät ovat kohdanneet ja kohtaavat paperittomia ympäri maata. Kokonaistilanne piirtyi hyvin esiin kirkkohallituksen järjestämässä valtakunnallisessa verkostotapaamisessa lokakuussa. Skaala oli moninainen: yhtäällä annetaan ruokaa ja villasukkia, toisaalla tarjotaan majoitusta ja taloudellista tukea. Pienemmissä keskusteluryhmissä toistui kolme näkökulmaa. Ensinnäkin paperittomien auttamisessa seurakuntakohtaiset erot ovat suuria, toiseksi kohtaamistilanteissa työntekijät kokevat usein riittämättömyyden tunnetta ja kolmanneksi hämmästeltiin myötätuntoisen yhteiskunnallisen ratkaisun puuttumista.

Myötätunto ja paperittomuus eivät kulje käsikkäin valtion linjauksissa. Sisäministeriö julkaisi viime vuoden lopulla toimenpidesuunnitelman laittoman maassa oleskelun ehkäisyyn ja hallintaan. Otsikko kertoo tulokulman ja asenteen: paperittomat nähdään yhtenä ongelmajoukkona, josta halutaan eroon ja nopeasti. Lisäksi suunnitelma julkaistiin sopivasti joulun alla, kun ihmisten mieli ja ajatukset olivat jo joulupuurossa ja tonttuleikeissä. Näin vältettiin suurin kritiikki, vaikka kansalaisjärjestöt ja kirkot siihen tarttuivatkin. Toimenpidesuunnitelma on kokonaisuudessaan surullista luettavaa: havaintopuhelin päivystää, valvonta tehostuu, pakkokeinot kehittyvät ja palautusjärjestelmä ketteröityy. Toimenpideohjelmaa seurasi Poliisihallituksen julkaisema Laittoman maahan tulo ja maassa oleskelun vastainen toimintaohjelma 2017–2020, jossa jatketaan kovenevien toimien listausta.

Tiukentuneiden linjausten kääntöpuoli on karu, koska on ilmeistä, että pelottelulla ja pakkotoimilla paperittomat menevät entistä parempiin piiloihin ja ovat lopulta helppo kohde hyväksikäyttäjille. Se on kokonaisvaltainen tragedia ihmiselle, hänen perheelleen ja yhteiskunnalle. Edellä mainituissa asiakirjoissa laajempaan osallisuuteen kannustavat oivallukset loistavat poissaolollaan. Lisäksi paperittomien oma ääni ei tule missään kohdin esiin.

Miten seurakunnissa voidaan tukea paperittomia?

Seurakunnista haetaan apua ja turvaa myös tulevana talvena. Kirkkojärjestys muistuttaa, ettei seurakunnan ja sen jäsenten osoittamaan kristilliseen rakkauteen tule asettaa kansallisia tai kirkon jäsenyyteen liittyviä rajoituksia vaan apu tulee antaa ”erityisesti niille, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta”.

Seurakunnan työntekijät voivat tukea paperittomia mo-

nin eri tavoin. Valmiussuunnitelman tekeminen auttaa tilanteeseen varautumisessa ja kirkkoturvakäytännön soveltamisessa paperittomien kanssa. Hengellisen, henkisen ja taloudellisen tuen lisäksi seurakunnan työntekijä voi auttaa laajemman tukiverkon muodostamisessa. Esimerkiksi kunnat ja kansalaisjärjestöt voivat olla merkittäviä yhteistyökumppaneita. Lisäksi kuntia velvoittavat niin sanotut perusoikeudet. Suomen perustuslain 19 §:n mukaan ”jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon”. Tämä koskee myös paperittomia, ja tarkoittaa muun muassa oikeutta välttämättömään majoitukseen, ruokaan ja sairaanhoitoon. Näin ollen tilapäisen hätämajoituksen järjestäminen esimerkiksi kunnan kanssa on hyvä ratkaisu. Samalla voidaan mahdollistaa alaikäisten lasten oikeus perusopetukseen ja selvittää mahdollisuus hakea toimeentulotukea. Nykyisessä yhteiskunnallisessa keskustelussa voi olla paikallaan muistuttaa myös siitä, ettei kenenkään ihmisen auttaminen ole laitonta tai muuten rangaistavaa.

Myötätuntoisen kohtaamisen ja edellä mainittujen tukitoimien lisäksi seurakunnan työntekijä voi olla yhteydessä Pakolaisneuvonnan Paperittomat-hankkeeseen, jossa on tarjolla oikeudellista neuvontaa paperittomille ja epäselvässä oleskelulupatilanteessa oleville henkilöille sekä heidän avustajilleen. Lisäksi esimerkiksi pääkaupunkiseudulla Helsingin diakonissalaitos tarjoaa monenlaista palvelua Suojattomat-hankkeen kautta. Mikäli keskustelussa herää epäily ihmiskaupasta, niin silloin voi lähimmäisen suostumuksella olla yhteydessä auttamisjärjestelmään www.ihmiskauppa.fi-sivuston kautta.

Joskus voi tulla mahdolliseksi myös uuden oleskelulupahakemuksen jättäminen tai prosessissa olevan turvapaikkahakemuksen täydentäminen. Hakemuksen täydentämisen syy voi olla esimerkiksi henkilön kääntyminen kristinuskoon. Turvapaikkaa tai oleskelulupaa ei saa kuitenkaan automaattisesti sen perusteella, että hakija on käynyt esimerkiksi kasteella. Turvapaikan saamisen edellytys on se, että juuri kyseinen henkilö olisi vainon vaarassa palatessaan kotimaahansa.

Mikäli henkilö harkitsee vapaaehtoista paluuta tai tulee pakkopalautetuksi, niin seurakuntalaiset voivat olla saatamassa lentokentällä. Tuttujen ihmisten läsnäolo ja rukoukset voivat antaa voimia monenlaisen epävarmuuden keskellä. Lisäksi voidaan yrittää hyödyntää kirkkojen maailmanlaajuisia verkostoja ja pyrkiä siihen, että tuttu tai tutun tuttu voisi ottaa lähimmäisen vastaan palautettavassa maassa.

Anssi Almgren

kansainvälisen työn asiantuntija
Espoon hiippakunnan
tuomiokapituli

Eri uskontojen edustajia koolla Paavalin kirkossa.

Uskontodialogia seurakunnassa – yhteistä yhteisöä rakentamassa

Kulkiessani helsinkiläisen Paavalin seurakunnan noin 2–3 neliökilometrin alueella voin tarkastella sitä, mitkä uskonnot täällä näkyvät. Tilastoista tiedetään, että alle puolet väestöstä kuuluu ev.lut. kirkkoon. Siitä toisesta puolesta kukaan ei ihan tarkkaan tiedä. Kävellessäni törmään erilaisiin kristillisiin suuntauksiin, jotka edustavat yleensä ulkomailta tulleita itsenäisten kirkkojen suuntauksia. Alueella on myös kaksi hy-

vin erilaista islamilaista yhteisöä, ja seurakunnan rajanpinnassa on sikhien oma kokoontumistila. Uskonnollinen kuva on moninaistumassa yhteiskunnassamme.

Luottamuksen rakentamista

Yhteyden rakentaminen näihin yhteisöihin on hidasta luottamuksen rakentamista. On myös mielenkiin-

toista havaita, kuinka luterilaisena on valmis dialogiin ja miten naapurin uskontokunta ottaa vastaan. Onko vastassa dialogi vai kaksi monologia eli molemmat kertovat ensin omasta uskonnostaan? Tämäkin voi olla hyvä lähtöpiste alkavalle yhteistyölle tai ainakin sille, että tiedämme toisemme olemassaolosta. Lähtökohtia dialogin aloittamiseen on monia. Aina se ei ole helppoa, mutta se on vaivan väärti. Dialogin aloittamisessa on ai-

na hyvä mieltä, miksi haluamme uskondialogia ja mikä on yhteinen tavoitteemme. Yhteinen tavoite voi olla uskontojen välinen vaikutustoiminta oikeudenmukaisuuden ja yhteisen hyvän edistämiseksi. Tai solidaarisuuden osoittaminen niille, jotka ovat konfliktitilanteessa. Uskondialogissa kaikilla pitää olla yhteiset säännöt ja tieto, mitä ollaan tekemässä. Siihen kuuluu omasta uskonnosta todistaminen, mutta ei toisien käännäyttäminen.

Kultainen sääntö

Uskondialogista on kirjoitettu paljon, ja lähteitä on helppo löytää. Perusasioita, jotka löytyvät kaikista uskonnosta, on kultainen sääntö. Se antaa peruslähdekohdan sille, kuinka kohtaan kenet tahansa tässä maailmassa. Uskondialogissa en voi edustaa koko globaalia kristinuskon yhteisöä, vain edustaa vain omasta henkilökohtaisesta uskonnollisesta viitekehyksestäni. Opetellessaan kuuntelemaan toisen uskonnon edustajaa joudun samalla kysymään, mitä hänen kertomansa asiat merkitsevät omassa uskonnossani. Tämä kannustaa vahvistamaan omaa uskonnollista identiteettiä ja uskonnollista itseymmärrystä. Monista asioista voidaan olla dialogissa, helpeistä ja vaikeistakin, mutta aina on muistettava hienovaraisuus.

Uskondialogi kirkon kontekstissa

Lähetystyö, kehitysyhteistyö, diakonia ja uskondialogi ovat usein kietoutuneet toisiinsa. Vaikka tätä emme aina näe paikallisella tasolla, on siihen hyvä havahtua. Maailmalta tulleet asiakkaamme voivat olla tämän kuvan varassa tullessaan kristilliseen kirkkoon. Ehkä tässä asiassa seurakunnissamme tarvitsimme lisää dialogia. Maailma on yhtä aikaa globaali ja lokaali. Arjessamme

Uskondialogiin kuuluu omasta uskonnosta todistaminen, mutta ei toisen käännäyttäminen.

olisi hyvä lisätä kulttuuri- ja uskontosensitiivisyyttä.

Perinteisesti lähetystyö ja uskondialogi on nähty toisiansa vastaan. Nyt on jo pitkään ollut aika, jolloin uskondialogi, lähetystyö ja diakonia nähdään toistensa kumppaneina ja dialogin rakentajina. Lähetystyö on pitkään kertonut uskontoteologian näkökulmasta monista uskonnosta. Kuitenkin uskontoteologia ja uskondialogi ovat eri asia. Uskontoteologiassa kerrotaan, mitä uskonto A ajattelee uskonnosta B. Uskondialogissa jokainen dialogiin osallistuja kertoo uskonnon sisältä käsin. Monissa yhteisöissä uskontojen on tehtävä yhteistyötä uskontojen tilanteen parantamiseksi. Konfliktialtiilla alueilla yhteinen ymmärrys toisesta on osa (yhteiskunta)rauhanrakentamisen ja yhteisen yhteisön rakentamisen prosessia.

Tulevaisuuden haaste

Tulevaisuuden haasteena on yhtäaikaan kuuluminen moneen uskontoon. Seurakunnissa voimme nyt tai tulevaisuudessa kohdata ihmisiä, jotka ovat kulttuuritaustaltaan kristittyjä, mutta ovat harjoittaneet elämänsä aikana yhtä tai useampaa uskontoa. Kristillisenä kirkkona meidän tulisi miettiä jo nyt, kuinka kohdamme nämä ihmiset ja kuinka hoidamme heidän hengelliset tarpeensa. Nämä ihmiset ovat voineet syntyä

moniuskontoisiin perheisiin, joissa on seurattu molempien uskontoprinteiden uskontoa. Toisena esimerkkinä voivat olla kulttuuritaustaltaan kristityt, jotka harjoittavat samaan aikaan hindulaisuutta, buddhismia tai muuta uskontoa. He ovat länsimaissa kasvava joukko.

Tuija Samila

diakonissa, TM
Paavalin srk

Mistä liikkeelle?

Aineistoa:

<https://evl.fi/maailmalla/uskondialogi>
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content275575>

Horisontti: <https://arena.yle.fi/1-3880895>

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content275575>
Who Do We Say That We Are? Christian Identity in a Multi-Religious World (as presented to, and accepted by, the central committee of the World Council of Churches, July 2014)
Kristillinen todistus moniuskontoisessa maailmassa – asiakirja, World interfaith week.
YK:n uskondialoginen teemaviikko

Ekumeenisissa kohtaa

ei aina oteta riittävästi huomioon ihmisen hengellistä taustaa ja identiteettiä

Isä Teemu Toivonen toimii Helsingin ortodoksisessa seurakunnassa monikulttuurisen työn pappina ja Helsingin ekumeenisen toimikunnan puheenjohtajana. Toivosen havainnon mukaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnallisissa kohtaamisissa ei aina oteta riittävän hyvin huomioon Suomeen muualta tulleiden kristittyjen hengellistä taustaa ja identiteettiä.

Isä **Teemu Toivonen** kertoo törmänneensä asiaan ruohonjuuritason ekumeenisissa keskusteluissa ja tilanteissa. Hän toteaa, että yleensä kirkolta apua hakevat maahanmuuttajat menevät evankelis-luterilaisen seurakunnan diakoniatyöntekijän luokse.

– Ymmärrän sen, että diakoniatyöntekijöiden tehtävä on auttaa jokaista apua tarvitsevaa taustoista riippumatta. Kuitenkin seurakuntaa lähestyvät etsivät monesti myös hengellistä apua, vaikka ensisijainen avunpyytäminen liittyisikin materiaalisiin asioihin tai henkiseen tukeen. Joskus tuntuu käyvän niin, että ihmistä ei tällöin ohjata hänen oman kirkkokuntansa luokse.

Toivonen toteaa, että yleensä diakoniatyöntekijän luokse tulevalle kerrotaan tarvittaessa se yhteiskunnallinen taho, miltä tämä saa parhaan avun.

– Vastaavasti heidät pitäisi ohjata sille luukulle, josta saa omaan hengelliseen elämään ja identiteettiin liittyvän avun ja tuen.

Lisää koulutusta

Toivonen toteaa, ettei hänen tarkoituksensa ole syyllistää ketään. Hän uskoo töiden paljouden vaikeuttavan esimerkiksi diakoniatyöntekijöiden tilannearvioita.

– Autettavia on tullut viime vuosina välillä ovista ja ikkunoista. On ymmärrettävää, ettei kaikkien taustoja pysty aina selvittämään.

Toivosen mukaan vaikuttaa siltä, että diakoniatyöntekijät ovat välillä identiteetikysymyksissä vahvemmillä kuin papit.

– Diakoniatyöntekijät ovat monesti tiiviimmin kiinni autettavien arjessa ja heillä on vahvempi herkkyys identiteettiasioihin. Olen kuullut, että seurakuntapapit ovat esimerkiksi saattaneet aikoa liittää ulkomailta tulleen toisen

kirkkokunnan jäsenen luterilaiseen seurakuntaan ja diakoniatyöntekijä on tällaista ihmetellyt.

Toivosen mukaan työntekijän tehtävä on järjestää koulutusta, jotta työntekijöillä on riittävät valmiudet tiedostaa ja tunnistaa ekumeeniset kysymykset ja näkökulmat.

– Varmasti tällaista koulutusta onkin, mutta enemmänkin pitäisi olla. Tarvittaessa työntekijöiden tulee vaatia lisäkoulutusta.

Toivonen uskoo, että ekumeenisen identiteetin tunnistamiseen liittyvät ongelmat voivat korostua isommissa kaupungeissa.

– Niissä on paljon toimijoita, eikä työntekijä aina tiedä, minne apua hakenut pitäisi ohjata. Pienemmillä paikkakunnilla mahdollisten muiden uskonnollisten yhdyskuntien edustajat tunnetaan usein henkilötasolla.

Enemmistökirjolla erityinen vastuu

Toivosen mukaan enemmistökirjolla – Suomen tapauksessa evankelis-luterilaisella kirjolla – on erityinen vastuu. Se vaikuttaa asioihin enemmän ja kantaa osaltaan vastuuta vähemmistöjen hyvinvoinnista. Toivosen mielestä ongelmana on usein se, että Suomessa kristillisyyttä ajatellaan liikaa omista lähtökohdista käsin.

– Jokin asia voi tuntua luonteeltaan täällä, mutta näin ei välttämättä ole muualta tulleen kristityn näkökulmasta. Emme voi vain todeta ”meillä Suomessa ei ajatella näin”.

Toivonen ei pidä Kirkko Suomessa ja Kirkko Helsingissä -termejä onnistuneina. Hän kertoo kuulleensa asiassa terävintä kritiikkiä luterilaisen kirkon sisältä.

– Maahanmuuttajille tulee se kuva, että luterilainen kirkko on taho, johon Suomessa pitää kuulua, jotta tänne voisi integroitua. Kiitollisuudenvelan tunteen takia he voivat ajatella, että avun antaneeseen tahoon pitää sitoutua. Omassa suomalaisessa kulttuurissamme tällaiset asiat eivät välttämättä korostu.

Toivosen mielestä onkin tärkeää, että Suomeen tulleet kristityt saavat riittävän tiedon paikallisista uskonnollisista yhdyskunnista.

– Kysymys ei ole niinkään siitä, että heidän ohjautumisensa evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan olisi pois vaikkapa ortodoksiselta kirkolta. Oleellista on ihmisen

oma identiteetti ja hyvinvointi. Oma kirkkokunta on monille itseisarvo ja edustaa samalla jotain tuttua, kun kaikki muu on uutta, sanoo Toivonen ja toteaa, että eri uskonnollisten yhdyskuntien on itsekkin kiinnitettävä huomiota näkyvyyteensä.

Koulutusta tarjolla

Kirkon koulutuskeskuksen johtaja **Kari Kopperi** toteaa, että seurakuntien ekumeenisissa tilanteissa on selviä eroja.

– Joillain seurakunnilla on pitkältä ajalta yhteyksiä muihin kristillisiin kirkkokuntiin. Tällöin uudensuomalaisiin ekumeenisiiin tilanteisiin on helpompi reagoida.

Kopperi uskoo evankelis-luterilaisissa seurakunnissa ajateltavan yleisesti ottaen siten, että muiden kristillisten kirkkojen edustajia tulee ohjata oman kirkkokuntansa hengellisen työn piiriin.

– Kuitenkin valmiuksia on vaihtelevasti. Meidän kirkon kouluttajien havainto on ollut se, että seurakuntien papit tai muut työntekijät eivät ole keskimäärin erityisen sivistyneitä ekumeenisesti.

Kopperin mukaan kirkon työntekijöiden peruskoulutus ei anna kovin vahvoja valmiuksia ekumeenisiin kohtaa-

Diakonia-työntekijät ovat usein tiiviisti kiinni autettavien arjessa ja heillä on vahva herkkyys identiteetti-asioissa.

misiin. Viime vuosina täydennyskoulutustarjonta on kuitenkin parantunut.

– Kirkon koulutuskeskus on rakentanut kotimaan henkilöstölle moduulirakenteisen kansainvälisen työn erityiskoulutuksen, joka toimi erittäin hyvin siinä vaiheessa, kun Suomeen tuli paljon turvapaikanhakijoita. Lisäksi olemme linkittä-mässä kotimaan työntekijöille suunnattua ja lähetystyöhön valmentavaa koulutusta toisiinsa siten, että ne tuottavat valmiuksia niin ekumeeniseen kuin eri uskontojen edustajien kohtaamiseen.

Kopperi toivoo, että koulutuksia hyödynnettäisiin nykyistä enemmän. Hänen mukaansa aktiivisuuteen vaikuttavat paikoitellen myös seurakuntien säästötoimenpiteet.

Rakentavaa keskustelua

Kopperin mukaan Suomen evankelis-luterilainen kirkko kantaa enemmistökirkon perinteitä mukanaan.

– Emme välttämättä aina huomaa, jos jokin meille luonteva asia voi näyttää toisen kirkon näkövinkkelistä vähän erikoiselta.

Kopperin mukaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon englanninkielisen nimen vaihtamisesta on käyty kirkossa puolivirallista keskustelua.

– Nykyinen The Evangelical Lutheran Church of Finland -nimi antaa mielikuvaa varsinaisesta Suomen kirkosta. The Evangelical Lutheran Church in Finland välittäisi sitä ajatusta, että Suomessa on muitakin kirkkoja.

Kopperi toteaa, että reformaation merkkivuoden puitteissa käyty keskustelu on ollut ekumeenisesti rakentavaa.

– Hyvä merkki on myös se, että emme lähteneet viettämään uskonpuhdistuksen juhluvuotta vaan nimenomaan reformaation merkkivuotta.

Juhana Unkuri

Lähetystyö ja vakaumus

Tuttavani tapasi miehen kadulla. Lyhyt keskustelu oli päättynyt ja tuttavani kääntyi lähteäkseen, kun keskustelukumppani, ennestään tuntematon mies huikkasi: "Minä myös olen kristitty." Mies oli nähnyt tuttavani ottaman pienen ristitatuoinnin. Uskonnosta puhuminen oli hänelle luontevaa – kotona Intiassa opittua.

Historia opettaa

Lähetystyön historia paljastaa, miten kristillisen kirkon toiminta on sidoksissa omaan aikaansa, sen arvomaailmaan, ihanteisiin ja toiveisiin. 1900-luvun alussa, ekumeenisen lähetysliikkeen syntyessä, näkökulma oli vahvasti ”meiltä-heille”. Tavoiteltiin ei-kristillisen maailman evankelioimista. Edeltäneinä vuosikymmeninä ja -satoina ajateltiin melko suorasukaisesti, että kristillinen usko ja sen muovaama kulttuuri ovat ainoita oikeita. Jälkikäteen tätä on helppoa arvostella. Paljon hankalampaa on arvioida oman aikamme toimintatapoja.

Suurin osa maailman väestöstä uskoo johonkin jumaluuteen. Kristittyjä on kolmannes. Lähetystyötä tehdään kaikkialta kaikkialle. Eikä lähetystyö ole pelkästään meidän kristittyjen omaisuutta, myös muiden uskontojen kannattajat liikkuvat kertomassa uskostaan. Kristillinen lähetystyö on kautta aikojen joutunut kokemaan myös vastustusta. Meidän aikamme kristityt ovat vainotuin uskontokunta. Kristinuskon sanomasta käsin onkin syytä puolustaa omantunnon vapautta kaikkialla – myös omassa maassamme ja myös muiden uskontojen kannattajien osalta.

Motiivit

Lähetystyötä on tehty ainakin kahdesta syystä. Toinen on halu täyttää käsky. Matteuksen evankeliumin lopussa oleva kaste- ja lähetyskäsky on vahvasti juurrutettu rippikoulun kautta kirkkomme jäseniin. Toisen motiivin voi lukea Johanneksen evankeliumista: ”Niin kuin Isä on lähettänyt minut, niin lähetän minä teidät.” Kyse on rakkaudesta ja sen jakamisesta.

Molemmat syyt ovat hyviä ja hyväksyttäviä. Jälkimmäinen on noussut ekumeenisessa lähetysajattelussa merkittävämpään asemaan. Sen myötä ”muuta” ei katsota vierai-

na evankelioimisen kohteina vaan kanssaihmisinä. Emme enää ajattele osaavamme ja tietävämmme toistenkin puolesta. Ennemmin kyse on vastavuoroisuudesta. Jaamme siitä, mitä meille on annettu. Usko on yksi, merkittävä puoli tätä jakamista. Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokouksessa vuonna 2013 tästä sanottiin näin: ”Evankelioiminen on vakaata mutta nöyrää uskon ja vakaumuksen jakamista toisten ihmisten kanssa. Se on heille lahja, joka julistaa Jumalan rakkautta, armoa ja hyvää tahtoa Kristuksessa.” (Yhdessä kohti elämää 2013, § 8)

Aitous ja nöyryys näkyvät juuri siinä, että uskalletaan kohdata toinen ihminen hänen oma elinpiirinsä huomioiden. Kokonaisvaltaisessa lähetystyössä myös ruumiilliset ja henkiset tarpeet ovat oleellisia. Kokonaisvaltaisuuden myötä avautuu uusi näkökulma: oikeus evankeliumiin.

Oikeus evankeliumiin

”Olemme tottuneet ajattelemaan lähetystä omana työmämme toisten hyväksi, mutta tosiasiallisesti koko luomakunta viettää Luojan työn juhlaa, ja siihen juhlaan voi ihminen liittyä”, todetaan Yhdessä kohti elämää -asiakirjassa. (§ 22) Kaikilla maailman ihmisillä on oikeus päästä osallisiksi tästä juhlasta. Ja koska joillain on oikeuksia, syntyy toisille puolestaan velvollisuuksia. Juuri meidän tehtävämme on pitää huolta siitä, että evankeliumi voidaan elää todeksi kaikkialla.

Tällöin ei ole kyse kulttuurien muuttamisesta, niiden hävittämisestä puhumattakaan. Sen sijaan ”kulttuurien moninaisuus on Hengen lahja, jonka kautta voimme syventää ymmärrystämme uskostamme ja toisistamme”. (mt, § 100) Tämä ei koske vain niitä tilanteita, joissa lähdemme oman maamme rajojen ulkopuolelle. Yhtä lailla tämän pitäisi olla totta meidän kotoisessa seurakuntaelämässämme, sen jumalanpalveluksissa ja muissa toiminnoissa. ”Meitä kehoitetaan arvostamaan elämää ylläpitävien henkien läsnäoloa eri kulttuureissa ja osoittamaan solidaarisuutta kaikkia niitä kohtaan, jotka toimivat elämän ylläpitämiseksi ja suojelemiseksi.” (mt. 102)

Tervehdys

Oman kirkkomme piispat ohjeistavat, että ”iloinen tunnustautuminen omaan uskoon yhdistettynä kunnioittavaan ja kiinnostuneeseen asenteeseen toisen uskontoa

Jouko Marttinen / Suomen Lähetysseura Rukoushetki Hongkongissa, Tao Yanin seurakuntatilassa.

kohtaan on toimivin asenne kohdattaessa toisin uskovia lähimmäisiä” (Kohti Pyhää 2013, 12) Kyseinen opas on tarkoitettu kirkollisiin toimituksiin, mutta toimii hyvin kaikissa kohtauksissa.

Kunnioitus, avoimuus, kokonaisvaltaisuus ja vastavuoroisuus ovat kristillisen mission keskeisiä tunnuspiirteitä. Kirkon missionaarisuus ei nykyisin olekaan norsun tömistelyä lasikaupassa. Ennemmin se on luonteva, kunnioittava tervehdys: ”Minäkin olen kristitty.” Koskaan ei tiedä, millaiseen jakamiseen tervehdys johtaa.

Vesa Häkkinen

kansainvälisen työn koordinaattori
Kirkkohallitus, Ulkoasiain osasto,
Kirkon lähetystyön keskus

Nainen alttarin äärellä Thiadiayen seurakunnassa Senegalissa.

Toivon liekki – rauha palaa

Vakaumus on etuoikeus. Kaikilla sitä ei ole. Seuratessa Suomen turvapaikkahakijatilannetta on mieleen noussut usein ystäväkansa Namibiassa, näiden käydessä läpi itsenäisyyteen johtaneita vaiheita. Namibiassa oikeus vakaumukseen kyseenalaistettiin monin tavoin kolonialistisen apartheid-politiikan aikana. Jos vakaumuksena oli usko oikeudenmukaisuuteen, vapauteen ja demokratiaan, jossa kaikilla on yhtäläiset oikeudet, saattoi joutua piestyksi, pidätetyksi ja pahimmassa tapauksessa teljetyksi vuosiksi vankilaan.

Monille tilanne muodostui niin vaikeaksi noin vuosina, 1970–80-luvuilla, että lähteminen maanpakoon oli ainoa mahdollisuus. Kymmenet tuhannet siirtyivät rajan yli Angolaan ja edelleen pakolaisleirien kautta hakemaan turvaa kauempaakin. Vapausjärjestö Swapo lähetti namibialaisia kouluttautumaan liittolaismaihin, Itä-Eurooppaan, Kubaan, Pohjoismaihin ja myös Suomeen. Diasporassa, kaukana kotoa pakolaisten keskuudessa iti toivo, että oma maa vielä kerran vapautuu ja sinne voi palata.

Afrikan viimeisenä siirtomaana Namibia vihdoinkin itsenäistyi vuonna 1990. Ennen ensimmäisiä vapaita vaaleja, vuonna 1989, suoritettiin YK:n valvonnassa ja kirkkojen organisoimana valtava operaatio, jossa nuo kymmenet tuhannet palasivat kotimaahan vuosien pakolaisuuden jälkeen.

Moni asia muuttui vapaan liikkumisen, vapaan työhaun, äänioikeuden ja tasapuolisen oikeusjärjestelmän myötä. Oli myös vapaus ajatella itsenäisesti ja seurata mieleistään maailmankatsomusta tai vakaumusta. Tuli uskonnon ja sanan vapaus. Miten näitä sitten nykyisin sovelletaan ja mistä johtuu, että työssämme Namibian ev.lut kirkon diakonian, lähetystyön ja musiikin alueilla, saati

seuratessamme yleistä yhteiskunnallista keskustelua, verrattain harvoin törmäämme kysymyksiin vakaumuksesta tai sen kunnioittamisesta?

Yhteinen vakaumus

Hieman yleistäen voisi sanoa, että afrikkalaisissa kulttuureissa ajattelua, arvoja ja mielipiteitä säätelee yhteisö. Yksilön on vaikea erottua joukosta joutumatta silmätikuksi tai vierastetuksi. On helpompaa ilmaista ajatuksia: ”Me ajattemme näin” kuin ”Minun mielestäni” tai ”Vakaumukseni mukaan.” Yhteisöllisyys, togetherness, on turvallista, muiden mielipiteeseen liittyminen riskitöntä. Valitettavasti sen seurauksena luovuus, innovatiivisuus ja aloitekyky myös monesti hukkuvat massaan.

Vahvempana kuin tarve individualistiseen, muista erotuvan mielipiteen muodostamiseen tai kovin henkilökohtaiseen vakaumukseen ovat ajattelua ohjanneet kansojen kohtalot, kunnioitus sen johtajia kohtaan ja myös syvä uskonnollisuus.

Kysyin kerran eräältä kirkon johtohenkilöltä, onko maassa ateisteja. Hän mietti hiljaa hetken ja sanoi: ”On kylä, ...muutama.” Ne, jotka lähetettiin itsenäistymistaistelun aikana Swapon liittolaisen, Neuvostoliiton, järjestämään sotilaskoulutukseen, imivät itseensä marxilais-leninististä ajattelua. Palattuuan itsenäistymisen jälkeen ja monien asettua korkeaan asemaan yhteiskunnassa ovat he kuitenkin avustaneet myös kirkkoa eri tavoin. Ateismia ei juuri ole, koska Jumalaa ei ole tarve kieltää. Jumalaan uskomalla ja rukoilemalla kansalle vapautusta maa lopulta saavutti itsenäisyyden. Näin edelleen ajatellaan ja uskotaan.

Uskonnollisuus voi liittyä kirkon, joko luterilaisen, katolisen, anglikaanin tai reformoidun kirkon lojalaanin jäsenyyteen, tai se voi ilmetä spirituaalisuutena, joka houkuttelee liittymään uusiin karismaattisiin vapaisiin ryhmittymiin. Uskominen Jumalaan, kaikkivaltiaaseen kor-

Päivi ja Sakari Löytty ovat Suomen Lähetysseuran työntekijöitä Namibian ev.lut. kirkon palveluksessa.

keimpaan olentoon on luonnollinen asia, sen kieltämisen epäluonnollista. Sellainen usko yhdistää ”meiksi” ja antaa selityksen monelle asialle, jota muutoin ei pystyttäisi selittämään. Se luo toivoa. Jos tämä riittää meille, tämä riittää minulle. Minä olen, koska me yhdessä olemme, kuten afrikkalaisen ubuntu-filosofian mukaan ymmärretään. Individualistiseen etsimiseen houkuttelevat eniten globalisaation mukana avautuvat kulutusmallit ja moderni elämäntapa. Uuden maailmankatsoimuksen tai vakaumuksen muodostamiseen ne tarjoavat heiveröiset ainekset.

Niin arvostettavaa kuin yhteisöllisyys monessa mielessä on, voi individuaalisuutta tässä yhteydessä puolustaa sillä, miten sen kautta voi toteutua luova aloitekyky ja terve kriittisyys johtajia kohtaan. Namibian poliittisessa kulttuurissa nimittäin erilailla ajattelevia siedetään huonosti. Monipuoluejärjestelmän sirpaleisuus aiheutuu usein enemmän henkilörivistiriidoista ja valtataistelusta kuin poliittisten ideologioiden kirjosta.

Maailmassa on paljon esimerkkejä yhteisöllisen uskonnollisuuden väärinkäytöstä. Se, minkä pitäisi olla yhteisöä suojaava tekijä, kääntyy sitä vastaan. Uskonnollisten ääri-liikkeiden johtajat eri laidoilla hyödyntävät heitä seuraavia massoja ja onnistuvat manipuloimaan ne valtapyrkimystensä tueksi, joskus myös väkivaltaisain metodein.

Toivon liekki – rauha palaa

Monet Suomeen tulevista pakolaisista tulevat yhteisöllisten kulttuurien maista. Samoin kuin namibialaiset muinoin, he jättävät kotinsa, koska elämä muuttuu mahdottomaksi eikä ratkaisua näy. Pakolaisuuteen, turvapaikan etsimiseen ajaa neuvottomuus, turhautuminen ja toivon katoaminen. Silti jossain sisällä saattaa elää pieni liekki, toivo siitä, että kerran oikeus voittaa, rauha palaa ja paluu kotimaahan on mahdollinen. Toivoa antaa ehkä uskonnollinen vakaumus, oli se sitten kristillinen, islamilainen tai joku muu. Oletus vakaumuksen kunnioittamisesta on yhtäläinen oikeus kuin vakaumus itse. Osaamemeko nähdä kulttuuristen rajojen yli ja tunnistaa tuon liekin? Saako se roihahtaa rauhan tuleksi? Uskaltaako pakolainen, turvapaikanhakija ilmaista vakaumustaan, jos on joutunut juuri sen vuoksi pakolaiseksi? Uskonnollinen vakaumus, eri uskontojenkin välillä yhdistää ja tarjoaa kohtaamisalustan, tilan toisen vakaumuksen kunnioittamiseen.

Sakari ja Päivi Löytty

Namibia

(Yhdessä pohdittu, kirjuriina Sakari)

Diakonia ja

Katolinen diakoni ja professori Klaus Kiessling vieraili Lahdessa 37. kerran ja luennoi Suomen Diakoniaopiston Lahden kampuksella. Diakoniasta ja spiritualiteetista luennoissaan hän pohti diakonian käsitettä ja käsitteen ymmärtämisen käytännöllisiä seuraamuksia.

Uusi tutkimustieto diakoniasta välittää meille aikaisempaa laajemman kuvan diakonia-käsitteestä, **Klaus Kiessling** totesi. Olemme Saksassa ja Suomessakin oppineet tuntemaan diakonian palvelemisena. Kreikan kielessä käsite on syntynyt tarjoilemisesta ja pöydässä palvelemisesta sekä talouden hoitamisesta. Kreikassa palvelemista pidettiin vähempiarvoisena tehtävänä. Kristillinen seurakunta omaksui diakonia-käsitteen toisten ihmisten palvelemisena ja kristillisen elämäntavan osoittamisena. Kuitenkin käsitteen tausta on jätetty diakonian toteuttajista leiman, että olen ”vain palvelija”.

Tätä ajatustaustaa vasten uudemmassa tutkimuksessaan väsymätön australialainen teologi **John Collins** on asettanut diakonia-käsitteen vanhan ymmärtämistavan kyseenalaiseksi. Collins puhuu diakoniasta ennemminkin välittämistehävinä, kuten evankeliumin julistaminen, viestien välittäminen tai Paavalin keräämien rahalahjoitusten välittäminen. Diakonian toimija on tällöin sanansaattaja, lähettäjänsä täysivaltainen edustaja tai välilies ja sillan rakentaja.

Antti Sepponen

spiritualiteetti

Valtuutus diakoniaan tulee ylhäältä

Anni Hentschel, Frankfurtista kotoisin oleva teologi, on työskennellyt paljon John Collinsin kanssa. Hentschel painottaa diakonian tutkimustuloksissaan sitä, kenen nimissä olemme lähetettyinä ja kuka meille on antanut diakonian tehtävän. Emme tee diakoniaa omien voimiemme varassa, vaan olemme lähetettyjä. Hentschel korostaa palvelutehtävän antajan merkitystä. On nähtävä ero siinä, kuka minut lähettää ja mihin tehtävään minut on lähetetty.

Myös Klaus Kiessling katsoo, että palvelemista tarkoittavana diakonia-käsite on riittämätön ja poissulkeva. Jopa Paavali asettaa itsensä näyttämölle Jumalan diakonina (2 Kor. 6:4). Tässä ei ole kyse nöyristelemisestä vaan jumalallisesta auktoriteetista diakonian palvelutehtävässä. Paavali oli velvoitettu diakonian palvelutehtävään.

Yksinkertaisesti ilmaistuna diakonian palvelutehtävässä on kyse siitä, mitä meidän täytyy tehdä lähimmäisillemme. Rajallisina ihmisinä emme aina voi huolehtia tehtävästämme yhtäläisesti lähettäjämme ja valtuuttajamme kanssa. Kysymys on kuitenkin tehtävän sisäisestä laadusta. Kiessling sanoo, että on eri asia, jos puolisoni tai työnantajani on antanut minulle tehtävän tai jos minut on lähetetty suorittamaan tehtäväni Jeesuksen Kristuksen nimessä. Olen saanut valtuutuksen diakonian palvelutehtävään korkeimmalta mahdolliselta taholta, samoin kuin Paavali sai tehtävänsä. Ulkopuolinen huomaa kyllä missioni

ja myös tavan, jolla yritän hoitaa tehtävääni. Kiessling uskoo vahvasti siihen, että tehtävään lähettäjä pitää kiinni myös kohderyhmästä, siitä, keitä varten minut on lähetetty.

Rakkauden diakonian lähettiläs

Kiessling sanoo, että jos ymmärrän itseni Jumalan diakoniksi, se näkyy toiminnassani niitä kohtaan, joista olen vastuussa. Ja jos Jumala on rakkaus, niin silloin toimin Rakkauden lähettiläänä erityisesti niille, joilta kaikkein eniten puuttuu rakkautta ja jotka kaikkein eniten tarvitsevat rakkautta. Raamattu todistaa, että Jumala on rakkaus. Paavi **Benedictus XVI** todisti samoin ”Deus caritas est” -kirjoituksessaan. Silloin myös minä toimin Rakkauden diakonina, ja silloin lähimmäisenrakkaudessa toteutuu Jumalan rakkauden alkuperäinen tehtävä. Silloin myös diakonaatti ja rakkaus ovat keskenään erottamattomat.

Kiessling katsoo, että sekä Collins että Hentschel ovat oikeassa siinä, että kreikkalaisperäistä diakonia-käsitettä ja latinalaistaustaista caritas-käsitettä ”rakkaus” ei voi ymmärtää samalla tavalla. Käsitteet ovat erilaisia. Emme voi niitä rinnastaa, vaikka niillä onkin keskenään paljon tekemistä. Kiesslingin mukaan Collinsin tutkimustulokset ovat voitto diakoniatoiminnan laadulle. Collins sanoo, että olemme evankeliumin välittäjiä, olemme välittäjiä kulttuurien välillä ja ihmisten välillä. Kaikki, jotka tekevät diakoniatyötä, voivat tehdä sitä nyt vahvalla itsetunnolla.

Kiesslingin mukaan yleisesti tunnettu diakoniatoiminnan käytäntö kirkoissamme, kirkollinen caritas, ei uudenkaan diakonian tutkimuksen valossa ole kadottanut perustaansa, koska Jumalan diakoni puolustaa Rakkauden diakoniaa. Kun tiedän, kenen lähettämänä teen diakoniatyötä, voin olla täysin luottavainen ja rohkea. En ole omien voimieni varassa. Jumalan Henki tulee ulkopuoleltani ja antaa minulle voimaa. Jumalan Henki tukee minua, Rakkauden Henki inspiroi minua tehtävissäni. Jumalan diakonina en saa pitää Hengen lahjoja itselläni. Minun tulee jakaa tätä voimaa ulos, ja silloin siitä tulee yhä suurempi voima, yhä enemmän rakkautta syntyy ympärilläni.

Jumala kantaa ihmisessä hedelmää

Spiritualiteetti kertoo siitä, mistä hengestä elämme, mikä meitä inspiroi, mistä saamme voimaa sekä herätteistä, jotka eivät tule meistä itseltämme vaan ulkopuolelta. Kun nämä inspiraatiot kohtaavat meidät, ne eivät yleensä jää oleilemaan luonamme. Mestari **Eckhart**, kuuluisa dominikaani ja mystikko, on puhunut Jumalan syntymisestä ihmiseen: ”Että ihminen ottaa Jumalan vastaan itseensä, se on hyvä asia... Mutta että Jumala kantaa ihmisessä hedelmää, se on vielä parempi.” Hedelmä tunkeutuu päivänvaloon syntymän kautta. Eckhartin mukaan spiritualiteetti on tarkkaavaisuuden suuntaamista kaikkiin suhteisiimme, joissa, joista ja joita varten elämme.

Klaus Kiessling luennoi lokakuussa Lahdessa. Terttu Pohjolainen toimi hänen tulkkiinaan.

Kiessling sanoo ymmärtävänsä spiritualiteetin diakoniassa niin, että se ilmenee Hengestä elämisenä. Jokaisen kristityn on mahdollista kasvattaa elämässään lähimmäisenrakkauteen ja spiritualiteettiin. Diakoni ei yksin harjoita lähimmäisenrakkautta ja solidaarisuutta. Virastaan käsin diakoni muistuttaa kaikkia kristittyjä siitä, että heidät on kutsuttu Jeesuksen seuraajina auttamaan ihmisiä. Spiritualiteetti ilmenee kaikissa inhimillisissä suhteissamme, kun tietoisesti kohtaamme toisen ihmisen kunnioittavasti, empaattisesti ja aidosti. Kohdatessamme ihmisen tulemme vertauskuvallisesti ilmaistuna vieraaksi toisen ihmisen taloon. Liikumme hänen talossaan kunnioittavasti, sillä tavalla kuin isäntä itse meitä talossaan kuljettaa. Tällä tavalla myös Jeesus koh-

tasi Emmauksen tien (Luuk. 24:13–35) kulkijat, jotka olivat surun murtamia ja pettyneitä. Kristus itse oli läsnä kolmantena. Vasta jälkepäin toisiaan lohduttavat opetuslapset tunnistivat tuon vierellä kulkijan, joka toi heille taivaallisen lohdutuksen. He lähtivät liikkeelle ja jakoivat uuden voimansa toisillekin.

Diakonian kohtaamisissa voimme sisimmässämme tuntea, miten mystinen, spirituaalinen, tuonpuoleinen koskettaa, miten siinä onkin kolmas diakonisesti läsnä (Matt. 25:40). Jeesuksen nimessä kohtaamisessa molemmat osapuolet auttavat toisiaan. Jumalan auttava voima tulee ilmeiseksi. Diakonian spiritualiteetti on läsnä olevana todellisuutena.

Terttu Pohjolainen

Professori Dr. Dr. Klaus Kiessling on katolinen teologi, psykologi ja diakoni. Hän toimii Frankfurtissa Sankt Georgen jesuiittayliopistossa uskontopedagogiikan ja pastoraalipsykologian professorina. Klaus Kiessling luennoi Lahdessa 2.–3.10.2017 Lasten spiritualiteetista, Diakoniasta ja spiritualiteetista sekä Hengellisestä tukemisesta saattohoidossa. Tekstin kirjoittaja TtM, diakonissa, teologian maisteriopiskelija Terttu Pohjolainen toimi hänen tulkkiinaan.

Vakaumuksella terroristi

Kirkossa kunnioitetaan toisten vakaumuksia. Sananvapaus rehottaa rajattomana. Vakaumus antaa yksilöille oikeuden toimia oman päänsä mukaan. Niiden nimissä hengelliset yhteisöt kaivavat maata toistensa jalkojen alta.

Aika moni työyhteisö tuntee vakaumususkovan kollegan tai luottamushenkilön. Hän ei sano sitä suoraan, mutta asia tiedetään. Hän on mielestään oikeimmalla tavalla uskova, muut taas ovat tavalla tai toisella löperöityneet.

Joskus tosiuskovan toiveisiin taivutaan aika pitkälle. Jos hän ei hyväksy jotakin käytäntöä tai työtehtävää, asiaan suostutaan. Herkkähiipiäistä ei haluta loukata. Jos vakaumuskanttorin mielestä kitaramusiikki ei ole Jeesuksesta, sitä ei kirkossa kuulla.

Eräs hiippakunta keräsi taannoin naispapppeutta vastustavat vihaiset nuoret pappiskandidaatit helmaansa. Työhönottoilmoituksen rivien välissä luki: meillä naisia saa syrjiä, jos vakaumus vaatii.

Muu kirkko suostui vakaumusreservaatin perustamiseen.

Muuan herätysliike opettaa, että vain me pääsemme taivaaseen. Vain me olemme oikeita uskovia. Vain meiltä saa synninpäästön.

Muu kirkko kunnioittaa vakaumusta. Vastaan ei sanota. Riitaa ei haasteta.

Toinen herätysliikkeiden rypäs julistaa kou-

lutuspäivillään, että äitikirKKo on kadottanut oikean evankeliumin. Puolet työntekijöistä on maallistuneet ja toinen puoli liberalisoitunut.

Kirkko kääntää toisen posken. Mustamaalataa vaan, jos vakaumus vaatii. On puhuttava, kuten omatunto näkee.

Sitten ovat nämä yksilöänkryt. KirKKoa haukutaan kuin perivihollista. Se on rikkaiden puolella. Vanhoillinen ja luutunut. Suvaitsemaaton kiusaaja.

Hyvältä kuulostavat sloganit leviävät somessa ja jotkut kellokkaat pääsevät julkisuudessa hokemaan niitä. Kyse on tahallisista nurinpäin tulkinnoista ja harhaisista yleistyksistä, mutta se ei vakaumuksen miehiä haittaa. Pääasia että ravistellaan.

Epäily kuuluu uskoon, of course. Joillekin epäilystä tulee ydinvakaumus. On tyylikästä uskoa eri tavalla kuin kirkko opettaa. On rohkeaa kritisoida oppejamme. Ollaan muka ihmisen puolella jämähtäneitä perinteitä vastaan.

Jos joku kirkollinen viranhaltija ihmettelee revittelyä, vakaumuskyseenalaistaja uhriutuu saman tien. Näin ne ajattelijat lukitaan jalkapuuhun.

Vakaumus on kuin kuorma-auto. Se kantaa elämää ja sen kuormia. Mutta se voi myös muuttua terroristin aseeksi. Sillä kun ajetaan välillä surutta muiden yli.

Varhaiskristilliset diakohtasivat erilaisia

Teologian tohtori Pauliina Pylvänäinen tutki väitöskirjassaan varhaiskristillisiä naisdiakoneja Apostoliset konstituutiot -nimisessä kirkkojärjestyksessä. Tekstillä on merkittävä asema katolisen ja ortodoksisen kirkon lainsäädännöissä. Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa se on ollut tuntemattomampi. Tutkimuksessa selvisi, että teksti on syntynyt useiden vakaumusten vaikutusalueella. Myös tuohon aikaan diakonit työskentelivät monikulttuurisessa ympäristössä.

Meren rannalle, siihen, missä joki kiemurtelee vuoren rinteen juurella, oli perustettu suuri kaupunki. Liki kolmensusadantuhannen asukkaan talot kohosivat vierä vieressä vuoren rinnettä pitkin. Kaupungin teillä ja kujilla kuljeskeli paikallisia ja ulkopaikkakuntalaisia. Heidän joukossaan oli köyhiä ja varakkaita, koulutettuja ja kouluttamattomia. Erilaiset ammatit, kielet ja uskonnot värjivät jokapäiväistä elämää.

Kuvatunlainen kaupunki voisi sijaita yhtä hyvin nyky-Euroopassa kuin antiikin Roomassa. Yksi sellaisista oli Antiokia 300-luvulla jKr. Se oli yksi kristinuskon suurista keskuksista. Kristittyjen kaupunkilaisten

elämään vaikuttivat kuitenkin yhtä lailla myös roomalaiset ja juutalaiset vakaumukset. Rooman valtakunnan kansalaisina kristityt saivat hellenistisen koulutuksen ja omaksuivat monia sen mukaisia tapoja. Juutalaisilla asukkailla oli puolestaan jo pitkään ollut erityisoikeuksia uskontonsa harjoittamisen suhteen. Niinpä kristilliset, roomalaiset ja juutalaiset kulttuurit kohtasivat toisensa päivit-
täisessä kanssakäymisessä.

Kristittyjä ja juutalaisia tapoja

Vuonna 380 Antiokiassa julkaistiin kirja nimeltä Apostoliset konstituutiot. Se ohjeistaa monin tavoin, miten aikansa seurakunnan tulisi viettää kristillistä elämää. Monikulttuurinen ympäristö ei ole voinut olla vaikuttamatta kirjan sisältöön. Kirjoittaja vetää rajoja kristitylle sopivan ja sopimattoman käyttäytymisen välille. Toisaalta hän myös rakentaa eri vakaumukset huomioivia siltoja. Tekstiä värittää erityisesti tasapainoilu kristillisten ja juutalaisten vaikutteiden välillä. Niitä tarkastelemalla näemme, miten varhaiset kristityt suhtautuivat vakaumusten moninaisuuteen.

Apostolisten konstituutioiden kirjoittajalla on kahtalainen asenne juutalaisuutta kohtaan. Toisaalta hän suhtautuu heihin selkeän kielteisesti. Hän pitää kristillistä oppia pelastuksesta luovuttamattomana ja kieltää

kristittyjä osallistumasta juutalasiin juhliin ja käymästä synagogassa. Toisaalta kirjaan on kuitenkin talletettu liuta rukouksia, jotka ovat juutalaista alkuperää. Ne ovat kristilliseen muotoon puettuja versioita kuudesta sapatista siunauksesta. Heprealainen alkuperä on helppo huomata. Rukoukset ovatkin olleet tuttuja monille seurakunnan juutalaissyntyisille kristityille jo lapsuudesta.

Kristittyjä myös kehoitetaan viettämään sekä sunnuntaita että sapatia. Ilmeisesti tällaisella kolmannen käsikyn sovelluksella oli käytännön syy. Tuohon aikaan sunnuntai oli kristityille vielä tavallinen työpäivä, kun taas juutalaisilla oli oikeus pitää sapatina vapaata. Niinpä kristittyjä ohjeistetaan juutalaisten tavoin lepäämään sapatina, vaikka heidän pyhitettävä päivänsä olikin sunnuntai. Myös kirjassa kuvattu kristillinen tapakäyttöä Raamattua muistuttava juutalaisten rabinien tapaa käyttää pyhiä kirjoituksia. Vanhalla testamentilla on tekstissä vahva asema.

Diakonit kohtasivat monia vakaumuksia

Nykylukijalle Apostoliset konstituutiot paljastaa, että juutalaisen vakaumuksen huomioiminen oli luonnollinen osa kristittyjen elämää. Heidän yhteytensä perustui sekä yhteisiin juuriin että jatkuvasti jaettuun arkeen. Seurakunnan elämää koskevat ohjeet osoittavat, etteivät kristilliset

akonit vakaumuksia

Pauliina Pylvänäinen väitteli syyskuussa Joensuussa.

tavat olleet täysin erkaantuneet juutalaisista. Tästä huolimatta kristillisen identiteetin perusteet olivat muotoutuneet itsenäisiksi.

Tällaisessa seurakunnassa toimi myös diakoneja. Apostolisissa konstituutioissa heille osoitetaan tietyt roolit jumalanpalveluksessa. Lisäksi he avustavat kastetoimituksissa, osallistuvat piispan oikeana kätenä seurakunnan auttamistoimintaan sekä kuljettavat kirjeitä seurakunnasta toiseen. Tehtäviään hoitaessaan diakonit epäilemättä kohtasivat kaupungin vakaumusten kirjon. Tästä huolimatta - tai juuri tämän vuoksi - heille piirtyy tekstistä selkeä kristillinen identiteetti. Heidän esikuvansa ovat Raamatun henkilöitä ja tehtävillä on raamatulliset perustelut. Diakonit kuvataan ensisijaisesti Jumalan palvelijoiksi, joilla on tietty paikkansa kristillisessä seurakunnassa.

Pauliina Pylvänäinen

Juutalaisen vakaumuksen huomioiminen oli luonnollinen osa kristityn elämää.

Kohtaaminen

Maija istui jumalanpalveluksen jälkeen yksin kirkon kahviossa. Ehkä hän näytti hieman yksinäiseltä, kun Ville tuli kysymään, voisiko hän istua seuraan. Maija antoi luvan ja Ville istui vastapäiselle tuolille. He juttelivat niitä näitä säästä ja ajankohtaisista tapahtumista. Lopulta puhe siirtyi juuri olleeseen jumalanpalvelukseen ja papin saarnaan. Maijan mielestä saarna oli ollut oikein hyvä. Pappi oli käynyt läpi kristinopin perusajatuksia Jeesuksen pelastavasta kuolemasta ristillä ja siitä, miten Raamatussa selvin sanoin kerrotaan, miten kaikki silloin kerran tapahtui.

Ville mietti vähän aikaa, kertoisiko hän omasta mielipiteestään, sillä hän oli ollut hieman pettynyt jumalanpalvelukseen. Saarna oli jäänyt hänestä hyvin ulkokohtaiseksi. Hän ei voinut allekirjoittaa Maijan ja saarnaajan ajatusta kirjaimellisesta raamatuntulkinnasta, ja Jeesuksen elämälä oli hänelle enemmän merkitystä kuin kuolemalla.

Ville rohkaisi mielensä ja kertoi ajatuksensa. Maija silmin nähdessä järkyttyi Villen sanoista. Maija mietti, miten joku voi epäillä Jeesuksen pelastustekoa ja Raamatun auktoriteettia. He keskustelivat pitkään yrittäen saada toisen ymmärtämään oman näkemyksensä.

Maija ja Ville eivät päässeet uskon käsityksistään yhteisymmärrykseen. Kumpikin oli oppinut uskomaan omalla tavallaan, ja se tapa oli juurtunut niin syvään, että se on jo osa heidän persoonaansa. Toisen, omasta uskonnäkemyksestä eroavia ajatuksia oli vaikea ymmärtää, saati hyväksyä.

Totuuden suhteellisuudesta

Kertomuksessa kaksi täysin eri tavalla uskovaa ihmistä kohtaavat toisensa. Siitä voi seurata vain joko pyrkimistä toisen mielen muuttamiseen tai toisen erilaisen uskon lisääntymistä ymmärtämistä. Maailmassa ei ole yhtään ihmistä, joka pystyisi sanomaan, kumpi puhuu totta. Maijan usko on totta Maijalle ja Villen usko Villelle, ne eivät ole vertailukelpoisia.

Tästä seuraa uskonnollisissa piireissä hyvin harvoin kuultu ajatus uskon suhteellisuudesta. Uskontotuudet ovat todellakin suhteellisia. Jokainen sanottu sana Jumalasta on likiarvo, aivan kuin jokainen todellisuutta kuvaava sana on likiarvo ympäröivästä maailmasta. Sanat sinänsä ovat pelkkiä merkkijonoja. Vasta kun joku lukee ne, sanat saavat merkityksen – sen merkityksen, jonka lukija kokemuksensa kautta niille antaa.

Toista kunnioittavaan vuorovaikutukseen

Uskonnollisten totuuksien suhteellisuus on noussut esille myös Suomea ravisuttavassa tasa-arvoisesta avioliittolaisista käydyssä keskustelussa. Kirkkohallitus onkin pyrkinyt omalta osaltaan auttamaan kirkon piirissä käytyä keskustelua muokkaamalla aiheesta Skotlannin kirkossa käytyä keskustelua mukailleen Suomen seurakunnille oman Kunnioittavan keskustelun mallin.

Kunnioittavan keskustelun lähtökohtana on toisen uskon ja persoonan kunnioitus. Kaikki kristityt, uskonnakemyksistään riippumatta, ovat etsimässä Jumalan tahtoa ja kirkon hyvää. Olennaista on puhua toisen kanssa, ei vai puhua toiselle.

Kunnioittavassa keskustelussa etsitään luottamuksen ilmapiiriä. Yhteisten pelisääntöjen avulla pyritään luomaan tila, jossa keskustelijat voivat kohdata toisensa ilman pelkoa tulla nolatuksi tai torjutuksi.

Koska seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset ulottuvat kaikilla ihmisillä syvälle minuuteen, keskustelut aiheesta voivat herättää vahvoja tunteita ja niistä puhuminen voi olla vaikeaa. Siksi kunnioittavassa keskustelussa ei myöskään pidä vähätellä tai torjua tunteita.

Erilaisista uskontulkinnosta huolimatta kunnioittavassa keskustelussa pyritään hengelliseen yhteyteen, jossa Kristus on keskiössä. Keskustelua halutaan käytävän ruokouksen hengessä.

Viimeisenä periaatteena kunnioittavassa keskustelussa on yhteisön ja yksilöiden kohtaaminen, jossa eri tavoin uskovat kohtaavat ottaen toinen toisensa todesta huolenpidon ja rakkauden ilmapiirissä.

Kaikkien keskustelijoiden tulee myös muistaa, että he ovat saman yhteisön jäseniä, ja siten heillä kaikilla on vastuu yhteisön hyvinvoinnista.

Tutustu itseesi

Uskosta puhuminen on vaikeaa. Jokainen rakentaa elämänsä uskonsa ja maailmankuvansa varaan. Käsitys Jumalasta, Raamatusta ja maailmasta vaikuttaa kaikkeen tekemiseen, ja siksi eri tavoin uskovien ajatukset voivat tun-

tua oman uskon vähätlemiseltä.

Erilaisista lähtökohdista rakentuu erilainen kuva todellisuudesta. Tarkastelemalla omaa uskoa ja sen lähtökohtia oppii ymmärtämään itseään paremmin ja alkaa ehkä myös ymmärtää toisten suhtautumista itseensä.

Oman elämän tarkastelu vaatii pysähtymistä ja asettumista tarkastelemaan sitä itsensä ulkopuolelta. Se on vaikeaa, mutta hyvin avartavaa. Tällöin voi pohtia esimerkiksi kysymyksiä: millaisia kokemuksia minulla on uskosta, Jumalasta ja kristityistä? Millaisten ihmisten kanssa olen elämäni aikana keskustellut uskosta, millaista opetusta olen Raamatusta saanut ja kuka on puhunut minulle Jumalasta? Mihin elämäni kysymykseen uskoni antaa vastauksen?

Vastaukset näihin kysymyksiin kertovat kysyjästä paljon. Kohdatessaan toisella tavalla uskovan voi kysyä samat kysymykset häneltä ja alkaa sitä kautta ymmärtää enemmän hänen uskonnäkemyksensä. Tätä vuoropuhelua käydessä ei kyseenalaisteta toisen uskoa, vaan yritetään ymmärtää. Samalla siinä voi myös oppia jotain itsestäänkin.

Hannu Lehdeskoski
pastori

Jokainen
Jumalasta
sanottu
sana
on likiarvo.

Lasisilta rakentaa yhteyttä

Polarisoituvassa maailmassa tarvitaan foorumeita, joissa erilaiset ihmiset voivat keskustella rauhanomaisesti. Yksi sellainen on Tampereen hiippakunnan yhteistyökumppaneineen kehittämä Lasisilta-työpaja.

Tampereen hiippakunnan verkosto- ja yhteistyöstä vastaava asiantuntija **Hanne von Weissenberg** on ollut kehittämässä Lasisiltaa.

– Eräs sosiaalisen median keskustelu herätti vastakaikua **Taneli Heikkassa**, ja aloimme yhdessä miettiä, miten yhteiskunnan kasvava polarisaatio voitaisiin kääntää positiiviseksi voimavaraksi.

Syntyi ajatus uudenlaisesta työpajasta, ja Tampereen hiippakunta antoi sen järjestämiselle siunauksensa.

– Taustalla on myös ajatus siitä, että kirkon tulisi nykymaailmassa olla yhä enemmän foorumi kohtaamisille ja keskustelulle.

Ensimmäinen Lasisilta toteutettiin Tampereen yliopistolla lokakuussa 2016.

– Siihen kutsuttiin noin 30 hyvin eritaustaista henkilöä. Mukana oli päättäjiä, mutta paljon myös ruohonjuuritason ihmisiä.

Lasisiltaan haluttiin mukaan myös sellaisia osallistujia, jota useinkaan vastaavissa tilaisuuksissa ei näy.

– Paikalle tuli esimerkiksi vankilaustaisia sekä köyhyyttä ja asunnotomuutta kokeneita.

Eri sävyjä mustavalkoisuuden tilalle

Toinen Lasisilta järjestettiin hieman laajempaan helmikuussa 2017. Von Weissenbergin mukaan kahdesta

Taneli Heikka ja Hanne von Weissenberg miettivät yhdessä, mitä yhteiskunnan kasvavalle polarisaatiolle voitaisiin tehdä.

työpajasta on saatu positiivisia kokemuksia.

– Kun ihmiset tulevat paikalle, niin he eivät välttämättä vastaakaan heihin liitettyjä ennakkoluuloja. Lasisillassa ollaan ihmisinä eikä esimerkiksi puolueen tai uskonnon edustajina. Tavallinen rooli on riisuttu, ja ihmiset pystyvät altistamaan itsensä dialogille.

Vuorovaikutuksen syntymistä edesauttaa myös työpajan formaatti.

– Ei kuunnella luentoja, vaan työskennellään erilaisten yhteisluomisen ja dialogisten menetelmien avulla.

Hanne von Weissenberg uskoo Lasisillan voivan parhaimmillaan olla rakentamassa uudenlaista yhteiskunnallista ilmapiiriä.

– Voimme yhdessä olla löytämässä erilaisia sävyjä mustavalkoisen maailmankuvan tilalle.

Agendaa ei valmiina

Toimittaja, tutkija Taneli Heikka on toiminut molemmissa Lasisilloissa yhtenä päivää vetäneenä fasilitoijana **Kirsi Joenpolven** ja **Maria Joutsenvirran** kanssa.

Heikka näkee työpajassa selkeitä erityispiirteitä.

– Lasisillassa ollaan valmiita pitämään pitkään avoimena se, mitä ollaan yhdessä tekemässä. Käytävän dialogin aikana luodaan samalla päivän agendaa.

Heikan mielestä ei ole olemassa mitään yhteiskunnallista tahoja tai ajattelutavan edustajaa, joka ei voisi osallistua työpajaan.

– Kunhan on valmis sitoutumaan muutamaan keskustelun perussääntöön. Tulee kuunnella muita, tarkastella kriittisesti omia ajatuksiaan, eikä saa käyttää henkistä tai fyysistä väkivaltaa.

Heikka myöntää sen, että on haastavaa saada yhteiskunnan kaikkia ryhmiä mukaan Lasisillan kaltaisiin foorumeihin.

– Ihan tavallisia töissä käyviä, rivitaloissa asuvia ihmisiä ei näissä huomioida riittävästi. Niitä kansalaisia, jotka eivät edusta mitään kovin raffaavaa elämän- tai ajattelutapaa.

Kaikki saavat kaikilta

Taneli Heikka suosittelee Lasisiltaa myös diakoniatyöntekijöille. Se voi olla avaamassa osallistujille diakonian asiakkaiden ihmisyyttä.

– Heillä on arvo ja paljon potentiaalia. Kun Lasisillassa istumme piirissä, usein tapahtuu, että niin sanottu vähäisin sanoo ne kaikkein fiksuimmat asiat.

Nykyään puhutaan paljon osallisuudesta ja voimaantumisesta. Heikka näkee prosessin kaksisuuntaisena.

– Diakonian asiakkaat voivat Lasisillan kautta tulla mukaan yhteiskunnallisen keskusteluun. Me, joilla on enemmän valtaa ja asemaa, saamme heiltä paljon.

Heikka huomauttaa itsekkin kasvaneensa työpajan myötä.

– Lasisilta on auttanut minua löytämään kuuntelevaa itsenäni. Sitä puoltani, joka ei ole niin kerkeä sanomaan varmoja mielipiteitä heti keskustelun alkajaisiksi.

Tunnelma rento ja avoin

Saku Lemola osallistui viime helmikuussa Lasisilltaan. Hän työskentelee ohjaaja-kokemusasiantuntijana Silta-Valmennusyhdistys ry:ssä.

– Innostuin heti Lasisillasta, kun siitä kuulin. Tunnelma siellä oli rento ja avoin. Tunsin oloni päivän aikana hyvin luontevaksi.

Lemola on vankilataustainen. Hänenä on tärkeää, että hyvinkin eri taustoista tulevat ihmiset voivat kokoontua yhteen vaihtamaan näkemyksiään.

– Kaikkien elämä ei tässä yhteiskunnassa suju ihan samalla tavalla. On hyvä kuulla niiden toisenlaistenkin kanssaihmissen tarinoita.

Saku Lemola piti myös siitä, että Lasisillassa avautui mahdollisuus keskustella eri kulttuureista tulevien kanssa.

– Pidän heidän näkemyksistään. Monikulttuurisuus lisääntyy ja on tärkeää kuulla, mitä muualta saapuneet ajattelevat maastamme ja yhteiskunnastamme.

Vesa Keinonen

Marjut Hentunen

Erilaisuuden kohtaaminen kirkon kerhotoiminnassa

Tämän päivän Suomessa kulttuurinen ja katsomuksellinen moninaisuus on tuntuvasti lisääntynyt. Tämä näkyy usein myös seurakuntien varhaiskasvatuksessa. Paitsi maahanmuutto, myös maassamuutto lisää kulttuurista ja katsomuksellista kirjoa. Oman maamme sisälläkin on paljon alueellista vaihtelua. Vuorovaikutustaitojen sekä kulttuurisen ja katsomuksellisen osaamisen merkitys onkin korostunut viime vuosina.

Perheiden tilanteet vaihtelevat

Perheiden tarpeet sekä toiveet seurakunnan toiminnan suhteen vaihtelevat. Kun perhe ilmoittaa lapsen seurakunnan kerhotoimintaan, vanhemmille kerrotaan, mitä kerhossa tehdään. Toiminta perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen ja arvopohjaan ja siellä tutustutaan kristinuskon perinteisiin ja keskeisiin sisältöihin lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen. Kerhotoiminta on osa seurakunnan kristillistä kasvatusta, joten uskonnolliset elementit ovat siellä läsnä.

Myös seurakuntien kerhotoiminnassa saattaa olla lapsia, joilla on muu kuin suomalainen kulttuuri-tausta. Kaikki lapset eivät myöskään

kuulu luterilaiseen seurakuntaan. Aikuisen tehtävänä on rohkaista lasta tutustumaan erilaisuuteen. Asioita voidaan yhdessä tarkastella eri näkökulmista. Erilaiset pelit, leikit, laulut, kertomukset, ruoat, vaatteet yms. auttavat lasta ymmärtämään, että toinen on yhtä aikaa samanlainen ja erilainen. Seurakunnan varhaiskasvatuksen työntekijöillä on paljon tähän liittyvää osaamista sekä materiaaleja ja toimintaideoita.

Kunnioittava suhtautuminen lähtökohtana

Kulttuurista ja katsomuksellista osaamista tarvitaan seurakunnan varhaiskasvatuksen piirissä. Perheiden toimintakulttuurit eroavat toisistaan monin tavoin. Siksi jokaisen lapsen tausta on omalla tavallaan erilainen. Tämä tulisi ottaa huomioon kerhotoiminnassa myös silloin, kun kaikki lapset pääsääntöisesti kuuluvat samaan uskontokuntaan. Myös kirkon sisällä on katsomuksellista moninaisuutta, josta esimerkkinä ovat eri herätysliikkeet. Miten osaamme kannustaa lapsia myönteiseen vuorovaikutukseen ja

kohtaamiseen näissä tilanteissa?

Kunnioittava suhtautuminen toisenlaisen taustan omaaviin ihmisiin on toimivan vuorovaikutuksen sekä kohtaamisen lähtökohta. Erilaisuuden kohtaaminen voi herättää monenlaisia tunteita ja jopa pelkoja. Oma kulttuuri ja siihen liittyvät perinteet voivat tuntua uhatuilta muiden ja uusien tapojen rinnalla. Mitä vahvempi oma identiteetti on, sitä helpompaa on myös erilaisuuden kohtaaminen ja kunnioittaminen. Siksi onkin tärkeää tiedostaa omia kulttuurisia ja katsomuksellisia näkemyksiään ja juuriaan. Yhtä merkityksellistä on tunnistaa omia ajatuksiaan ja tunteitaan sekä pyrkiä tietoisesti myönteiseen suhtautumiseen ja

Sanna Krook/Kirkon kuvapankki

toimivaan vuorovaikutukseen. Aikuisen oma suhtautuminen on aina mallina lapselle.

Yhteistyön uudet muodot

Kirkon varhaiskasvatuksen vahvuutena on koko sen historian aikana ollut kyky reagoida yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin ja vastata perheiden tarpeisiin. Tätä joustavuutta tarvitaan yhä enenevässä määrin myös tulevaisuudessa. Seurakunnan oman kokoontuvan toiminnan tilastot ovat laskusuuntaisia. Suunta luultavasti jatkuu, sillä yhteiskunnassa on painetta saattaa yhä useampi lapsi kunnallisen varhaiskasvatuksen piiriin.

Seurakunnan varhaiskasvatukseen tämä tarkoittaa toiminta- ja yhteistyömuotojen uudistamista. Per-

hetoiminnan monimuotoinen kehittäminen voi olla yksi tulevaisuuden näkökulma. Yhteistyö kunnan varhaiskasvatuksen ja alueen muiden toimijoiden kanssa tarjoaa paljon mahdollisuuksia.

Kirkon työntekijöillä on paljon uskontoihin, katsomuksiin, arvoihin ja etiikkaan liittyvää osaamista. Miksi emme antaisi osaamistamme myös esimerkiksi päiväkotihenkilöstön käyttöön alueen lasten parhaaksi? Suomalainen yhteiskunta rakentuu pitkälti kristillisten arvojen ja ihmiskäsityksen varaan. Puhutaan yleisesti kulttuuriperinteestä, johon kaikkien Suomessa asuvien on hyvä tutustua selvittääkseen omasta arjestaan. Paikallinen seurakunta ja alueen kirkot sisältävät paljon yleissivistäviä elementtejä, jotka ovat avuksi yleiseen kulttuuriperinteeseen tutustuttaessa. Samalla myös seurakunta toi-

mijana ja seurakunnan työntekijät tulevat lasten tietoisuuteen.

Yhteistyö toisten toimijoiden kanssa voi tuoda hyvää myös seurakunnan toimintaan. Monikulttuurisessa ja -uskontoisessa yhteiskunnassa on tärkeää, että lapset jo pienestä pitäen oppivat tulemaan toimeen erilaisten ihmisten kanssa ja kunnioittamaan toisten perinteitä ja katsomuksia. Tämä on myös edellytyksenä yhteiskuntarauhan säilymiselle.

Vuorovaikutussuhteissa ja erilaisuuden kohtaamisessa kukaan ei ole valmis. Näitä taitoja voidaan harjoitella, opetella ja oppia yhdessä toisten kanssa.

Heljä Petäjä ja Raija Ojell

asiantuntijat
Kirkkohallitus,
Kasvatus ja perheasiat

Parantumaton sairaus ei ole vain fyysinen vaiva

Potilaan hoito on muuttunut kokonaisvaltaisemmaksi, ja muut kuin lääketieteelliset hoitokeinot korostuvat erityisesti palliatiivisessa ja saattohoidossa.

Yhteistyötä potilaan hyväksi

Palliatiivisella hoidolla tarkoitetaan parantumattomasti sairaan potilaan oireenmukaista hoitoa. Parantumattomasti sairas henkilö saattaa tarvita oireita lievittävää hoitoa jopa kuukausien tai vuosien ajan. Hoidon loppuvaiheessa palliatiivinen hoito muuttuu saattohoidoksi. Palliatiivinen hoito on paljon enemmän kuin pelkkä lääkinällinen hoito. Palliatiivisissa yksiköissä potilaan hoidossa toimii lääkärin ja hoitohenkilökunnan lisäksi monia ammattilaisia kuten fysioterapeutteja, sosiaalityöntekijöitä ja toimintaterapeutteja. Myös sairaalapastorilla on tiimissä oma tärkeä paikkansa.

Palliatiivisella hoidolla pyritään lievittämään sairauden aiheuttamaa fyysistä, psyykkistä, sosiaalista sekä henkistä ja hengellistä kärsimystä. Hyvässä palliatiivisessa hoidossa yhtenä keskeisenä osa-alueena on potilaan läheisten aktiivinen tukeminen. Kuolevan potilaan läheisten tuen tarve alkaa sairauden toteamisesta ja jatkuu aina kuoleman hetkeen sekä myös potilaan kuoleman jälkeisenä aikana.

Potilaille, joka painii vakavan sairauden aiheuttaman ahdistuksen ja hädän keskellä, sairaalapappi tarjoaa luotettavaa keskusteluapua. Suomalaisille on luontevaa keskustella papin kanssa, vaikka ei kovin uskonnolliseksi itseään tuntisikaan.

Potilaan vakaumuksen kunnioittaminen

Yhteiskunnassa tapahtunut kulttuurinen murros ja uskontojen monimuotoisuus vaikuttavat sairaalapapin työhön. Sairaalapapin on otettava huomioon potilaan kulttuurinen

ja sosiaalinen ympäristö. Sairaalasielunhoidon toimintaperiaatteena on aina potilaan ihmisarvon ja vakaumuksen kunnioittaminen riippumatta potilaan elämäntilanteesta. Sairaalapapin ammattiin kuuluu myös erilaisten uskontojen tuntemus. Hän pitää yhteyksiä eri kirkkokuntiin ja uskonnollisiin yhteisöihin ja tarvittaessa hankkii sielunhoitajan potilaan omasta uskonnollisesta yhteisöstä.

Kaikki sielunhoidolliset keskustelut eivät ole uskonnollisia, mutta joskus keskustelu voi olla hyvinkin hengellinen, vaikka Jumalaa ei mainittaisikaan. Tämä johtuu usein siitä, että kirkollinen kieli voi olla vieras, potilaille ei ole ollut luontevaa esimerkiksi rukoilla avoimesti toisten edessä. Kyse on pohjimmiltaan hyvin intiimistä asiasta. ”En minä oikeastaan ole mikään uskovainen. En ainakaan usko niin kuin kirkko opettaa.” Kirkon oppi ei varsinaisesti kuulu sielunhoitajan tärkeimpiin työvälineisiin. Sairaalasielunhoidon tarkoituksena on auttaa käsittelemään joko uskonnollisia kysymyksiä tai pelkästään psyykkiseen tilaan liittyviä asioita tai molempia.

Vaikka emme voi poistaa kärsimystä, vakavasti sairaan ihmisen vierellä oleminen voi auttaa häntä monin tavoin. Hyvä hoito, huolenpito ja myötätunto lisäävät potilaan turvallisuudentunnetta. Keskusteluissa voimme auttaa potilasta tunnistamaan eksistentiaalisia peruskysymyksiä. Sairauteen, kuolemaan, kärsimykseen, tarkoitukseen ja omaan elämään liittyvällä keskustelulla etsitään yhdessä niitä elämäkokemuksia, jotka auttavat kantamaan vaikeimman yli. Oman elämän muisteleminen auttaa myös luopumisessa.

Jokaiselle on tärkeää tulla hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on. Vaikeimmat eksistentiaaliset kysymykset jäävät usein vaille vastauksia, mutta silti on tärkeää, että niistä voi ja saa puhua ilman että joku yrittää niitä muuttaa tai

korjata. Sairaalapapilta vaaditaan kuuntelemisen taitoa ja ennen kaikkea kykyä sietää omaa avuttomuutta. Papillakaan ei aina ole vastauksia potilaan kysymyksiin. Usein lohdutukseksi tarkoitetut sanat vain haa-voittavat.

Ihminen kaipaa pyhän kokemusta

Luterilaisella kirkolla on suuri vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja kansallisuuteen. Kuolemaan liittyvillä tavoilla ja symboleilla on Suomessa vahvasti kristilliset juuret. Vaikka uskonto ei enää suomalaisessa arjessa esiinny entiseen tapaan, ihmisen kyky ja halu pyhän kokemiseen ei kenties ole muuttunut niin paljon kuin luullaan. Pyhän merkitys saattaa tulevaisuudessa jopa kasvaa, kun ihminen kaipaa sisäistä rauhaa ja hiljentymistä kovassa, pinnallisessa ja vaatimusten täyttämässä maailmassa.

Ihmisen syntymä ja kuolema ovat konkreettinen leikkauspinta pyhään. Ihmisen tuleminen elämään ja siitä lähteminen ovat tapahtumia, joissa on jotakin samankaltaista, arvokasta ja pyhää. Siksi jokainen, joka saattaa läheistä ihmistä, voi kokea olevansa etuoikeutettu ja merkittävän asian äärellä, vaikka se kovin kipeää tekeekin.

Maarit Kolsi

sairaalapastori
Terhokoti ja Suursuon sairaala

Antti Sepponen

Vakaumus muistisairaaan

Arvomaailma ja maailmankatsomus ovat erottamaton osa ihmisen persoonaa ja hänen elämänsä historiaansa. Muistisairaalla ihmisellä, jonka persoonaa uhkaa integriteetin hajoaminen, kokonaisvaltaisuuden huomioon ottaminen on erityisen tärkeää.

Elämän kriiseissä ihminen pohtii eksistentiaalisia, olemassaoloon liittyviä kysymyksiä, syyllisyyttä, luopumista, hylätyksi tulemistä, kuolemaa, elämän tarkoitusta ja elettyä elämää. Ihmisen maailmankatsomus ja vakaumus vaikuttavat siihen, millaisia vastauksia hän tahtoo etsiä ja löytää, millaista on hänen hengellisyytensä. Vastauksia näihin pohdintoihin löytyy eri uskonnoista ja ideologioista, jotka ovat kiinteässä suhteessa ja vuorovaikutuksessa kulttuurin kanssa.

Perustuslaki takaa kaikille kansalaisille uskonnonvapauden, mutta myös oikeuden tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoa, positiivisen uskonnonvapauden. Nämä oikeudet ovat luonnollisesti myös muistisairaille ihmisillä. He eivät aina kykene itse huolehtimaan näistä oikeuksistaan, vaan vastuu on heitä hoitavilla ihmisillä.

Vakaumus on merkittävä integriteettiä tukeva asia, koska se on tietoja ja tekemistä syvemmällä tasolla ihmisen persoonassa. Kyky kokea hengellisyyttä säilyy vaikea-asteisessakin muistisairaudessa. Vaikka muistisairas ei kykene erittelemään arvomaailmaansa, se on kuitenkin hänen reaktioidensa taustalla ja sillä on merkitystä. Uskonnolliset tarpeet ja niihin liittyvät muistikuvat säilyvät myös kognition alentuessa. Sairastuminen voi myös aktiivista piilossa olleen uskonnollisuuden.

Muistisairaan ihmisen hengellisyys

Rituaalit ovat tärkeä osa muistisairaan ihmisen hengellisyydessä. Toistuvuus tuo turvallisuudentunnetta. Muistisairas ihminen uskoo tunteilla ja aisteilla, pyhyiden ja symbolien merkitys korostuu.

Hengellinen hoito tarkoittaa ihmisen lähellä olemista ja auttamista silloin, kun hän pohtii kysymyksiä, jotka koskevat hänen elämäänsä, ihmissuhteitaan, jumalasuhtettaan, kuolemaansa. Se on usein myös elämänrohkeuden ja toivon etsimistä toisen ihmisen kanssa.

Muistisairaan ihmisen hengellisessä kohtaamisessa on

Marjut Hentunen

nämä samat tavoitteet, vaikka voidaan tarvita erilaisia keinoja kuin terveen ihmisen kohdalla. Muistisairaan ihmisen uskonnollisuus on usein paluuta lapsuuden uskonnollisuuteen. Suomessa ainakin toistaiseksi valtaosalla iäkkäistä muistisairaan ihmisistä vakaumus on perinteisen kristillinen ja hengellinen elämä toteutuu kristinuskon välinein. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi kirkkovuoden liittämistä vuoden kiertoon sekä lapsuuden lauluja ja virsiä. Tärkeitä ovat tutut raamatunkohdat, rukoukset, ehtoollinen ja hengellinen musiikki. Musiikissa voivat yhdistyä turvalliseksi koetun uskonnollisuuden ja musiikin mahdollisuudet.

Kristinuskon yhteinen harjoittaminen voi tukea muistisairaan ihmisen omanarvontuntoa ja identiteettiä, koska hartaudessa ja jumalanpalveluksessa ovat kaikki osallistujat luomiseen pohjautuen tasa-arvoisia, vapaina suoritta-

ihmisen elämässä

misesta tai kyvykkyyden ja taitojen arvioimisesta. Jumalan edessä olemme kaikki armon varassa.

Vakaumuksen kunnioittaminen

Ihmisen kohtaamisessa on luonnollisesti aina kunnioitettava kunkin omaa tahtoa ja vakaumusta. Monikulttuurisuuden lisääntyessä on kasvavassa määrin meilläkin otettava luonnollisesti huomioon myös muut perinteet ja uskonnot kotoisen kristinuskomme perinteiden rinnalla.

Tällä hetkellä vanhustenhoidossa on kuitenkin suurempi kysymys siinä, miten suomalaisten iäkkäiden muistisairaiden ihmisten oikeudet toteutuvat, kun heitä hoitavat ihmiset eivät jaa samaa kokemuksellista historiaa. Yhteiskunnassamme on tapahtunut suuri muutos kulttuurisesti niin, että monet nuoret ihmiset tuntevat heikosti sitä henkistä taustaa, mikä on vanhusten elämänsäntavojen perustana. Muutokset ovat olleet viime vuosikymmeninä suuria ja koskettavat erityisesti hengellistä ja vakaumuksellista elämää. Tämä vieraus näkyy varsinkin suurissa asutuskeskuksissa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Lisäksi suuri osa hoitajista tulee muista maista ja kulttuureista eikä voi tuntea ikäihmisten maailmankuvaa ja vakaumusta. Ongelmaa pahentaa puutteellinen suomen kielen taito.

Olemme oikeutetusti kantaneet huolta siitä, että meillä olisi valmiuksia kohdata muista kulttuureista tulevia ihmisiä, mutta tarvitsisimme myös koulutusta, joka perehdyttäisi iäkkäiden suomalaisten vanhusten maailmankuvaan ja historiaan.

Maahanmuuttajien ikääntyessä on myös yhä enemmän muistisairauksia sairastavia vieraiden kulttuurien edustajia. Myös heidän oikeuksiinsa kuuluu vakaumuksen kunnioittaminen, ja tarvitaan yhä enemmän tietoa ja taitoa heidän kohtaamiseksi.

Mikä avuksi?

Kaikkien muistisairaiden ihmisten vakaumuksen huomioon ottaminen edellyttää ennen kaikkea tietoa muistisairauksista. Jos sairauteen ja oireisiin liittyy tietämättömyyttä ja ymmärtämättömyyttä, on kohtaaminen ja vakaumuksellinen tukeminen mahdollista. Tieto sairauksista voi auttaa näkemään ihmisen oireiden takana.

Parasta tietämystä ja ymmärrystä eri kulttuurisista ryhmistä voimme saada sisältäpäin. Ulkopuolelta luodut määritelmät ja yleistyksiset voivat olla harhaanjohtavia. Taustasta ja vakaumuksesta riippumatta jokainen muistisairas ihminen tulisi kohdata juuri hänen persoonastaan ja toiveistaan lähtien kokonaisena ihmisenä.

Merja Hällfast

sairaalapastori,
työnohjaaja
Helsingin seurakuntayhtymä

Pekka Vasanta

Lähteitä ja kirjallisuutta:

Kivikoski T. Vakaumuksen merkitys muistisairaana ihmisen elämässä. *Memo* 2012;2:15–17.

Aalto K, Gothóni R. Ihmisen lähellä. Hengellisyys hoitotyössä. Kirjapaja, 2009.

Havukainen E, Kanerva M. Vanhusten ja muistisairaiden hengellinen kohtaaminen.

Kirkkopalvelut/Koulutuskeskus Agricola, 2011.

Kirkkohallitus. Muistisairaana messu. Virikkeitä jumalanpalveluselämään muistisairaiden ihmisten kanssa. Kirkkohallitus, 2012.

Suomen muistiasiantuntija, Etnimu-projekti, Kulttuurisensitiivinen muistityö: Kokemuksia Suomesta, 2017.

([http://www.muistiasiantuntijat.fi/index.php?sid=156&src=](http://www.muistiasiantuntijat.fi/index.php?sid=156&src=ajankohtaista&udpview)

[ajankohtaista&udpview](http://www.muistiasiantuntijat.fi/index.php?sid=156&src=ajankohtaista&udpview)
[=ajankohtaista](http://www.muistiasiantuntijat.fi/index.php?sid=156&src=ajankohtaista))

Psykiatrian potilaan sielunhoito

Mielisairaus ja henggel

Seurakunnan työntekijöitä on koulutettu kohtaamaan ihmisten hengellisiä ja elämäntilanteellisia kysymyksiä sekä lohduttamaan heitä sairauden mukanaan tuomassa kärsimyksessä. Tämä asetelma on selkeä niin kauan kun autettava pääosin ymmärtää oman elämäntilanteensa. Tilanne saattaa muuttua ongelmalliseksi, jos autettavan mielisairaus ja uskonto sekoittuvat toisiinsa.

Psykiatrisessa hoitotyössä kohdataan usein kysymyksiä, joissa potilaan uskonto ja sairaus sekoittuvat toisiinsa monimuotoisella tavalla. Mielenterveyspotilailla hengellisyys voi ilmetä osana psykoottista oireilua. Toisaalta hengellisyys on myös monelle merkittävä voimavara ja turva sairauden keskellä. Vaikka hengellisyydellä ei ajateltaisi olevan merkitystä psykoosin aiheuttajana, se voi kuitenkin vaikuttaa monella tavalla potilaan oirekuvaan.

Tarkastelen tässä kirjoituksessani käytännön esimerkkien avulla, miten potilaan vakaumus tulisi huomioida tahdosta riippumattoman hoidon aikana. Työskentelen Kuopion evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän sairaalasielunhoitajana Niuvanniemen sairaalassa. Niuvanniemen sairaalassa hoidetaan rikoksesta tuomitsematta jätettyjä, oikeuspsykiatrisia potilaita sekä vaarallisia ja vaikeahoitaisia psykiatriapotilaita.

Hoitoajat ovat usein vuosien mittaisia. Tämän vuoksi sairaalan toiminnassa on huomioitu uusi uskonnonvapauslaki, eettinen keskustelu sekä potilaan erilaiset oikeudet.

Vaitioloa ja puhetta potilaan parhaaksi

Suomessa mielenterveyslaki ja potilaslaki ohjaavat tahdosta riippumattomaa hoitoa. Tämän lisäksi potilaan hyvässä hoidossa tulee huomioida myös monet terveydenhuollon ammatilliset ja eettiset ohjeet, hoitosuosituksiset sekä kansainväliset ihmisoikeussopimukset. Sielunhoitotyössä rippisalaisuus ja vaitiolovelvollisuus ovat ehdottomia, ja ne saa rikkoa vain tilanteessa, jossa sielunhoitajan tietoon tulee aiottu henkirikos tai maanpetos. Tällaiset, laissa erikseen mainitut tilanteet ovat kuitenkin harvinaisia.

Käytännön työssä joudutaan kuitenkin ajattelemaan potilaan terveyttä ja selviämistä seuraavaan päivään. Saatan kysyä työssäni potilaalta luvan, jos olen huolissani hänen voinnistaan ja tiedustella, voinko mainita tilanteesta hoitajalle tai lääkärille. Joskus papin vierailu voi heikentää potilaan sen hetkistä vointia. Potilas saattaa haluta puhua asiasta, jonka käsittelyyn hänellä itsellään ei ole vielä voimavaroja. Tuolloin vaatii viisautta miettiä, mikä on parasta potilaan voinnin kannalta. Yhteistyö hoitohenkilökunnan kanssa tapahtuu kuitenkin läpinäkyvyyden periaatteella, ja potilaan tulee olla asiasta tietoinen.

Vapautta uskonasioissa

Potilaalla on oikeus harjoittaa uskontoaan tai olla harjoittamatta sitä. Uskontoa on Suomessa ja Euroopassa pidetty perinteisesti henkilökohtaisena asiana. Myös henkilökunta saattaa kokea uskonnolliset kysymykset hankaliksi. Henkilökunnan ja sielunhoitajan oma vakaumus voi olla eri kuin potilaalla. Virkatyössä terveydenhuollon henkilökunnan tulee kuitenkin mahdollistaa potilaan hengellinen ja henkinen tuki hoitonaikana, mikäli potilas itse sitä toivoo.

Uskonnonvapauslaki velvoittaa positiivisella tavalla terveydenhuollon organisaatioita, terveydenhuollon henkilökuntaa, mutta myös potilaita ja eri uskontojen sielunhoitajia kunnioittamaan potilaan oikeuksia hoitonaikana. Potilaan oma uskonnonharjoitus ei myöskään saa loukata muiden potilaiden uskonnonvapautta. Esimerkiksi potilaan haitatessa vakavasti muiden potilaiden hoitoa omalla uskonnollisella julistuksellaan häntä voidaan tarvittaessa rajoittaa toimimasta tällä tavalla. Päätöksen potilaan rajoittamisesta tekee lääkäri.

Jumalan puhetta ja peljättäviä näkyjä

Potilaan harhaluulot voivat olla uskonnollisia. Usko on yksi keino hakea apua ja ymmärrystä psyykkisen sairauden kohdatessa. Esimerkiksi sairauden oireisiin kuuluvat äänet, joita muut eivät kuule, voidaan selit-

lisyyys

tää Jumalan puheeksi. Oman sairauden selittäminen uskonnolla ja Jumalan erityisellä kutsulla on tällöin houkuttelevaa. Psykoottinen potilas voi kuvitella olevansa Kristus tai kokea olevansa naimisissa neitsyt Marian kanssa. Sielunhoitajan tulisi ymmärtää nämä ajatukset potilaan yrityksenä ratkaista sairauden tuomaa ahdistusta ja pelkoa pakeneamalla turvallisiin, ehkä lapsuudesta tuttujen hahmojen ja kertomusten pariin. Uskonnollisten harhojen pääpaino ei tällöin ole uskossa vaan pyrkimyksessä pitää oma mieli koossa. Uskonnollinen harha antaa tällöin turvan senhetkisestä kaoottisesta todellisuudesta ja palauttaa turvallisuuden tunnetta.

Uskonnolliset harhat voivat olla myös pelottavia. Tämä näkyy esimerkiksi paholaisen pelkona, ja ääritapauksessa potilas voi nähdä muut ihmiset tai hoitohenkilöt demoneina. Pahan hengen vallassa oleminen voi myös olla potilaalle ominainen tapa ilmaista kiellettyjä tunteita ja ajatuksia, vaikkapa aggressiota tai seksuaalisuutta. Uskonnollisiin aiheisiin liittyvän tunneilmaston tutkiminen on siis tärkeää. Sielunhoitajana keskustelen potilaan kanssa hänen harhamaailmastaan. En vahvista harjoja, mutta tutkin yhdessä potilaan kanssa, millainen kokemus ja tunnemaailma niihin liittyvät.

Uskomus siitä, että psyykinen sairaus johtuu pahojen henkien vaikutuksesta, on melko yleinen uskonnollisesti ajattelevien psykoosipotilaiden keskuudessa. Näkemys sairaudesta paholaisen aiheuttamana

pohjautuu Raamatun kuvauksiin. Potilaat saattavat myös ajatella, että sairaus on heille määrätty rangaistus. Sielunhoitajan tehtävä on keskustella potilaan kanssa näistä Raamatun kertomuksista ja vertauskuvista ja vahvistaa niitä tulkintoja, jotka tuovat häntä lähemmäksi realiteettia sekä kokemusta huolenpidosta ja turvallisuudesta. Uskonnolliset symbolit ja rituaalit, muun muassa rippi ja ehtoollinen, ovat keskeisiä työvälineitä keskustelun ohessa.

Muistoista aika rakentaa lohdutuksen

Uskonnon harjoitus on paitsi tunteiden, myös yhteyden löytämistä. Niuvanniemen sairaalaan avattiin Muistolehto vuonna 2011. Muistolehto on paikka, jossa potilailla on mahdollisuus käydä hiljentymässä ja muistelemassa hänelle tärkeitä ihmisiä. Muistolehtoon voi tuoda muistokynttilöitä ja kukkia. Osa potilaista kokee myös tärkeänä rukouksen uhrien ja uhrien omaisten puolesta. Muistolehdossa voidaan vierailla kuten hautausmailla perinteisinä juhla-

pyhinä ja merkkipäivinä. Muistolehdon kiveen on kirjoitettu runo, jotta paikka olisi kaikille avoin uskontokunnasta huolimatta. Palvelun ja yhteyden rakentamisen ajatuksen tulisi ohjata kaikkea potilaiden parissa tehtävää työtä. Sielunhoitaja on ammattietiikkansa puolesta sitoutunut toimimaan yhteyshenkilönä muiden uskontokuntien edustajiin. Tarvittaessa hän järjestää potilaalle tämän kaipaamaa sielunhoidollista apua. Maahanmuuttajille uskonto on erityisen tärkeä, koska se on side omaan kulttuuriin ja toisiin maahanmuuttajiin oudossa ympäristössä.

Annamaija Louheranta
sairaalapastori
Kuopio

Avoimesti pantapaidassa

Joulukuussa tuli kuluneeksi 25 vuotta siitä, kun yhdessä yhdeksän muun diakonian virkaan vihittävän kanssa vastasin arkkipiispa John Vikströmille tahdon hänen kysyessään: "Tahdotko palvella Kristuksen kirkkoa aina ja kaikkialla?" Tällä tiellä on matkaa tehty ja tällä tiellä tahdon edelleen jatkaa.

Työ ja kutsumus ovat kuljettaneet sairaanhoitajan sijaisuuden kautta pienen kaupunkiseurakunnan määräaikaisesta diakonian virasta suuren maalais seurakunnan diakonian virkaan. Nyt olen jo reilu kymmenen vuotta saanut tehdä diakoniatyötä suuressa Hämeenlinna-Vanajan seurakunnassa yhtenä vanhustyön diakoniatyöntekijänä neljän työntekijän tiimissä. Tämän vuoden suuri ilon aihe on ollut se, että olen vanhustyön diakoniatyöntekijänä saanut aloittaa sairaalasielunhoidon erikois-

tumiskoulutuksen. Siitä kuuluu suuri kiitos sekä kirkkohallituksen väelle että seurakunnalle. Uskon saavani paljon eväitä ja työkaluja vanhusten pariin hoivayksikkökentälle.

Kirkko vieään vanhuksen luokse

Pohjana vanhusten parissa tehtävälle diakoniatyölle Hämeenlinna-Vanajan seurakunnassa on ollut vuonna 2005 valmistunut Kirkon vanhustyön strategia vuodelle 2015. Strategia on ohjannut työtämme, jossa oma osuuteni on sijoittunut vanhusten hoivayksiköihin yhteistyössä papin kanssa. Vastuullani on myös terveyskeskuksen kuntoutusosasto yhteistyössä sairaalateologiain kanssa. Terveyskeskuksen osastolta vanhus siirtyy usein johonkin hoivayksikköön, jossa voimme jatkaa alkanutta yhteistä matkaamme. Vanhusten hoivayksiköitä on Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan alueella

yhteensä 17, ja näissä on lähes kahdeksansataa asukaspaikkaa. Hoivayksiköiden lukumäärät ja tilanteet ovat jatkuvassa muutoksessa, ja yhteydenpito niihin on työssämme äärimmäisen tärkeää.

Hoivayksikkötyöstä vastaava pappi tekee yksiköihin hartaussuunnitelman, jonka mukaan toteutamme hartaudet pääsääntöisesti papin kanssa vuorotelten. Sovitusti noin kerran lukukaudessa meillä on hartaus, jossa vietämme ehtoollisen yhdessä asukkaiden kanssa. Seurakunnan tuttujen työntekijöiden kautta myös sairaan ehtoollisen viettäminen yksiköissä on lisääntynyt. Hoivayksiköiden asukkaat ovat pääsääntöisesti heitä, jotka eivät pääse kodistaan kirkkoon eivätkä muihin seurakunnan tilanteisiin, joten silloin meidän tehtävämme on viedä kirkkoheidän luokseen. Työntekijöinä voimme olla tukemassa vanhusta hänen oman elämäntilanteensa mukaan niistä lähtökohdista käsin, jotka ovat hänelle tärkeitä.

Pienet asiat kertovat paljon vakaumuksesta

Säännöllisesti hoivayksiköissä ja terveyskeskuksen kuntoutusosastolla käyvänä työntekijänä olen löytänyt paikkani yksiköissä. Diakonian viran tunnuksena vihreä pantapaita kertoo asukkaille ja terveyskeskuksen potilaille sekä myös omaisille ja henkilökunnalle, että tulen paikalle seurakunnan työntekijänä. Viran tunnukset ovat mielestäni tärkeä viesti silloin, kun mietin asukkaan vakauksen kunnioittamista. Vanhus voi nähdessään minut valita, haluaako olla kanssani tekemisissä siinä hetkessä. Hartaushetkissä luotan hoita-

Tuulia Tantt

Seija Puusaari jakaa ehtoollista Hämeenlinnassa Esperin muistiyksikkö Tanhuakodissa.

jien tietämykseen siitä, ketkä asukkaista haluavat olla mukana hartaushetkissä. Vanhuksen sielunhoidossa teemat nousevat hänen elämästään. Usein käsitellään menetyksiä ja keskenjääneitä asioita, joita pyritään käymään läpi ja keskustellen saattamaan loppuun. Myös tämänhetkiset, elämässä auki olevat asiat ja niiden ratkaisujen etsiminen ovat usein asioita, joihin vanhus tarvitsee tukea.

En tunne kaikkia vanhuksia joita tapaan, enkä tiedä heidän elämän historiaansa. Minut vanhuksen luokse lähettänyt hoitajakkaan ei tiedä hänen hengellisistä taustoistaan tai tarpeistaan. Näissä tilanteissa huoneeseen kotoa tuodut asiat viestivät minulle vanhukselle tärkeistä asioista. Huoneessa oleva Raamattu, virsikirja tai joku muu hengellinen kirja on minulle viesti, että olen tul-

lut huoneeseen, jossa nämä ovat tärkeitä. Muistiyksiköissä saattaa olla seinälle rakennettu elämänpuu tai elämän taulu, johon on kerätty vanhukselle tärkeitä asioita. Jos seinältä löytyy kotikirkko, tiedän sen olevan asia, joka on tullut esiin asukkaan historiaa ja hänelle tärkeitä asioita kartoitettaessa.

Vanhuksen seinällä saattaa olla myös kuvattuna asia, joka kertoo, että hänen vakaumuksensa tai uskontonsa on joku toinen kuin se, mitä minä seurakunnan työntekijänä edustan, tai kirja, joka on hänelle pyhä, voi olla eri kuin meidän Raamattumme. Näissäkin tilanteissa olen hänen lähellä, kohtaan hänet hänen tarpeistaan käsin. Kerron hänelle tulevani evankelisluterilaisesta seurakunnasta ja annan hänen tehdä valinnan siitä, olenko minä se, jonka kanssa hän haluaa jakaa asioita. Yleensä hän haluaa, ja näissäkin tilanteissa kuulen monenlaisia muistoja ja asioita, jotka ovat hänelle tär-

keitä. Vanhukselle on tärkeää tulla kohdatuksi oman elämän historiansa kautta. Aina en saa vastausta odo- tuksista ja toiveista. Silloin minun on työntekijänä poimittava asioita, joita keskustelussa tai läsnäolossa on tullut esiin ja miettiä sitä kautta, miten vanhus tulisi parhaiten kuulluksi.

Henkilökunnan asenteet

Haasteena työssä koen sen, jos henkilökunta ei tiedosta vanhuksen hengellisiä tarpeita, ei pidä niitä tärkeinä tai ei viestitä niistä seurakunnan työntekijöille. Hengellisyys on kuitenkin tärkeä asia, jota on hyvä pitää henkilökunnan kanssa esillä ja ohjata myös heitä asian kartoittamisessa. Näin ihmisen kokonaisvaltaisen kohtaaminen tulee huomio- duksi myös hoivayksiköiden arjessa.

Seija Puusaari

sairaanhoitaja (AMK)-diakonissa Hämeenlinna-Vanajan seurakunta

Yhdessä toimien

– Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saamelaisalueella

Yhdessä toimien on 1.3.2017–31.8.2019 toteutettava yhteistyöhanke, jossa toteuttajina ovat Diakonia-ammattikorkeakoulu, Enontekiön kunta ja yhteistyökumppaneita Utsjoen, Inarin, Sodankylän ja Enontekiön seurakunnat sekä Utsjoen kunta. Hanketta ovat olleet suunnittelemassa myös SámiSoster, Oulun hiippakunta ja kirkkohallituksen työntekijät. Hankkeen rahoittajana on Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeella haetaan ratkaisuja syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseen saamelaisalueella. Tähän tavoitteeseen pyritään kehittämällä etsivää ja ennaltaehkäisevää sekä matalankynnyksen toimintaa ja vertaisauttamista ja verkossa tapahtuvaa palvelutoimintaa. Tähän päästään moniammatillisella ja monitoimijaisella yhteistyöllä paikallisella tasolla. Lisäksi hankkeen tavoitteena on edistää kohderyhmään kuuluvien voimavaroja ja pärjäämistä ja mahdollistaa vapaaehtoistyö seurakunnissa, järjestöissä ja yrityksissä. Tavoitteena on myös tehdä näkyväksi seurakuntien diakonia- ja nuorisotyötä ja kehittää seurakunnissa tehtävää ennaltaehkäisevää, etsivää, tukea antavaa sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa.

Paikallista yhteistyötä ja moniammatillista osaamista kehittämällä voidaan lisätä yhdessä tekemisen kulttuuria ja saada toiminnasta tavoitteellisempaa, säännöllisempää ja kustannustehokkaampaa. Asiakastyty-

Projektiryhmäläisiä Hetassa, vasemmalta Tarja Tuovinen-Kakko (projektipäällikkö), Jenni Tapionlinna (Enontekiön kunnan hanketyöntekijä) ja Kitti Kumpulainen (hanketyöntekijä) sekä Kitin koira Uula.

väisyys, osallisuus ja sitoutuminen toimintaan lisääntyvät, kun kohderyhmän jäsenten osaamista hyödynnetään toiminnassa.

Yhdessä toimien -hanke on toiminut saamelaisalueella kevästä 2017 alkaen. Työ on ollut mielenkiintoista ja innostavaa Lapin kauniissa maisemissa yhteistyössä erilaisten ja eri-ikäisten ihmisten kanssa. Hanketyötä Enontekiöllä tekee hanketyöntekijä **Jenni Tapionlinna**, Utsjoen, Inarin ja Sodankylän alueella hanketyöntekijänä on **Kitti Kumpulainen** ja projektipäällikkönä on **Tarja Tuovinen-Kakko**. Erityisasiantuntijana hankkeessa on **Jukka Välimäki** ja projektiassistenttina toimii **Anne Hietala**. Toiminta-alue on laaja ja etäisyydet ovat pitkiä, esimerkiksi Sodankylästä Utsjoelle on noin 400 kilometriä.

Yhteisön ja yhteisöllisyyden käsite

Olen Diakonia-ammattikorkeakoulun hanketyöntekijänä kohdannut erilaisia näkyviä ja näkymättö-

miä rajanvetoja. Yhteisöllisyys on saamelaisalueen voimavara, ja se on sisäänrakennettu pohjoiseen elämäntapaan. Toisaalta yhteisöllisyyttä koettelevat vastakkaiset intressit, erilaiset kulttuurit, muuttuva toimintaympäristö ja esimerkiksi lainsäätäjän väliintulot.

Yhteisössä ihminen kohtaa toisen ihmisen sen sijaan, että vain asiat kohtaisivat toisensa. Yhteisölliset suhteet ovat kokonaisvaltaisia ja kaiken läpäiseviä. Vastakohtana voisi nähdä sellaisen suhteen, jossa elämä viipaloituisi joukoksi toisistaan tiukasti erillään pidettäviä elämänalueita. Yhteisöllisissä suhteissa on kyky ja halu nähdä ja kohdata toiset ihmiset sellaisina kuin he ovat. Toisia ei käytetä omien päämäärien saavuttamiseen eikä heitä nähdä omien toiveiden mukaisina. (S. Ryyänen 2016, 131–134)

Yhteisö syvällisesti ymmärrettyinä on enemmän kuin ihmisten yhteenliittymä, jotka tietty paikka, elämäntilanne tai yhteiset intressit on tuonut yhteen. Yhteisö on joukko yksilöitä, jotka näkevät nykyhetken ja tulevaisuuden lisäksi toinen toisensa. Yhteisön olemassaolon edellytys on yhteisöllisyyden kasvu ja yhdessä toimimiseen sitoutuminen. Toisaalta kasvu yhteisöllisyyteen edellyttää yhteisöä. Yhteisöllisyyden edistämiseksi käytetään mielikuvaa osallistavasta maailmankuvasta. (S. Ryyänen 2016, 131–134)

Saamelaisalueen moninaisuus

Lapin alueen maapinta-ala on lähes kolmannes (30,5 %) koko Suomen pin-

Enontekiön kunnan-
talon seinällä on näyt-
telyssä taulu, joka ku-
vaa hauskaasti Yhdes-
sä toimien -hankkeen
sisältöä.

ta-alasta, mutta väestöstä vain pieni murto-osa (3,4 %) asuu tällä alueella. Suomen keräytyistä luonnonmarjoista lähes puolet (42,9 %) tulee Lapin alueelta, ja kansainvälisiä yöpymisiä on asukaslukuun nähden huomattavasti (15,9 %). Pohjois-Lappi on ollut muutotappiainen jo usean vuoden ajan. Koulutuksen saatavuus on vähentynyt. Lapinliiton mukaan kehitysnäkymät ovat kuitenkin myönteiset erityisesti elinkeinorakenteen, talouskehityksen, luonnonvarojen kestävä käytön, väestönkehityksen ja turvallisuuden osalta. (www.lapinliitto.fi)

Saamelaisalueella on useita kieli- ja kulttuuriryhmiä. Suomalaisuuden sisällä on pohjoissaamelaisuus, kolttasaamelaisuus ja inarinsaamelaisuus. Matkailun myötä kansainvälisyys ja monikielisyys ovat osa arkea. Vastakkaisia intressejä on suhteessa maankäyttöön, kalastukseen, poroelinkeinon, luonnonvarojen käyttöön, uskonnollisuuteen tai resurssien kohdentamiseen. On toki tavallista, että syntyy intressiristiriitoja, mutta pienessä yhteisössä tällaiset asetelmat saattavat olla erityisen kuluttavia.

Saamelaisalueen historia on osit-

tain karu. Se heijastuu nykyisten sukupolvien elämään ja asenteisiin. Syksyllä 2017 Suomessa laajasti nähty elokuva *Sámeblod* (ohjaus **Amanda Kernel**) kertoo saamelaisten sortamisesta 1930-luvulla. Elokuva on saanut kiittäviä kommentteja, mutta tuonut myös ikäviä muistoja pintaan.

Yhdessä toimien -hankkeen Voimaantumispäivä

Utsjoella on järjestetty kaksi Voimaantumispäivää. Ne kokosivat utsjokelaisia yhteen selviytymiskykyisyyden (resilienssi) ja myötätunnon teemojen ympärille. Kutsuin suunnitteluun mukaan Utsjoen kunnan, seurakunnan ja SámiSoster ry:n. SámiSoster on vuonna 1997 perustettu valtakunnallinen saamelaisten sosiaali- ja terveysalan järjestö. Lisäksi etsin mukaan muita toimijoita, kuten alueella toimivan, ns. vapaan suunnan kristillisen yhteisön. Taloudelliset resurssit olivat kovin rajalliset, joten kaikkien osallistuminen esimerkiksi vapaaehtoisen avun muodossa oli tarpeen.

Voimaantumispäivän suunnittelu-

sa sain havaita, että ristiriitaisia viestejä kantautui yllättävistäkin suunnista. Toimintaympäristön moninaisuus näyttöytyi hyvin konkreettisesti. Tapahtumamme olivat silti onnistuneita, ja palaute osallistujilta oli kannustavaa. Jatkamme siis yhdessä toimien eteenpäin. On erittäin motivoivaa etsiä ratkaisuja vastakkainasettelun tilalle ja mahdollistaa ruohonjuuritasolla ihmisten yhteistä hyvää.

Tarja Tuovinen-Kakko
projektipäällikkö

Lähteet:

Ryynänen, S. 2016. Yhteisöt kasvatuksen, hoivan ja taiteen voimavarana. Teoksessa I. Roivainen; S. Ranta-Tyrkkö (toim.). Yhteisöt ja yhteisöosiaalityön lähtökohdat. EU: United Press Global, 131–134. http://www.lappi.fi/lapinliitto/fi/julkaisut_ja_tilastot

Vakaumuksen kanssa tulilla

Tuli on tärkeä elementti etenkin meillä pohjoisen kulttuurissa, jossa elän ja työskentelen. Tulilla istuskelu lämmittää sekä rauhoittaa, ja sen äärellä on hyvä pohdiskella nykypäivän moniarvoista elämää. Tulipaikka on myös yhteisen jakamisen ja vastavuoroisen kohtaamisen paikka, aivan kuten diakoniakin. Kristillinen lähimmäisenrakkaus on diakonisen toiminnan ydin, mutta millaisin tavoin tämä ilmenee kohdatessamme erilaisin vakaumuksin varustettuja ihmisiä?

Diakonia ja vakaumus

Vakaumus on ihmisessä jotakin hyvin syvää ja luovuttamatonta. Se liittyy tapaamme hahmottaa olemassaoloamme ja hengellisyyttämme. Vakaumus edustaa monille jotakin pyhää ja koskematonta, jotakin sellaista, joka on ehdottoman henkilökohtaista. Vakaumuksen muodostumisessa on kyse usein jo lapsuudesta lähtöisin olevasta prosessista, joka määrittelee sen, mihin uskomme ja millä tavoin koemme itsemme suhteessa siihen, johon uskomme.

Entä silloin, kun viereeni tulen äärelle istahtaa henkilö, jonka hengellinen näkemys onkin hyvin erilainen kuin omani tai jolle vakaumus ei olekaan merkityksellinen asia? Mikä silloin on kohtaamisen paikka ja mitä jaettavaa meillä on toisillemme? Näenkö Kristuksen kasvot jokaisessa kohtaamassani ihmisessä riippumatta hänen taustaan tai vakaumuksestaan? Onko minulla oikeus katsoa toisin uskovaa ihmistä oman taustani ja vakaumukseni mukaisesti? Diakoniatyön lähtökohtana on kuitenkin olla erottelematta ihmisiä millään tavalla sekä ottaa jokainen vastaan hänen tarpeidensa ja tilanteensa mukaan.

Kohtaaminen ja vakaumus

Diakoniatyössä kohtaamme asiakkaita hyvinkin monenlaisissa tilanteissa, joissa näyttäytyy usein elämän arkinen ja joskus melko karukin puoli. Hengellisyyden tarve tai vakaumus ei tule aina keskusteluissa itsestään selvästi ilmi. Eräänä haasteena onkin sen huomioiminen, millä tavoin ja missä tilanteissa hengellisyyden voi ottaa puheeksi vai täytyykö aina odottaa asiakkaan aloitetta. Hengellisyyden esille tuomista saatetaan odottaa, mutta myös vierastaa.

Joskus mietin myös sitä, edustammeko kirkon työntekijöinä tahtomattamekin jonkinlaista hengellisyyden vaatimusta ja kuinka moni jättää hakeutumatta diakoniatyön vastaanotolle sen vuoksi, ettei koe itseään uskovaksi tai erityisen hengelliseksi tai arastelee ilmaista erilaista uskoaan? Se ei kuitenkaan saisi olla seurakunnan yhteyden tulon esteenä, vaan pikemminkin voisimme vielä voimakkaammin viestittää, että ovet ovat erityisen avoinna juuri silloin ja aivan kaikille.

Kohtaamisen tilanteessa vaikutamme aina jollain tavalla toisiimme. On hyvä olla tietoinen siitä, millaisen kohtaamisen jäljen haluan itsestäni jättää. On tärkeä luottamuksen osoitus, että vaikeassa tilanteessa oleva henkilö saapuu luokseeni, olipa hänen hengellinen tarpeensa millainen tahansa - siihen on syytä suhtautua aina kunnioituksella. Kohtaamisessa merkityksellistä on omana itsenään nähdä ja kuulluksi tuleminen sekä yhtey-

den ja keskinäisen luottamuksen kokeminen. Kohtaanko silloin vakaumuksen vaiko ihmisen vai voiko näitä edes erottaa toisistaan?

Kunnioittaminen ja vakaumus

Diakonista toimintaa ohjaavat diakoniatyön eettiset sisällöt. Niiden mukaan ”Diakoniatyöntekijä kunnioittaa ja puolustaa jokaisen ihmisen vakaumusta ja oikeutta omaan kulttuuriin. Hän toimii vuoropuhelussa muiden kirkkokuntien ja uskonnollisten yhteisöjen kanssa.” Lisäksi ”Diakoniatyöntekijän työn tavoitteena on tuoda toivoa ja iloa sekä mahdollistaa ihmisarvo kaikille ihmisille.” (Diakoniatyöntekijöiden liitto ja Diak 22.9.2016).

Toisen vakaumuksen kunnioittaminen ei tarkoita oman vakaumuksen piilottamista vaan molempien tasapuolista arvostamista. Samoin kuin olen uskollinen omalle vakaumukselleni, voin hyväksyä toisen erilaisen vakaumuksen hänelle merkityksellisenä. Kaikilla ei kuitenkaan ole selkää vakaumusta tai hengellistä kiinnekohtaa tai valmiutta edes keskustella asiasta ja sitäkin täytyy kunnioittaa. Kysymällä ja tunnustelemalla voi edetä, mutta aina ei ole helppoa tulkita oikein puolittaisia viestejä. Silloin voi syyllistyä jopa huomaamattaan hengelliseen painostukseen. Vakaumuksen kunnioittamisessa liikutaan herkillä maaperällä ja tilanteessa on pyrittävä havaitsemaan hienovaraisetkin viittaukset ja sanomatta jättämiset.

Uskonnollisuus ja uskomisen tavat ovat monella tapaa muutoksessa erilaisten henkisten ja hengellisten nykyvirtausten pyörteissä. Kirkon tehtävänä on ylläpitää Raamatun opin mukaista näkemystä, mutta olla sulkematta pois joukosta toisin ajattelijoita. Diakoninen tuki kuuluu kaikille sitä tarvitseville. Oma selkeä vakaumus voi parhaimmillaan olla sellainen pohja, jonka varassa voi luottavaisesti ja avoimin mielin astua vieraallekin maaperälle. Erilaisen näkemyksen ei tarvitse erottaa tai olla uhka, vaan se voi olla myös yhteinen mahdollisuus tutkailla asioita toisenlaisesta näkökulmasta.

Yhteisen tulen äärelle kutsutaan kaikkia, ja siihen voi saapua myös erilaisena tai etsivänä. Tulipaikalla kohdataan toisia, siinä jaetaan taakkoja ja saadaan uutta voimaa jatkaa matkaa. Yhteistä meille on se, että jokin meidät on siihen tuonut, ja me kaikki tarvitsemme lämmintä ja kunnioitettavaa kohtaamista.

Anu Huhtamella
diakonissa
Inarin seurakunta

Yhteinen keittiö kutsu

Seurakunnat ja erityisesti niiden diakoniatyö ovat perinteisesti koonneet ihmisiä yhteen. Miten tätä voisi jalostaa ja uudistaa tässä ajassa? Millä keinoin monitoimisuus ja yhdessä tekemisen toimintakulttuuri voivat kehittyä? Millainen olisi paikallinen toteutus? Mikä on diakonian rooli?

Suomalainen ruokakulttuurimme on monipuolistunut samalla kun ruokatavat ja yhdessä olemisen perinteet ovat murruksessa. Suomessa syödään yhä vähemmän yhdessä, eurooppalaisista maista vähiten. Perheet eivät koonnu yhteisen aterian ääreen, ja kovin moni suomalainen asuu ja elää yksin. Yhteinen ateriyhteys on harvinaista herkkua. Tarvitaan kutsua yhteisen aterian ääreen, yhteiseen tekemiseen. Kuka voisi toimia kutsujana?

Yhdessä kokkaamalla, yhdessä syömällä, tekemällä ja olemalla syntyy hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä, totesi perhe- ja peruspalveluministeri **Annikka Saarikko** Yhteinen keittiö – yhdessä enemmän -seminaarissa syyskuussa Helsingin Diakonissalaitoksella.

Yhteisen keittiön peruskonsepti on yksinkertainen; paikallisten tahojen yhdessä toteuttama, kaikille avoin tila, joka mahdollistaa yhdessä tekemisen ja olemisen. Ministeri Saarikon sanoin voidaan todeta Yhteisen keittiön johtavan ihmisyyden peruskysymysten äärelle ”missä ihmisen on hyvä” ja ”miten ihmisen on hyvä olla ja toimia”. Yhteinen keittiö tarjoaa tavallista yhdessä olemista, jossa sekä ihmisen sielu että ruumis saavat ravintoa. Rakkaus lähimmäiseen liittyy läheisesti yhdessä syömiseen, jakamiseen toisen ihmisen kanssa.

Keittiö kokoaa erilaisia ihmisiä yhteen

Kodissa keittiö on talon sydän. Voisiko se olla myös koko paikkakunnan ja sen yhteisön sydän ja mahdollistaa yhteisöllisyyden uusia muotoja? Diakoniatyö voi toimia eri toimijoiden yhteiskehittämisen koollekutsujana ja yhteisen idean hautomona jollekin paikallisesti uudelle toiminnalle tai vanhan toiminnan jatkokehittäjänä.

Yhteinen keittiö edellyttää paikallisuuden ja omatoimisuuden soveltamista. Yhteiseen tilaan kaikki ovat tervetulleita eikä paikka leimaa ketään tulijoista; saa olla juuri sellainen kuin on.

Yhteisten keittiöiden valtakunnallista verkostoa kehitettäessä on syytä tavoitella mahdollisimman isoa ja suurta, jotta voidaan muuttaa ihmisten tapaa kohdata yhdessä ja samalla muuttaa osallisuusymmärrystä.

u tekemään yhdessä

Yhteinen keittiö -toiminta kiteytyy yhteisissä arvoissa

”Arvot ovat tärkeimmät ohjenuorat päätöksiksi tehdessämme. Kun epäroimme, ne näkyvät sumun läpi kuin majakan merkkivalo.” (Mac Anderson).

Yhteisen keittiön arvojen muodostama kolmikko – yhdessä tekeminen, reiluus ja ubuntu (avoimuus

ja yhteisyys) – luovat pohjan ja ytimen Yhteiselle keittiölle.

Yhteinen keittiö kehittää yhdessä tekemisen toimintakulttuuria ja mahdollistaa uusia tapoja tehdä omaa työtä paremmin ja innostavammin. Yhdessä tekeminen luo yhteisön. Yhdessä toimien syntyy yhteenkuuluvuutta ja toisista välittämistä. Ihmisten välillä yhdessä tekemällä ja olemalla luodaan merkityksiä ja arvoa.

Yhteisessä keittiössä on kyse yhdenvertaisuudesta, avoimesta suhtautumisesta uusiin ideoihin ja uusiin ihmisiin. Arkeen tarvitaan myönteisiä tapoja ilmaista kunnioitusta ja arvostaa toinen toistamme. Yhteinen keittiö on tila, joka luo uutta, moninaisuutta hyväksyvää ilmapiiriä. Yhteinen keittiö arvostaa toiminnassaan reilua ja kestävä kehityksen mukaisia ratkaisuja.

Ubuntu on käsitteenä monelle alkuun vieraammalta kuulostava. Kun yhdistämme sen **Nelson Mandelaan**, käsite alkaa pikkuhiljaa avautua. Mandelan periaatteena tunnettu käsite ubuntu viittaa avoimuuteen ja yhteisyyteen. ”Ihmiset saavat voimaa toisiltaan. Meistä tulee sekä yhdessä että yksilöinä enemmän.” (Nelson Mandela) Ubuntu-ihminen on avoin ja toisten saatavilla. Hän ei vaaranna toisten kyvyistä ja hyvyydestä. Kunnollinen itsetunto tulee siitä tiedosta, että ihmisenä kuuluu suurempaan kokonaisuuteen. (Desmond Tutu)

Yhteinen keittiö haastaa diakoniaa kehittymään

Yhteisessä keittiössä on kyse monitoimijuudesta, jossa paikalliset palvelut jalkautuvat ihmisten keskelle, sinne missä ihmiset kokoontuvat ja kerääntyvät yhteen. Tarkoitus on, et-

Elämä on parempaa yhdessä nautittuna

tä myös Yhteinen keittiö on osa sote-palveluiden kokonaisuutta.

Sosiaali- ja terveystieteiden palveluohjaus tulee olemaan lähitulevaisuudessa diakonian toimintakenttään kuuluvaa toimintaa. Tämä edellyttää sote-palvelujen ja palveluprosessien tuntemusta sekä yhdessä tekemisen toimintakulttuuria. Tarvitaan sote-palveluiden osalta tietojen jatkuvaa päivittämistä sekä lisä- ja täydennyskoulutuksia.

Yhteisvastuu 2018 torjuu nälkää ja köyhyyttä – myös Yhteisessä keittiössä

Yhteisvastuukeräyksen 2018 teemanä on riittävän ravinnon turvaaminen, nälän ja köyhyyden torjunta. Äiti **Teresan** sanoin voidaan todeta: ”Nälkä ei ole vain leivän nälkää. Nälkä on myös rakkauden puutetta.”

Yhteisvastuukeräyksen ensi vuoden keräävän seurakunnan osuus 20 % suositellaan käytettäväksi Yhteisen keittiön perustamiseen tai kehittämiseen. Lähde mukaan, innostu ja kerää ympärillesi joukko eri toimijoista perustamaan ja kehittämään Yhteistä keittiötä omalla paikakunnallasi. Ota sitten yhteyttä projektipäällikköön ja sovi jatkosta.

Yhteinen keittiö leviää maakuntiin. Viikoittain putkahtaa lisää kiinnostuneita ja innostuneita. Tule mukaan laajenevaan verkostoon.

Jaana Alasentie
projektipäällikkö

Meni soteen tai hyteen

Hallituksen maakunta-uudistus lähti syksyn aikana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aluekierrokselle. Alueittain yhteen kokoontui suuri joukko hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen eri alojen toimijoita, asiantuntijoita sekä aiheesta kiinnostuneita kuntalaisia. Maakuntani päivä nostatti kirkon sielunhoitotyöhön hyviä kierroksia. Se vahvisti toimivia käytänteitä. Se teki näkyväksi työn kehityskohteet ja puutteet.

Miten mitataan sielunhoitoa?

Hyvinvointi ja terveys yhteisenä asiana ovat sielunhoitotyölle mahdollisuus. Se edellyttää oman identiteetin reflektointia sekä dialogia eri yhteistyöpintojen kanssa. Se vie kysymään, millainen kirkko-oppi, luomisen teologia, ilmoituskäsitys tai ihmiskuva työn perustana on. Mitä merkitsee usko Kristukseen, joka on Immanuel, meidän kanssamme ja keskellämme oleva Jumala? Minkä merkityksen tämä saa yhteisen asian ja eri toimijoiden parissa?

Yhteisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta katsottuna kirkko on yksi hyvinvointipalveluiden tuottaja toisten joukossa. Lähestymistapaan ei ole kirkossa suhtauduttu varauksettoman innos-

Antti Sepponen

Surukonferenssi 2018 Tampereella

Kymmenes Surukonferenssi järjestetään 19.–20.4.2018. Juhlavuonna halutaan korostaa toivon ja selviytymisen merkitystä. Konferenssin teemanä on Resilienssi surussa – sinnikkyys, joustavuus, selviytymiskyky vaikeissa elämäntapahtumissa.

lue lisää: <http://www.surut.fi/#>

Tilaa Diakonia-lehti vuodelle 2018!

Jokapäiväinen leipämme (ilm. 2.3.), Hyvää tekevää diakoniaa? (ilm. 15.5.), Diakoniakentän toimijat (ilm. 11.10.), Uutta kehittävä diakonia (ilm. 21.12.)

Tilaamalla lehden pidät sen hengissä! Jos seurakuntasi ei tilaa sitä sinulle, voit vähentää tilausmaksun verotuksessa. Diakonia on juuri sinun työtäsi tukeva ammattilehti.

Tilauksia hoitaa Perry Johansson, [perry.johansson \(at\) ekumenia.fi](mailto:perry.johansson@ekumenia.fi)

tuneesti. Sitä on pidetty post(post) modernin ajan tuottamana ja omasta identiteetistä vieraannuttavana. Yhdistäminen vierastaminen sekä työn resurssien niukentuminen ovat vienneet tilanteeseen missä sielunhoito- ja asiakastyötä on tehty, mutta työn tulevaisuusnäköymien aktiiviseen tutkimiseen ja edellytysten luomiseen ei ole resursoitu eikä kannustettu. Meni soteen tai hyteen, sielunhoidon paradigma ei näyttäydä selkeänä eikä dynaamisena. Luomisen teologian pohjalta voisi olla toisinkin.

Tulevaisuuden palvelutoreilla ei ole privilegioita. Yhteisissä palveluketjuissa sielunhoitoa koskevat samat lainalaisuudet kuin muitakin toimijoita. Palveluiden tulee olla kuvattavissa, työn laatuksiteereiden, asiakkaan oikeusturvan, työntekijöiden koulutuspuhjan sekä eettisten periaatteiden tulee olla selvillä ja työn vaikuttavuutta tulee voida mitata ja arvioida. Tässä tulee esille kirkon keskeneräinen ja tekemätön työ. Tilannetta ei selkiytä sielunhoidollisten vaihtoehtoisten, sielunhoitoterapian, eheytyemis- ja identiteettiryhmien sekä erilaisten parantumishuoneiden lisääntyminen paikalliseurakuntien vastuualueilla ja tiloissa.

Millaista sielunhoitoa kirkosta saa?

Palvelukuvaukset kirkossa ovat olleet esillä pääosin siellä, missä työtä koskevat yhteistyösopimukset, esimerkiksi sairaalasielunhoidossa ja perhe-

neuvonnassa. Työn eettiset periaatteet näiden osalta on vahvistettu 2010-luvulla. Perheneuvonnassa keskustelu on ulotettu koskemaan myös asiakkaan oikeusturva. Sielunhoidon Neuvottelukunnan työ sielunhoidon vahvistamiseksi on aluillaan.

Sielunhoitotyön lähtökohdista ja kriteereistä tulee keskustella kirkossa kuitenkin erityistyömuotoja laajemmin. Sen tulee läpäistä myös paikalliseurakuntien sekä vapaaehtoisten vastuualueet. Sielunhoitoon tulevalla on oikeus tietää, millaiseen ihmiskuvaan, teologiaan sekä eettisiin periaatteisiin sielunhoitaja on sitoutunut ja millaista sielunhoitoa tältä saa. On oikein myös todeta, millainen hoito ei sielunhoidon kriteereitä täytä ja mistä vaihtoehtohoidoista kirkko sanoutuu selkeästi irti. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta kutsun tätä evankeliumiksi, sielunhoitajan näkökulmasta perustehtäväksi.

Sirkku Laitinen

vs. sairaalapastori
Päijät-Hämeen keskussairaala
diakoniatyön kappalainen, Lahti

Tuutsä mun reviirille?

Työskentelen Tampereen ev.lut seurakunnilla monikulttuurisessa työssä.

Työhöni kuuluvat koordinointi, koulutus ja kehittäminen. Yli 20 vuotta kirkossa työskenneltyäni huomaan, miten työtavat, ajatukset ja arvot ovat kirkossa ja myös omassa itsessäni muuntuneet.

Kuka kelpaa vapaaehtoiseksi kirkon eri toimintoihin?

Laman aikoina työskentelin nuorisotyössä Vuosaaren seurakunnassa, Itä-Helsingin lähiössä. Olin kehittänyt Piha-koti nimisen toiminnan, jonka ideana oli, että isokoulutettavat leikittävät perjantai-iltaisain kerrostalojen piholla lapsia. Alkusysäys tähän työmuotoon lähti asukkaalta akuutista tarpeesta, huolesta yhteisestä hyvinvoinnista naapuruston kanssa. Talon asukkaista 60 % oli maahanmuuttajataustaisia, ja yhteistä kieltä ei aina ollut. Ajatus oli muutenkin saada talon asukkaat paremmin toimimaan yhdessä oman elinympäristönsä hyväksi. Niin me sitten leikitimme lapsia perjantai-iltaisain kerran viikkoon pimeinä syys- ja talvi-iltoina. Tunnistamisen helpottamiseksi meillä oli keltaiset liivit päällä.

Kului aikaa, ja olin siirtynyt Tampereelle seurakunnan töihin. Olin monikulttuurisessa työssä, ja haimme vapaaehtoisia opettamaan suomen kieltä maahanmuuttajille. Minun otti yhteyttä nuori mies. Nimen perusteella kyse oli ilmeisemmin muslimi-taustaisesta. Tilanne oli uusi kohdallani, ensimmäistä kertaa minulle tarjoutuu kirkon vapaaehtoistyöhön muslimi. Taustaltaan aikaisemmat vapaaehtoistyössä olleet ovat olleet kristittyjä. Mikä mahtaa olla hänen halunsa tulla kirkolle vapaaehtoistyöhön? Mitäköhän hän oikeasti haluaa? Kutsuin hänet haastatteluun, niin kuin minulla oli tapana kutsua kaikki vapaaehtoiseksi aikovat.

Juteltuamme hetken selvisi, että tämä mies oli kotoisin Vuosaaresta, niin kuin minäkin. Kerroin, että olen ollut myös töissä samalla alueella, kävimme leikittämässä lapsia perjantai-iltaisain pihalla. Mies kysyi minulta: Oliko teillä keltaiset liivit päällä? Jotain sisälläni läikähti. Minun edessäni ei ollut enää vieras mies. Meillä oli yhteinen kokemus ja kohtaamisen taustalla jo vuosia sitten. Minä

olin ollut hänen kotipihassaan aikoinani ja nyt hän oli minun työtoverinani. Sanoako tätä siunaukseksi vai johdatukseksi vai sattumaksi? Luottamus oli syntynyt, jotain minussa ja arvoajattelussani murtunut.

Nykyään meillä toimii vapaaehtoisten suomen kielen opettajien joukossa eri uskontokuntiin kuuluvia. Ajatus on, että uskonnosta puhutaan. On ikävämpää, että siitä ei saa puhua. Pelisääntöihin kuuluu myös, että opiskelijoilla on mahdollisuus kertoa omasta uskonnostaan ja tavastaan uskoa. Puhuen tulee olla kunnioittavaa ja kuuleminen aitoa kiinnostumista toisesta ihmisestä, hänen identiteettiinsä kuuluvana ominaisuutena.

Mikä uskontojen välisessä dialogissa on tänään tärkeämpää?

Töihini on kuulunut myös toimia muslimien ja kristittyjen välisen vuoropuhelun mahdollistajana ja katsojien ja uskontojen välisen yhteisymmärrysviikon ohjelman kokoajana Tampereella. Tässä työssäni olen huomannut, että työn fokus ei olekaan dialogissamme se, että meidän tulisi etsiä yhteisiä asioita. Toki sitä olemme tehneet jo kymmenen vuot-

ta. Puhuessamme siitä, mikä meillä on yhteistä, emme ole aidosti oppineet tuntemaan toisiamme ja erilaisuuttamme. Kunnioitus toistemme arvoihin, mielipiteisiin ja ihmisyyteen on mielestäni tärkeää, ja se tapahtuu vain avaamalla oman erilaisen ajattelun, uskon ja arvomaailman rohkeasti näytille. Luotettava ilma- piiri helpottaa toki tätä.

Osaltani koen tekeväni tässä yhteisössä rauhan työtä. On myös hienoa saada työskennellä erilaisten uskontoja edustavien ihmisten kanssa. Minulla on tuttuja eri uskontokuntiin kuuluvista, joita voin halata tai kätellä lämpimästi tavatessamme. Siinä tapaamisessamme välittyy syvä kunnioitus toisiamme kohtaan. Toisaalta mietin paljon, olisinko ilman tätä työtehtävääni ollut oikeasti näin syvästi kiinnostunut uskontojen toiseudesta. Omissa arkiympyröissäni ja elinpiirissäni on hyvin vähän edes mahdollisuuksia tämän kaltaiseen kohtaamiseen. Tämä on näitä työsuhte-etuja, saada tutustua toisiin uskontoihin ja edustaa luterilaista uskoamme.

Heidi Repo

yhteiskunnallisentyön diakoni
Tampereen ev.lut.seurakunnat

Heidi, Marjeem, Hamide, Adnan ja Olli.

Vakaana Herr

Suomessa vallitsee uskonnonvapaus ja mielipiteen vapaus sekä niiden lisäksi myös lehdistönvapaus. Kaikista vapauksistamme kannattaa iloita aidosti ja iloita kovasti – itsestänselvyyksiä nämä vapaudet eivät ole missään. Ne ovat hyvin vaarallisia vapauksia, jopa hengenvaarallisia – ei niin kovinkaan kaukana meistä. Jo toisen ihmisen poliittisen, saati uskonnollisen vakaumuksen salliminen ja suvaitseminen ovat vierasperäisiä sanoja aivan liian useassa maailmamme maassa. Ja suvaitsemisesta on usein kovin, kovin pitkä matka kunnioittamiseen. Sen voimme todeta jopa oman kirkkomme sisällä, missä erilaiset leimakirveet viuhuvat milloin ”konservatiivien” milloin ”liberaalien” hanskassa ja hengelliset pop up -tuomiot ja raja-aidat pomppaavat maasta ylös usein yhtä vauhdikkaasti ja korkealle kuin **Trumpin** Meksiko -muurin aihiot.

Kirkon kasvot ovat sen jäsenistön kasvot ja ovat aina olleet. Uskonnolliset kysymykset ovat ihmiselle hyvin herkkiä ja henkilökohtaisia. Siksi niistä ehkä onkin halki kristikunnan historian taisteltu verissä päin, mikä niiden herkkyyden huomioon ottaen on harvinaisen ristiriitaista. Mutta tottahan se on; minunkin on hyvin helppo kunnioittaa toisen ihmisen vakaumusta, jos se on sama tai ainakin samansuuntainen kuin minun vakaumukseni. Fiksu tyyppi! Minun on taas hyvin vaikea kunnioittaa toisen vakaumusta, joka on tyhmä. Tyhmä, väärä ja rajautunut – minun mielestäni. Ja minähän sen tiedän!

Nuoruuteni tuliseluisina nuorisopappivuosina olin valmis taistelemaan periksiantamattoman armottomasti armon avaruuden puolesta. Ja avaruus oli kyllä vielä 1970-luvun uuspietistisen moralismin ja omien uskonratkaisujen ylenpalttisen riittoisuuden keskellä useinkin aidosti uhanalainen armon laatusana. Silloisen työkontekstini vaikeutta lisäsi Lahden kaupungin väkevä esikoislestadiolainen keskittymä, joka heijastui seurakuntaneuvostojen jäsenistön välityksellä toteutuvana seurakuntatyön vartiointi- ja valvontatehtävänä. Osani sain minäkin,

Konfliktit välillämme olivat ennalta määrättyjä. Yhtä ohjeistusta noilta taistojen vuosilta en toivottavasti koskaan

unohda. Lahden ev.lut. seurakuntien silloinen hallintojohtaja **Markku Porvari** sanoi minulle kerran luottamuksellisesti: ”Kyllähän sinä Kaitsu olet yleensä aivan oikeassa, mutta voisitko antaa vastustajillesi sen verran tilaa, että he pääsisivät pois sieltä nurkasta.” Viisas neuvo, se kosketti.

Kunnioittaminen kuulostaa kovin haastavalta. Parempi sana voisi olla sietäminen. Sekin riittäisi pitkälle. Hienoa olisi tietysti, jos osaisi tai voisi erottaa ihmisen ja hänen vakaumuksensa. Olla tarvittaessa aidosti ja rehellisesti erimieltä ja muistaa samalla, että toinenkin on ihminen, rajallinen ja haavoittuva kuten minäkin. Aavistella, mitä toisen minulle pahimmillaan jopa sietämättömän vakaumuksen takana piilee. Mihin ja miksi hän sitä tarvitsee? Panssaroituneet, aggressiiviset ja tuomitsevat vakaumukset nousevat hyvin usein pelosta ja turvattomuudesta, senhän me tiedämme. Pelko ja turvattomuus taas korostuvat jatkuvien murrosten, osattomuuden ja koko ajan nopeammin muuttuvan maailmamme läpinäkymättömyyden keskellä.

Mikään ei kuitenkaan auta minua kunnioittamaan kaikkia vakaumuksia. En usko, että minun edes pitäisi.

Ihmisillä on vakaumuksia, jotka aivan aidosti ovat tyhmiä, tuhoisia ja vaarallisia. Tyhmiä, tuhoisia ja vaarallisia niin toiselle ihmiselle kuin maapallomme tulevaisuudelle. Ateistin rehellistä vakaumusta voin kunnioittaa, mutta miksi minun tulisi kunnioittaa vakaumusta, joka on vaikkapa rasistinen, kiihkonationalistinen, ahtaasti uskonnollinen, fasistinen, ahdasmielinen tai pelkästään ahne? Siinä en aio koskaan onnistua, eikä yhdenkään kristityn mielestäni myöskään pitäisi siinä onnistua. Pahalle on pakko tehdä vastarintaa, nyt ja aina. Hedelmistään puu tunetaan, ei siis pitäisi olla mitenkään mahdotonta erottaa kunnioitettavaa vakaumusta vakaumuksesta, jota ei voi eikä saa kunnioittaa. Jos jonkun vakaumus halveksii ihmistä, hänen perusoikeuksiaan, luomakuntaa tai yhteistä hyvää, on rajan vedon hetki. Eikä siitä hetkestä saa väistyä eikä paeta. Rauha ja oikeudenmukaisuus haastavat yhä

an kansa...

Markus Henttonen

uudelleen niin kirkon, sen diakonian kuin minun uskonikin rauhan ja oikeudenmukaisuuden Jumalaan. Näissä hetkissä suurin haaste ei ole niinkään erottaa oikeaa väärästä, hyvä pahasta vaan se, että minun pitäisi silti nähdä vastapuolellani ihminen. Ihminen, joka aina ja kaikkialla on – aivan samoin kuin minä ja jokainen maailmamme ihminen – Jumalamme armon ja rakkauden arvoinen ihminen, jopa elämänvastaisesta – ja silloin aina myös jumalanvastaisesta – vakaumuksesta huolimatta. Ihminen ei ole koskaan enkeli, ihminen hän on silti.

11 vuotta on pitkä aika. Henttosten on aika haihtua Diakonia-lehden historiaan. Yhteinen matka lehden ja teidän kanssanne on ollut itselleni hyvin haastava, innostava ja antoisa. Kiitos! Ja Hyvää joulua kaikille!

Kai Henttonen

Kunnioittamista
parempi sana
voi olla
sietäminen.

KUAn työn keskiössä on ihminen

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) on kasvanut arvostetuksi koulutuksen ja rauhantyon asiantuntijaksi maailmalla. Työn keskiössä on ihminen, Jumalan kuva ja siksi mittaanmattoman arvokas.

KUA on Suomen suurin kehitysyhteistyöjärjestö ja toiseksi suurin humanitaarisen avun antaja. KUA on uskopohjainen järjestö, joka perustettiin 70 vuotta sitten toteuttamaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kansainvälistä diakoniaa. Se työskentelee kaikkein köyhimpien ihmisten kanssa uskoon, etniseen taustaan tai poliittiseen vakaumukseen katsomatta.

”Kirkon Ulkomaanavun työ perustuu kristilliseen käsitykseen ihmisestä Jumala kuvana”, toteaa vanhempi asiantuntija **Antti Laine**.

”Jumalan kuvaksi luotuna jokainen ihminen on mittaanmattoman arvokas. Jokaisen kristityn tulisi pohtia, mitä tämä eri tilanteissa käytännössä merkitsee.”

KUA:n toiminta keskittyy hyvin haastaviin ja hauraisiin olosuhteisiin, joissa se tarkoittaa ennen kaikkea ihmisten konkreettista auttamista. Käsitukseen jokaisen ihmisen arvosta perustuvat myös ihmisoikeudet, joiden edistäminen on KUA:n keskeinen tavoite.

Järjestön työ keskitettiin noin kymmenen vuotta sitten kolmeen pääteemaan: koulutukseen, toimeentuloon ja rauhaan. Koulutustyössä KUA haluaa erityisesti parantaa kehitysmaiden koulutuksen laatua.

Rauhantyyssä järjestö erikoistui työskentelemään uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden kanssa.

Toimeentulotyössä tavoitteena on vahvistaa koulutuksen yhteyttä toimeentuloon eli työllistymismahdollisuuksia koulutuksen jälkeen. Kirkon Ulkomaanapu myös tukee erityisesti naisten ja nuorten kestävästä toimeentuloa.

Työssä huomioidaan, että maailmassa on nyt enemmän pakolaisia kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen. On tärkeää, etteivät liikkeelle lähteneet ihmiset keskeytä koulunkäyntiä ja että heidän opinnoistaan myönnetään virallisia tutkintotodistuksia, jotka auttavat heitä uuteen työhön ja elämään niin uudessa asuinpaikassaan tai heidän palatessaan jälleen rakentamaan kotimaataan.

KUA on esimerkiksi järjestänyt tutkintoon johtavaa koulutusta Ugandan pakolaisasutusalueilla, jossa suurin osa ensimmäisistä vuosikursseista on työllistynyt jo koulutuksen aikana tai heti sen päätyttyä.

Kambodžassa koulupudokkaiden suuri määrä hidastaa sekä perheiden että koko yhteiskunnan kehittymistä. KUA kehitti paikallisen opetusministeriön kanssa maan ensimmäisen oppilanohjauksjärjestelmän ja koulutti ensimmäiset opinto-ohjaajat, jotka ensitulosten perusteella ovat onnistuneet hyvin motivoimaan nuoria kouluttautumaan.

Viime vuonna Kirkon Ulkomaanavun työn ansiosta kouluun pääsi 132 500 lasta ja nuorta.

Minne muut eivät halua

Yksi ratkaiseva päätös järjestön työssä on ollut mennä rohkeasti sinne, minne muut eivät halua tai voi. KUA toimii tällä hetkellä maailman kolmessa kaikkein hauraimmassa maassa, Etelä-Sudanissa, Somaliassa ja Keski-Afrikan tasavallassa. Sul-

nen, Jumalan kuva

Francois Gounghi opettaa Boali-Posten kylän koulussa Ompella Mpokon läänissä. Kirkon Ulkomaanavun työn ansiosta yli 63 000 lasta pääsi kouluun Keski-Afrikan tasavallassa vuonna 2016.

Tatu Blomqvist

lisiin yhteisöihin ja osa osaamisesta jää sinne”, sanoo humanitaarisen avun päällikkö **Eija Alajarva**.

Vuonna 2013 YK pyysi KUA:aa perustamaan Uskonnollisten ja perinteisten toimijoiden rauhanverkoston, ja 2017 KUA kutsuttiin opetusalan kansainvälisen asiantuntijaverkoston INEE:n ohjausryhmään. INEE:ssä KUA kehittää opetusta katastrofitalenteissa yhdessä Unicefin ja Unescon ja muiden alan jättien kanssa.

Tarvitaan uusia tapoja auttaa

Tulevaisuudessa konfliktit ovat yhä monimuotoisempia ja haasteellisempia. Ilmastonmuutos tulee lisäämään sään ääri-ilmiöitä, jotka puolestaan lisäävät luonnonkatastrofien riskiä monissa maissa. Muutosten vuoksi kotinsa on jo nyt joutunut jättämään ennätysellinen määrä ihmisiä.

Viime vuosina KUA:ssa on pyritty löytämään uusia innovatiivisia keinoja auttaa. Esimerkiksi Kreikassa tuhannet pakolaiset eivät eläkään leireillä vaan Ateenan kaltaisissa miljoonakaupungeissa. Ratkaisuksi nuorten pakolaisten tavoittamiseen keksittiin koodaustyöpajat, joissa pakolaisnuoret opettelevat ohjelmoinnin perusteita ja kuvankäsittelyä yhdessä kreikkalaisten nuorten kanssa. Samalla tutustutaan ja ystävyytyään puolin ja toisin, ja eri kulttuuri-ryhmien välinen kuilu kapenee.

Ulla Kärki
tiedottaja
Kirkon Ulkomaanapu

keutuneessa Eritreassa KUA on yksi hyvin harvoista kansalaisjärjestöistä.

Kirkon Ulkomaanavun työ rauhanvälittämisessä sekä väkivaltaisten ääri-liikkeiden torjumisessa niin maailmalla kuin koti-Suomessa yhteistyössä mm. sisäministeriön kanssa on saanut tunnustusta, samoin järjestön rohkeus avoimin mielin kokeilla uusia toimintatapoja ja kumppanuuksia.

Nykyään KUA toimii 15 maassa, ja suuri osa työntekijöistä työskentelee Suomen ulkopuolella toimintamaissa.

KUA tekee myös tiivistä yhteistyötä paikallisten järjestöjen ja viranomaisten kanssa. Työntekijöistä enemmistö on paikallisia.

”Heidän paikallistuntemuksensa on meille arvokasta. Samalla hankkeemme juurtuvat paremmin paikal-

MYÖTÄTUNTO- JOHTAMINEN

– Sydämellisyys johtamisen
syvässä ytimessä

Viimeaikaisissa tutkimuksissa on alettu kiinnittää huomiota myötätuntoon työelämän kontekstissa. Myötätunto auttaa organisaatioita selviytymään vaikeuksista ja innostumaan yhdessä. Johtajuudella on myötätuntoisen työelämän toteutumisessa merkittävä rooli. Myös diakonisilla näkökulmilla on annettavaa myötätuntojohtamiselle.

Myötätunto työyhteisössä

Käsite myötätunto, englanniksi compassion, muodostuu latinan sanoista ”Co”, joka tarkoittaa ”kanssa” ja ”Pati”, joka tarkoittaa ”kantamaan” tai ”kärsiä”. Kirjaimellisesti myötätunto siis tarkoittaa ”kärsiä jonkun toisen kanssa.” Kärsimys on inhimillistä ja läsnä siellä, missä ihmisetkin ovat. Kansainvälisesti tunnettu myötätunnon tutkija, organisaaatiopsykologi **Monica Worline** on todennut, että ”huoneessa on aina kärsimystä”. Myötätunto on mahdollista silloin, kun vaikeudet ja kärsimys tunnustetaan ja tunnustetaan.

Worline alleviivaa, että kärsimystä on läsnä myös työpaikoilla. Emme jätä inhimillisyyttämme työpaikan ovelle, vaan ihminen tuo mukanaan työhönsä kokonaisen itsensä ja elämänsä. Työelämän erilaisissa tilanteissa on ihmisiä, joilla on elämässään menossa erilaisia tapahtumia, jotka tuovat surua ja huolta. Kärsimys voi kummuta myös työyhteisön sisältä, jos yhteisössä on vaikeuksia tai kriisejä.

Surun ja huolen lisäksi ilo ja onnistuminen ovat inhimillisen elämän ytimessä, myös työyhteisöissä. Yhdessä tekeminen, flown hetket, onnistumisen, innostumisen ja sujuvien prosessien sekä tavoitteisiin pääsyn kokemukset tarjoavat yhdessä koettuja ilon hetkiä. Helsingin yliopiston CoPassion-projektissa lanseerattiin käsite myötätunto,

Marjut Hentunen

joka kuvaa myönteisten tunteiden ja kokemusten yhdessä elämistä. Myötäinto toimii samalla tavoin kuin myötätunto; se on toisen iloon ja innostukseen liittymistä ja siihen vastaamista. Sekä myötätunto että myötäinto muodostuvat samoista kolmesta elementistä: kyvystä huomata toisen tunnetila, kyvystä eläytyä siihen sekä teoista, joilla myötäelämistä ilmaistaan.

Kansainvälisen myötätuntotutkimuksen mukaan myötätuntoinen ja -intoinen työkuulttuuri ja johtaminen auttavat ihmisiä ja yhteisöjä selviytymään vaikeuksistaan ja haasteistaan sekä saavuttamaan tavoitteita myös vastoinikämisissä – siis silloin, kuin myötätuulet eivät puhalla. Myötätuntoinen ja turvallinen työkuulttuuri on uusien ideoiden ja innovatiivisuuden lähde. Ihminen kukoistaa silloin, kun hän tuntee voivansa olla oma ainutlaatuinen itsensä, eikä hänen tarvitse pelätä omien ajatustensa tai ideoidensa mitätöimistä.

Myötätuntoa johtamiseen

Suomalaisessa työkuulttuurissa ovat keskeisessä osassa tieto, mittaaminen ja mallintaminen sekä tieteellisen liikkeenjohdon periaatteille nojaava pyrkimys tavoittaa objektiivista tietoa optimaalisten päätösten ja valintojen tueksi. Tiedolla ja mittaamisella on tärkeä paikkansa ja tehtävänsä, mutta ne eivät korvaa sitä paloa, inspiraatiota, kutsumusta ja merkityksellisyyttä, jota toiset ihmiset meissä herättävät. Yhteys toisiin, mahdollisuus tehdä hyvää toisille, auttaminen ja välittäminen ovat merkityksellisen työn ja elämän tärkeimpiä ulottuvuuksia. Johtamisen yksi tärkeimpiä tehtäviä on luoda työyhteisöihin mielekkyyttä, merkityksiä ja tarkoituksellisuutta jatkuvasti muuttuvissa ja ennustamattomissa tilanteissa. Myötätunto on lähde, joka auttaa johtajaa tarkastelemaan asioita ja ilmiöitä toisen ihmisen silmin.

Työterveyslaitoksen tutkimusprofessori **Jari Hakasen** mukaan palvelevan johtajuuden näkökulmat ovat sellaisia, jotka pitävät sisällään vahvasti myötätunnon ulottuvuuksia. Palvelevan johtajuuden lähtökohtana on työyhteisöjen tarpeiden huomioiminen ja tiimien palveleminen. Hyviin tuloksiin päästään inhimillisin keinoin. Palvelevassa johtajuudessa otetaan ensin huomioon työntekijäkokemus, sillä sille rakentuvat myös myönteiset asiakaskokemukset.

Palveleva johtaja toimii johtajana niin, että hän tukee työntekijöiden voimaantumista ja vastuuttaa yksilöitä ja tiimejä. Johtaja vie empaattisesti ihmisiä eteenpäin ja näyttää työn suunnan ja tarkoituksellisuuden: mitä hyvää työmme maailmassa edistää? Palveleva johtaja puhuu rohkeasti hyvinvoinnin, työn mielekkyyden, merkityksellisyyden ja myötätunnon puolesta. Palvelevassa johtajuudessa palvelun

Marjut Hentunen

näkökulma korostuu siinä, että johtaja on jatkuvasti valmis arvioimaan omaa toimintaansa ja ottamaan opiksi. Johtajalla on kanttia seisoa taka-alalla ja antaa ihmisille kunnia ja tunnustus työstään.

Mitä annettavaa diakonialla on myötätuntojohtamiselle?

Diakonia on luonteeltaan palvelua, vierellä kulkemista ja taakkojen jakamista. Se liitetään usein elämän solmukohtiin ja vaikeuksiin sekä yrityksiin vähentää näistä johtuvaa kärsimystä. Siten diakonialla on yhtymäkohtia myötätuntoon. Diakonian luonteessa voidaan havaita edellä kuvattu myötätunnon ja myötäinnon kolmiosainen prosessi, jossa keskeisinä ulottuvuuksina ovat huomaaminen, tunneyhteys ja teot. Diakonian tarkoituksena on ensinnäkin sen hädän huomaaminen, jota muut eivät huomaa. Toiseksi, lähimmäisenrakkauteen perustuvana toimintana diakoniaan sisältyy ajatus lähimmäisen tunnustamisesta ja tämän tilanteeseen eläytymisestä. Kolmanneksi diakoniaa motivoi kristilliseen rakkauteen perustuva halu toimia lähimmäisen puolesta.

Palvelevan johtajuuden keskustelu keskittyy huomattavalla tavalla johtajaan ja hänen toimintaansa ja vuorovaikutukseen työyhteisön sisällä. Koska johtaminen on myös tarkoituksellisuuden johtamista, tärkeää on, että johtamisessa huomioidaan myös toiminnan vaikutus välittömän työyhteisön lisäksi laajemmin ympäröiviin yhteisöihin, ympäristöön, yhteiskuntaan ja maailmaan. Diakonisella ajattelulla on tähän paljon tarjottavaa.

Diakonisen ulottuvuuden esiin tuominen ja sen myötätuntoisen viisauden sanoittaminen, jota diakoniassa on eletty todeksi ja toteutettu vuosatojen ajan, voisi rikastuttaa johtajuudesta käytäviä keskusteluja. Diakoninen näkökulma tuo johtamiseen ja työelämään eettisiä ulottuvuuksia se-

kä vapauttaa katsomaan asioita ja ilmiöitä herkästi toisten silmin ja kyseenalaistamaan voimassa olevia viisioita, strategioita, toimintatapoja ja malleja. Diakoninen viesti johtamiselle on esimerkiksi se, kuinka tuotetaan mahdollisimman paljon hyvää kaikille, eikä uhraamalla joidenkin etua jonkun toisen ryhmän takia.

Kapean laskennallisen voitontoivoittelun ja päälle liimatun yhteiskuntavastuun aika työelämässä on ohi. Tulevaisuuden työelämä huutaa radikaalin sydämellisyyden perään johtamisessa.

Elina Juntunen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Anna Sofia Salonen

Helsingin yliopisto

Jyrki Myllärniemi

Espoon diakoniasäätiö

Kirjoittajat ovat Espoon Diakonia-säätiön diakoniatyöryhmän jäseniä.

Kirjallisuus:

Hakanen, J. (2016). Palveleva johtaja keskittyy ihmisten vahvuuksiin. <https://www.ttl.fi/tyopiste/palveleva-johtaja-keskittyy-ihmisten-vahvuuksiin/>.

Juntunen, E. I., Pessi, A. B., Aaltonen, T., Martela, M. J. S. & Syrjänen, T. (2017). Myötätunto ja merkityksellisyys työssä. Myötätunnon mullistava voima. Pessi, A. B., Martela, F. & Paakkanen, M. (toim.). Jyväskylä: PS-kustannus, s. 104–122.

Worline, M. & Dutton, J. E. (2017) *Awakening Compassion at Work: The Quiet Power That Elevates People and Organizations*. Oakland, CA: BK Berrett-Koehler Publishers.

Saatavana jälleen
aito Juhava

Antiikkipallokynttilä

Original design by Timo Sarpaneva

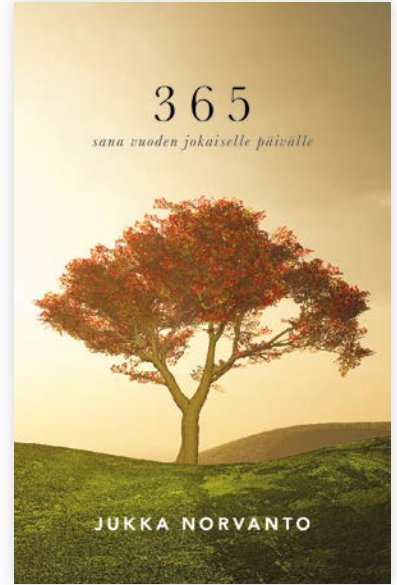

Kirkas liekki – puhdas ilma

Juhavan kynttilätehtaalla Pieksä-
mäellä valmistetaan kynttilöitä
ympäristöä kunnioittaen. Käsi-
työnä valmistuvat Juhava-kyntti-
lät sisältävät ainoastaan 100 %
steariinia. Puhtaimmasta steari-
nista valmistetut kynttilät palavat
kauniilla kirkkaalla liekillä
nokeamatta ja savuttamatta.
Juhavan laajasta kynttilävalikoi-
masta löydät kaste- ja alttari-
kynttilöiden ohella näyttävät
pöytä- ja kruunukynttilät myös
kodin arkeen ja juhlaan.

Kotimaisuus
Puhtaus
Käsityö

JUHAVA
juhava.fi

Jukka Norvanto

365

– Sana vuoden jokaiselle päivälle
Päivittäiseksi matkaevääksi. Lyhyet har-
taustekstit vuoden jokaiselle päivälle on
koottu pastori Jukka Norvannon laajasta
kirjatuotannosta.

25,50 (28,00)

PERUSSANOMA

25⁵⁰

Tapio Luoma

Siunauksen siivin

”Siunauksen pyytäminen ja Jumalan lahjoista
kiittäminen pitävät yllä luottamusta hyvyyden voi-
maan. Juuri sitä me tarvitsemme joka päivä
niin yksittäisinä ihmisinä kuin koko ihmiskuntana.”
Espoon piispan Tapio Luoman viisaita ja
rohkeita sanoja kauniina lahjakirjana.

16,10 (18,90)

väh. 20 kpl **13,90**

väh. 100 kpl **12,90**

MINERVA

Alk.

12⁹⁰

Eri esittäjiä

Tulee aika cd

– Rukouslauluja

Uusia kotimaisia rukouslauluja. Carmen
Ensemble, Tuohus-kuoro, Pekka Sijojoki,
Jaakko Löytty, Enna Henriksson, Matti
Holi ja Jenni Taari.

19,90

19⁹⁰

Sisustustekstiilit

Ateljé Solemniksen omasta kankaastaan
suunnittelemat ja valmistamat tuotteet
on suunniteltu käytettäväksi erityisesti
seurakuntatilojen sisustuksessa.

Ateljé
SOLEMNIS

Tunneäly on avain hy

Yhteiskuntamme on viime vuosien aikana muuttunut yhä monimuotoisemmaksi ja monikulttuurisemmaksi. Kansainvälistymisen ja eri taustoista tulevien työntekijöiden määrän lisääntyminen edellyttää esimiehiltä entistä laaja-alaisempaa osaamista, halua kehittyä sekä kykyä johtaa erilaisia ihmisiä. Sosionomi YAMK- opinnoissani päädyinkin opinnäytetyönäni selvittämään, millaisia haasteita lisääntyvä monimuotoisuus johtamiselle asettaa sekä millaista osaamista esimies tarvitsee. Avainsanoiksi nousivat tunneälytaidot, esimerkiksi johtaminen sekä kulttuuriosaaminen

Esimies on työyhteisön roolimalli

Esimies on työssään jatkuvan tarkkailun alla. Omalla toiminnallaan esimies viestii siitä, keitä hän arvostaa ja millaisia asioita hän pitää tärkeinä. Työyhteisön jäsenet kiinnittävätkin huomiota siihen, mitä esimies tekee tai jättää tekemättä, miten ja ketä katsoo, kenelle puhuu tai jättää puhumatta. Tärkeimpiä johtamisen oivalluksia onkin tiedostaa, miten suuri vaikutus esimiehen läsnäololla, toiminnalla, sanoilla ja erityisesti teoilla kaikkiin työyhteisön jäseniin on.

Johtaminen on suunnan näyttämistä sekä asioihin, asenteisiin ja ihmisiin vaikuttamista. Omalla esimerkillään esimies näyttää, millainen toiminta, vuorovaikutus ja tunteiden ilmaisu yhteisössä ovat toivottavaa ja sallittua. Esimerkillä johtaminen toteutuu yhteisössä läsnäolevien tunteiden tietoisella johtamisella, palautetta antamalla, hyviä käytänteitä ja toivottavaa käyttäytymistä vahvistamalla sekä yhdenvertaisuutta ja osallisuutta edistämällä.

Tunneälykäs johtaja tuntee itsensä ja kykenee arvostamaan muita

Tunneälykäs johtaja on tietoinen itsestään, omista vahvuuksistaan ja heikkouksistaan, tunteistaan sekä niiden vaikutuksesta muihin. Hyvä johtaminen edellyttääkin tilannetajua; omien ja toisten tunteiden tunnistamista sekä kykyä tunteiden tietoiseen johtamiseen. Tunteet tarttuvat, ne vaikuttavat siihen, miten toimimme ja millaisia päätöksiä teemme. Kyky eläytyä sekä omiin että toisten tunteisiin auttaa ymmärtämään, mistä eri tilanteissa kulloinkin on kyse. Johtamisessa itsetuntemus ja tunnetaidot ovat merkityksellisiä, sillä esimiehisuus on työtä, jossa ihmisten väliseen vuorovaikutukseen, asenteisiin ja tunteisiin vaikutetaan omalla käyttäytymisellä ja tunnetasapainoisuudella.

Työyhteisössä kaiken tekemisen perusta on luottamus. Esimiehen tärkeimpiä tehtäviä onkin luottamuksellisen

vään johtamiseen

ilmapiirin luominen Tunneälytaidot edistävät luottamuksen syntymistä ja moninaisuuden kohtaamista, sillä tunneälykäs johtaja kykenee arvostamaan henkilöstöään ja sen monimuotoisuutta. Hän edistää luottamuksen ja vuorovaikutuksen syntymistä kuuntelemalla, olemalla läsnä, avoin, rehellinen ja oikeudenmukainen sekä pitämällä sen, minkä lupaa.

Kulttuuriosaaminen on kiinnostusta ja kunnioitusta

Lisääntyvä monimuotoisuus haastaa työyhteisön totuttuja tapoja. Erilaisuuden ja kulttuurien kohtaamisen haaste on siinä, että meille jokaiselle tärkeät arvot, normit, asenteet ja tunteet joutuvat vuorovaikutuksessa syvälliseen prosessiin. Oman kulttuurin ja henkilökohtaisen kulttuurihistorian tunteminen auttaa johtajaa ymmärtämään muista kulttuureista tulevia.

Kulttuuriosaamista on taito kuunnella ja ymmärtää erilaisia näkemyksiä. Se on kykyä sekä omien että muiden ennakkoluulojen, asenteiden ja oletusten tunnistamiseen että niihin vaikuttamista. Vieraaseen kulttuuriin tutustumisen, ymmärtämisen sekä oman kulttuuriosaamisen kehittämisen edellytys on kiinnostus ja kunnioitus. Johtajan kulttuuriosaamista on kyky asettua toisen asemaan. Se on kykyä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa muokata oman toiminnan tekemisen tapoja ja työskentelytyylejä. Henkilöstön kulttuurin ja elämäntapojen tuntemus edesauttaa hyvää johtamista ja toiminnan suunnittelua.

Työtoverin kulttuurin tuntemus on tärkeää myös työyhteisön jäsenten kesken; mitä paremmin tunnemme toisemme, sitä helpompaa on yhdessä toimiminen. Ihmisellä on taipumus hakeutua sellaisten ihmisten seuraan, jotka herättävät luottamusta ja tuntuvat jollain tasolla tutuilta. Luottamus, tunteet ja asenteet vaikuttavat merkittävästi siihen, miten valmiita olemme yhdessä muiden kanssa työskentelemään. Kulttuuriosaaminen onkin uteliaisuutta eri tavoin toimivia ihmisiä ja ihmisryhmiä kohtaan. Se on kykyä ja halua ymmärtää muista kulttuureista tulevien työntekijöiden arvoja, tapaa viestiä, toimia sekä tulkita tilanteita. Kulttuurisesti kyvykäs esimies rohkaisee työyhteisön jäseniä toistensa tuntemiseen ja keskinäiseen vuorovaikutukseen. Osaava johtaja pyrkii edistämään työntekijöiden keskinäistä vuorovaikutusta, osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta luomalla tiloja, tilanteita ja käytänteitä, joissa kohtaaminen ja toinen toiselta oppiminen ovat mahdollisia.

Tunneälykkäällä johtajalla on edellytykset toimia johtajana monimuotoisessa työyhteisössä, jossa jokaisella on oikeus arvostavaan ja kunnioitettavaan kohtaamiseen sekä hyvään johtamiseen. Tunneälykäs ja kulttuurisensitiivinen johtaminen on ihmisyyttä ja inhimillisyyttä.

Nina Forström

diakoni, sosionomi YAMK

Muisteleminen on vanhukselle lepopaikka ajan loppuessa

"Tulevaisuus voi näyttäytyä vanhukselle ahdistavana, kun näköpiirissä ei ole enää mahdollisuuksia, vaan ajan kuluminen tietää lähestyvää loppua. Silloin menneisyyden muistelu voi olla lepopaikka ja selviytymiskeino", Järvenpäässä elokuussa kansainvälisessä sielunhoitokonferenssissa puhunut saksalainen pastori Ute Rokahr kertoi.

Ute Rokahrin kiinnostus vanhusten kohtaamiseen on noussut hänen omista kokemuksistaan. Hän on toiminut pitkään ensin sairaalasielunhoitajana ja sitten pastoraalisessa työssä useissa vanhainkodeissa pienessä kaupungissa Harz-vuoriston kupeessa.

Hän kertoi kokemuksestaan yhdessä vanhaikodissa.

"Kolme 95-vuotiaasta naista istui päivähuoneessa katsellen samaan suuntaan ikkunasta ulos. He eivät puhuneet toisilleen, kun astuin oves-

ta sisään. Kysymykseeni, mitä teille kuuluu tänään, sain kolme erilaista vastausta:

'Samaa kuin aina täällä. Mitään ei tapahdu näinä aikoina. Olen pitkästyntynyt...'

'Miksi et kerro meille tarinaa...'

'Haluaisin kertoa sinulle jotakin, jotakin menneisyydestä, seurakunnan puutarhasta ja pastorista ja hänen vaimostaan...'

Kuuntelin tämän kolmannen rouvan tarinan. Myöhemmin käydessäni taas katsomassa häntä, hän sanoi iloa

silmissään ja nuoren tytön äänellä:

”Luulen, että olen kertonut tämän tarinan ennenkin. Mutta minä rakastan kertoa sitä niin paljon... Luulen, että tänään olen kertonut taas paljon.”

Vanhalle tulevaisuus on kuin auringonlasku

Ute Rokahr korosti, että sielunhoitosuhteen edellyttämä luottavainen suhde voi kehittyä, kun henkilö kokee ehdotonta hyväksyntää ja turvallisuutta. Kasvava yhteys avaa keskus-

telun ja sisäisen tilan jossa uusi, hoi-
tava kokemus voi syntyä.

Rokahr lainasi filosofi **Claudia Bozzarroa**, joka kertoo kirjassaan *Suffering from the Trickling of Time / Time Decreasing* (Ajan valumisesta kärsiminen / Ajan väheneminen) vanhan ihmisen tulevaisuudesta, että oikeastaan se ei ole tulevaisuutta sanan varsinaisessa merkityksessä, sillä se ei sisällä tilaa suunnitelmille, tavoitteille ja odotuksille.

”Tulevaisuuteen katsominen ilman, että pystyy odottamaan mitään merkityksellistä tai erityistä johtaa ikääntyvät ihmiset toivottomaan tilanteeseen. Siitä tulee suorastaan absurdi, jos henkilö kokee kuoleman negatiivina itselleen. Joka tapauksessa se tosiasia, että näköpiirissä ei ole tulevaisuutta, paljastuu ikääntyvälle ihmiselle”, Rokahr totesi.

Jean Améry puolestaan sanoo kirjassaan *On Aging* (Ikääntymisestä), että ”löydämme ajan uudelleen”.

”Se ei varsinaisesti kuulosta järkevältä, kun ottaa huomioon, että ihmisen matkustaa ajassa syntymästä eteenpäin. Kuitenkin Améryn mukaan nuori ihminen ei koe tulevaisuutta aikana, vaan tilana, jopa maailmankaikkeutena, johon hän sukeltaa. Tulevaisuus, jonka nuori ihminen kokee, on avoin, avara horisontti, joka tarjoaa mahdollisuuden tarttua. Ikääntyvälle se on kuin auringonlasku. Mahdollisuuksien horisontti on kaventunut ja pienentynyt.”

Menneisyys osaksi nykyhetkeä

Vanhalle ihmiselle tulee väistämättä vastaan se hetki, jolloin hänellä ei ole tulevaisuudessa enää aikaa jäljellä.

”Aika kuluu ja mennyt aika tulee tärkeäksi, kun henkilö tuntee oman aikansa lopun lähestyvän. Aika, jonka nuori ihminen näkee edessään lähes rajattomana ja löydettyään tilana ja maailmankaikkeutena, ilmenee vanhukselle arvokkana; tämä hetki on arvokas, kun tu-

Ute Rokahr osallistui Järvenpäässä 23.–28.8.2017 järjestettyyn Euroopan sielunhoitoverkoston konferenssiin ECPCC:hen.

levaisuus pakopaikkana on uhanalainen.”

”Menneisyys näkyy silloin mahdollisesti lepopaikkana. Se voi olla helpottava selviytymiskeino: astua takaisin menneisyyteen. Menneisyyden muistelulla on vanhukselle miellyttävä vaikutus tässä hetkessä.”

”Kokemuksesta opimme: muistelemisessa kokemukset palaavat eläviksi, kohtaamiset toisten kanssa palaavat muistiin, päivittyvät tunnetasolla – vaikkakin joskus vain hetkeksi.”

”Henkilökohtaisessa kontaktissa, keskustelussa, jonka luottamuksellinen suhde tekee mahdolliseksi, vanheneva ihminen, joka tuntee ajan kuluvan loppuun, voi oman tarinansa kertomalla kokea tässä hetkessä menneisyyden, olkoon se kunnioittavassa mielessä tai surevalla tavalla.”

Menneisyyden muistelemisen mahdollistaminen sielunhoitosuhteessa tuo menneisyyden hetkeksi nykyhetkeen.

”Mahdollisuus ja kokemus sielunhoitosuhteesta voi tehdä tietä jatkuvuuden kokemukselle. Se, mikä on koettu menneisyydessä, tulee osaksi nykyhetkeä, jaetuksi nykyhetkessä keskustelussa tai vain kuuntelemalla.”

Maija Sankari

Tk, toimittaja

Suomi 100 – Reformaatio

Kuluvana vuonna Suomi juhlii 100-vuotista ja reformaatio 500-vuotista historiaansa. Mitkä ovat 100-vuotiaan Suomen menestystekijät ja mitä voimme ammentaa diakoniasta ja reformaatiosta katsoessamme eteenpäin tulevaisuuteen?

Reformaation 500-vuotisjuhlaa juhliitaan monin tavoin: Ehkä luterilaista oppia vaalien tai punniten, ehkä tekemällä ”pyhiinvaellusmatkoja” Lutherin kotiseuduille, ehkä Luther-kumiankkoja etsien tai Lutherin virsiä hyräillen. Moni näistä juhlistamisen tavoista katsoo taaksepäin tai aivan jalkojemme juureen. Entä voisiko reformaatiota juhlia katsomalla sen hengessä eteenpäin? Mitkä ovat luterilaisuuden teemat ja tavoitteet nyt ja tulevaisuudessa? Liikenteessäkin on hyvä vilkaista taustapeiliin ja mittareihin, mutta erityisen mielenkiinnon tulee olla siinä, mitä edesspäin tapahtuu.

Vahvuudet kumpuavat reformaatiosta

Tutkimus on osoittanut, että toisin kuin usein ajatellaan, reformaatio ei ollut yksittäinen historiallinen tapahtuma. Sen sijaan on alettu puhua monista reformaatioista. Suomalainen yhteiskunta on tukevasti marinoitunut juuri suomalaisessa luterilaisuudessa, tässä paikallisessa kontekstissa ja historiallisessa prosessissa. Tämän ymmärtäminen, historiasta oppiminen ja siitä kumpuava reformaation päivittäminen on tarpeellista tulevaisuutta silmällä pitäen. Reformaation seurausten ymmärtäminen edellyttää uskonnollista, kulttuurista ja yhteiskunnallista lukutaitoa. Se, miten ihminen tunnistaa historiaansa ja oman paikkansa maailmassa, määrittää sen, miten hän voi toimia siinä. Yhteiskunnallinen lukutaito on välttämätöntä myös toisten ihmisten ja heidän elämänsä ja sen olosuhteiden ymmärtämiseen.

Monet suomalaisen nyky-yhteiskunnan vahvuudet kumpuavat reformaatiosta. Suomessa vahvaa on tasa-arvo, kuumme matalan hierarkian ja pienten sosiaalisten ja taloudellisten erojen maihin. Mahdollisuuksien tasa-arvosta kertoo

Suomen koululaitos, jossa kaikille tarjotaan laadukasta opetusta ja ilmainen kouluruoka. Koululaitos rakentaa luterilaisuuden

Reformaatio 500 v

500 – Diakonia 2000

perinteelle, jossa tärkeää on ollut opettajien osaaminen ja sivistyksen, kuten lukutaidon kuuluminen koko kansalle, naisille ja miehille. Tämän päivän koulutusleikkaukset ovat herättäneet huolen koulutuksen, sivistyksen ja opiskelumahdollisuuksien tasa-arvosta. Ajankohtainen koulutuskeskustelu osoittaa, että suomalaisen yhteiskunnan kiavajalaksi nähdään edelleen koulutus, joka mahdollistaa elinolojen parantamisen ja yhteisen hyvän tavoittelemisen.

Suomalaista ideaalia luonnehtii vahva luottamus toiseen ihmiseen, yritys pysyä totuudessa ja olla sanansa mittaisia. Suomeen muuttaneiden kanssa keskustellessa juuri luottamus teoissa ja puheissa sekä pyrkimys tasa-arvoon ja matala hierarkia ovat nousseet usein esille. Toki moni asia hämmentääkin, puheemme asiakaskeisyys ja vähäeleisyys ovat vaatineet totuttelua. Kokemuksemme pohjalta on tärkeää kertoa maamme ja suomalaisten kulttuurin rakennusaineista uusille suomalaisille. On tärkeää tiedostaa ja tehdä näkyväksi niitä arvoja ja tavoitteita, jotka ovat meidän yhteiskuntamme perus- ja menestystekijöitä. Yhteiskunnallisen perinnön tunteminen luo edellytyksiä asialliseen ja turvalliseen suhtautumiseen myös uuden ja vieraan edessä, mahdollistaen kunnioittavan sekä vastavuoroisen, tasa-arvoisen ja ihmisarvoisen kohtaamisen ja kohtelun myös toisenlaisista taustoista tulevien kanssa.

Yhteiskunta pitää huolta jäsenistään

Lutherin perinnössä eräs kantava ajatus on, että heikoimmista pidetään huolta yhteisesti – ei omaa hyväntahtoisuutta korostaen vaan yhteisestä velvollisuudesta ja lähimmäisen tarpeesta lähtien. 2000-luvun hyvinvointiyhteiskunnassa on osaltaan kyse samasta: yhteiskunta pitää huolta jäsenistään. Huolenpidon saaminen sitä tarvitse-

samme on oikeus, ei armonpala. Aikanamme hoiva ja huolenpito toteutuvat tasapainoillen oman vastuun ja yhteisöllisen ja yhteiskunnallisen huolenpidon välillä. Kun katsomme tulevaisuuteen, on yksi keskeisimmistä varjeltavista diakonian ja reformaation ihanteista se, ettei pienempää tai heikompaa jätetä ja että kaikista pidetään huolta. On puututtava ja korjattava ne rakenteet, kulttuurit ja toimintatavat, jotka syrjäyttävät ihmisiä ja puristavat erilaisiin ahdinkoihin.

Osa diakonian eetosta on keskeneräisyyden ja epätäydellisyys hyväksyminen ja luottamus siihen, että tällaisena olen riittävä ja kelpaan Jumalalle. Satavuotiaan Suomenkin tarina on keskeneräinen ja epätäydellinen, mutta siinä on sellaista diakonian ja reformaation perinteille rakentavaa hyvää, josta ammentaa tulevaisuudessakin. Monet luterilaisuuden menestystekijät ja sitä vielä tänäänkin kantavat teemat liittyvät diakonian arvoihin ja tavoitteisiin ja siihen, mikä diakoniassa on ollut vahvaa jo 2000 vuotta: Huolenpito heikoimmista, tasa-arvo, yksilön merkitys osana yhteisöään, osallisuus, luovuttamaton ihmisarvo, arjen jumalanpalvelus ja turvautuminen armoon, joka ei vaadi meiltä aneita tai ansioita vaan vapauttaa meidät tekemään työtä yhteiseen hyvään.

Elina Juntunen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Jyrki Myllärniemi

Espoon diakoniasäätiö

Anna Sofia Salonen

Helsingin yliopisto

Kirjoittajat ovat Espoon Diakoniasäätiön diakoniatyöryhmän jäseniä.

Icehearts piti Jeren raiteillaan

Pitkäkestoinen tuki auttoi voittamaan vaikeudet sosiaalisissa tilanteissa ja loi uskoa tulevaisuuteen.

Kun **Miika Niemelä** alkaa kertoa tarinaa uimaretkestä vuosien takaa, **Jere Valo** saa tarinasta nopeasti kiinni eikä voi pidätellä nauruaan.

– Mä tiedän mihin toi johtaa, Jere saa sanottua naurun lomassa.

Tarina liittyy Miikan vetämän Icehearts-ryhmän vaiheisiin, ja erityisesti Jeren vaiheisiin siinä.

Kaverusten edellisestä tapaamisesta on reilu vuosi, mutta yhteinen sävel tarinoissa ja näkemyksissä on edelleen vahva. Vakavien aiheiden käsittelyn lomassa huumori nostaa päätään.

Miika ja Jere ovat tunteneet toisensa reilut 16 vuotta. Pitkä matka on kuljettu siitä, kun Jere saapui Hakunilan uimahalliin, jossa Miika oli koamassa omaa Icehearts-ryhmäänsä esikouluikäisistä pojista syksyllä 2001.

Matka on antanut paljon. Miikkalle se on avannut silmiä ihmisten kohtaamiseen ja työntekoon kasvattajana. Jerelle se on antanut pohjan hyvälle aikuisuudelle. Molemmille se on antanut keskinäisen luottamus- ja ystävyyssuhteen.

Pohjan löytäminen hyvälle aikuisuudelle on yksi Icehearts-toiminnan tavoitteista. Lapsen, josta on erityinen huoli, rinnalla kulkee aikuinen

esikouluikästä aikuisuuteen. Pitkäkestoinen, koulussa ja harrastuksessa aina saatavilla oleva tuki on osoittautunut toimivaksi.

Paikka jossa sai olla

Jerengin tapauksessa Iceheartsista löytyi luotettavia aikuisia. Niitä tarvittiin. Koulunkäynti sosiaalisine tilanteineen ei ollut Jerelle helppoa.

– Jere oli haastava, koska oli fiksu. Hän oli koulussa erittäin lahjakas, mutta hän käyttäytyi huonosti muita lapsia kohtaan, Miika muistelee.

Tehtävien tekeminen sujui, mutta moni asia ei sujunut. Jere joutui kahnauksiin muiden oppilaiden kanssa. Häntä kiusattiin koko ala-asteen ajan.

– Oli hyväksytyksi tulemisen hakeamista, joka näkyi ylenpalttisena tyhmyilynä. Hain huomiota ja sitä kautta syrjäydyin, Jere kuvailee.

Iceheartsin toimintaideaan kuuluu joukkue-urheilun harrastaminen. Miikan ryhmän laji oli jääkiekko, mutta Jere ei innostunut lajista. Tämä puolestaan aiheutti joskus kannausta joukkuekavereiden kanssa.

– Kun aloitin Iceheartsissa, ajattelin, että se on lätkäjoukkue. Aika nopeasti ajatus selkeni, että tämä on sellainen paikka, johon voi mennä ja jutella, jos on jotain mielen päällä, Jere kertoo.

Icehearts-matkaan kuuluu yhdessä toimimisen ja sääntöjen opettelu. Jos sääntöjä on rikottu tai sääntöjen

Jere ja Miika pitävät edelleen yhteyttä toisiinsa.

noudattaminen unohtunut, syyttämisen tai kovistelun sijaan keskustellaan, kannattiko tehdä näin tai oliko se oikein tehty.

Iceheartsin kasvattajat eivät katso ketään alaspäin, Jere kuvailee.

– Sitä kautta oppi, että ovathan noi ihan loistavia ihmisiä. Vaikka olin syrjitty ja pahasti koulukiusattu, mutta oli Iceheartsissa paikka, jossa sain olla.

Opettavainen matka

Icehearts-kasvattajat toimivat myös koulussa opettajan apuna tarpeen mukaan. Alakoulussa Miika kulki Jeren rinnalla koko ajan. Jeren opettaja saa Miikalta lämpimät kiitokset.

Ymmärrystä vaadittiin, sillä koulu-

yhteisössä vaikeuksissa ollut, lapsesta asti masennuksesta kärsinyt Jere oli myös helppo kohde aiheettomalle syytelylle.

Miika myöntää olleensa todella huolissaan Jerestä.

– Nuorena ammattilaisena mietin, miksi Jere – tai joku muu poika – tekee noin, että enkä osaa. Tunsin voimattomuutta, Miika muistelee.

Jälkeenpäin hän on kiitollinen siitä, että Jerestä pidettiin kiinni Iceheartsissa. Siitä on kiitollinen myös Jere.

– Kun sain aina tuntea oloni terveelleeksi, minua ei sen myötä ole koskaan pelottanut soittaa Miikalle, jos oli jotain huolia. Jos oli joitain asioita, joita en välttämättä isälle tai äitille kehdannut ensimmäiseksi sa-

noa, voin soittaa Miikalle ja pohtia, miten asioita voisi lähestyä.

Ei siis ihme, että kun Jereä pyydetään kuvailemaan Miikaa viidellä sanalla, sanat löytyvät nopeasti.

– Loistava ihminen, ymmärtäväinen. Hyvä isä.

Löytyi myönteinen ajattelutapa

Icehearts-kaaren päätyttyä nuoren yhteys kasvattajaan jää usein vahvaksi, vaikka fyysiset kohtaamiset harvenevat. Myös Jeren ja Miikan suhde on säilynyt, vaikka nyt 22-vuotias Jere on välillä asunut eri paikkakunnalla.

– Kun sun kämpässä oli vesivahinko, sä soimit ensimmäiseksi mulle. Ja vaikka nyt ei oltu pitkään aikaan

nähty, lähdit heti mukaan tähän haastatteluun ja pohdit matkalla Icehearts-matkaasi. Tällaiset asiat kuvaavat hyvin meidän suhdetta, Miika arvioi.

Jere puolestaan arvioi Iceheartsin merkityksen suureksi siinä, että hän on päässyt eroon vaikeuksista suoriutua ihmisten kohtaamisesta.

– Asiat voisivat olla paljon huonommin siihen nähden, mitä olen nähnyt ja kokenut. Icehearts on omalla tavallaan opettanut minulle, että asioita voi katsoa eri perspektiiveistä. Minulle on tullut optimistinen ajattelutapa. Nyt minulla on toivo elämää kohtaan.

Ville Miettinen
toimittaja

Antti Sepponen

Diakonia-lehti ja
Kirkon diakonia ja sielunhoito
toivottavat kaikille lukijoille

levollista joulun aikaa ja hyvää uutta vuotta 2018

*Jo, joulunrauha, saavu, jää
nyt joka sydämeen,
luo toivon, ilon lämmin sää
maailman kylmyyteen.
Vieraaksi saan
nyt kuninkaan,
et muutu, Herra, milloinkaan!
Jo, joulunrauha, saavu, jää,
luo toivon lämmin sää.*

Virsi 31

Kirkon diakonian päivät Lahdessa 13.–15.9.2018

Kirkon diakonian päivät on tarkoitettu diakoniatyöntekijöille, muille seurakuntien työntekijöille sekä seurakuntien luottamushenkilöille ja vapaaehtoistoimijoille.

Torstai ja perjantai ovat ammattilaispäivät, ja lauantai on suunnattu kaikille diakoniasta kiinnostuneille samaan tapaan kuin Turun päivillä. Mäkihyppykaupunki Lahdessa tehdään rohkeita hyppyjä.

Ohjelmassa on asiantuntijaluentoja, kokempuheen- vuoroja, musiikkia, yhteisiä kohtaamisia ja jakamista, ”maailman suurin diakoninen Open Space -tapahtuma”, verkostoitumista, puhetta viestinnästä, toritapahtuma, hartauksia ja yhteinen messu sekä ”tule toisenlaisena” -tilaisuus. Tapahtuma on Lahden Ristin kirkossa ja Sibeliustalossa. Mukana mm. diakoniatyöntekijöitä eri puolelta Suomea, **Leena Kaartinen**, **Matti Repo**, Petty Pilgrims, **Kaarlo Kalliala**, Kirkkopalvelut, KUA, **Tapani Ripatti**, **Sinä** ja monta muuta. Tervetuloa!

Osallistumismaksu on 285 euroa sisältäen osallistumisen, ateriat ja perjantain juhlapäivällisen. Luottamushenkilöille ja muille diakonian toimijoille lauantapäivän osallistumismaksu 50 euroa sisältäen ohjelman, lounaan ja kahvin. Majoitushinnat 1 HH 128–140 euroa ja 2 HH

Mukana mm. Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Kirkkohallitus, Lahden seurakuntayhtymä, Tampereen hiippakunta, KUA, Kirkkopalvelut

134–154 €/huone/yö. Majoitusvaraus tehdään ilmoittautumisen yhteydessä.

Lisätietoja: Dtl, **Marko Pasma** p: 010 219 0305; Tampereen hiippakunta, **Airi Raitaranta** p: 040 091 0773; Lahden seurakuntayhtymä, **Petri Määttä** p: 044 719 1260; KDS, **Irene Nummela** p: 0505846897

Ilmoittautuminen avataan tammikuussa 2018.

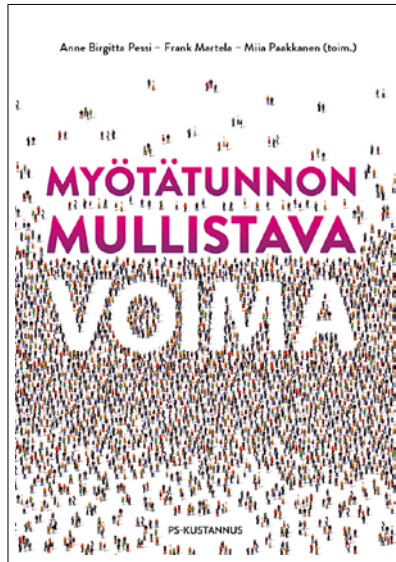
Mullistaako myötätunto työelämän?

Anne Birgitta Pessi, Frank Martela ja Miia Pakkanen (toim.):
Myötätunnon mullistava voima.
PS-kustannus 2017.

CoPassion: Myötätunnon mullistava voima -tutkimushanke on tuottanut yhtenä lopputulemana kirjan, jonka tavoitteena on edistää myötätuntoisuutta yleensä ja eritoten työelämässä. Kirjoittajat ovat hankkeen tutkijoita tai muutoin siinä tiiviisti mukana olleita. Professori **Anne-Birgitta Pessi** on johtanut hanketta.

Hankkeessa myötätunto on määritelty seuraavasti: ”Ensinnäkin myötätunto on tietoisuutta eli kykyä havaita, huomata ja ymmärtää toisen tilanne ja tunnetila. Toiseksi myötätunto on tunneyhteyttä, tunnetta, sympatiaa ja halua toimia toisen puolesta. Kolmanneksi myötätunto on toimintaa, konkreettisia tekoja toisen hyvän edistämiseksi.” Erona empatiaan ovat etenkin halu auttaa ja sen mukainen toiminta. Myötätunto ymmärretään usein myötäelämiseksi toisen kärsimyksessä. Koska voimme myötäellä myös toisen myönteisiä tunteita, hankkeessa ehdotetaan uudissanaa ”myötäinto” kuvaamaan positiivista myötätuntoa.

Koska tutkimushankkeessa on ollut lähtökohtaisesti vahva kytkös työelämään, siinä pyritään osoittamaan myötätunnon ja -innon myönteiset vaikutukset niin työntekijöiden kuin organisaatioidenkin kannalta. Tekee hyvää tehdä hyvää. Samalla tämä toki herättää sen vaaran, että hyvän tekeminen välineellistyy ja perustellaan sen tuottaman taloudellisen tai itsen kohdistuvan (nk. valistunut itsekkyyks) hyödyn kautta. Tätä pohdintaa käytiin aikanaan, kun puhe yritysten

yhteiskuntavastuusta yleistyi. Pessi ja **Frank Martela** korostavat kuitenkin, että kyse on itseisarvoisesta hyvästä, ihmisyyden toteutumisesta.

Teoksessa on useampia varsin kiintoisia teemoja riippumatta siitä, tarkasteleeko myötätuntoa omasta tai työyhteisön näkökulmasta. Esimerkiksi Frank Martela käsittelee aiemmista teoksistaan tuttua teemaa hyväntekemisestä yhtenä psykologisena perustarpeena, merkityksellisen (hyvän) elämän osatekijänä. Johtajia innostetaan myötätuntoiseen johtamiseen. Myötätuntokulttuurien edistämistä tarkastellaan päiväkodin käytäntöjen kautta. Innovatiivisuutta ja työn merkityksellisyyttä lähestytään myötätunnon, -innon ja spiritualiteetin näkökulmista. Henkilökohtaisesti en pidä onnistuneena ratkaisuna kääntää englanninkielistä spiritualiteetti-terminiä spiritualiteetiksi; vastaava ongelma koskee transcendency-terminiä. Spiritualiteetti ja transsendenssi ovat niin vakiintuneita teologiseen ja uskonnolliseen kielenkäyttöön, että

ne taitavat herättää enemmän hämmennystä kuin ymmärrystä. Osa kirjoittajista suosiikin sellaisia neutraalimpia ilmauksia kuin henkisyys ja itsensä ylittävyys. Kirjasta näyttää tiipahtaneen pois tietolaatikko spiritualiteetista (s. 255).

Teos ilmentää uutta vaihetta 1990-luvulla Suomeen jalkautuneessa keskustelussa koskien tunnetaitoja (työelämässä). Teos kokoaa aiheeseen liittyvää tutkimuksellista näyttöä ja osaltaan myös täydentää sitä. Kirjan ehdoton ansio on pyrkimys perustella näkemykset vahvaan tieteelliseen näyttöön nojautuen. Kirjoittajat tarttuvat pelkäämättä ja taiten eri teemoihin, kuten esimerkiksi filosofian historian kannalta syvälle antiikkiin asti ulottuvaan monisyiseen keskusteluun tunteista. Jos jo muutenkin rikasta kirjaa voisi joltain osin syventää, niin ehkä juuri filosofian osalta. Teoksessa tunteiden ja moraalin välistä suhdetta käsitellään tiivistetysti ja päädytään lopuksi **Jonathan Gloverin** pohdintoihin moraaliressurssista ja etenkin niiden rapautumisesta. Tämä on yhteiskunnallisesti ajankohtainen ja kiintoisa aihe niin moraaliressurssien rapautumisen kuin vahvistamisen näkökulmista.

Kirjassa kukin luku päättyy käytännöllisesti sekä tiivistyksiin että vinkkeihin, miten luvussa esitellyt tavoitteita voi edistää yksilön, tiimin tai johtajan näkökulmasta. Teosta voi hyvin lukea luku kerrallaan kulloisesta kiinnostuksesta käsin.

Kalle Kuusimäki

Tie

“Minä olen tie, totuus ja elämä. Ei kukaan pääse Isän luon muuten kuin minun kauttani.” (Joh. 14:6). Jeesus ei jätä pelivaraa, ei vaihtoehtoisia polkuja. Ei hän lupaa, että kukin tulee uskollaan autuaaksi.

Ehdoton, sitä hän on. Mutta millä tavalla?

”Tulkaa minun luokseni” (Matt. 11:28), hän kutsuu työn uuvuttamia, kuormien murtamia. ”Nouskaa, älkää pelätkö” (Matt. 17:7), hän sanoo jumaluutensa säikäyttämille. Nasaretilainen ei tunkeile. Ei huuda eikä riitele, ei halveksi heikkoutta. Niissä pöydissä, joihin hänen ei uskota tai toivota menevän, hän istuu alas ja murtuu leiväksi.

Jeesuksen ehdottomuus on ehdotonta rakkautta. Hän aukeaa tieksi juuri siellä, missä ihminen on päätenyt sietämättömään risukkoon ja tarvitsee apua. Pimeyden ytimessä hänen totuutensa paljastaa, että toivoton ja mahdoton eivät ole viimeisiä sanoja, vaan niiden takaa virtaa jo valoa. Kun näännytynyt ja kurainen kulkija lopulta nojautuu auttajaansa, alkaa kuulua elämän syke, hiljaiseen vahvistuva uuden alun ääni.

Nasaretilainen sen tietää: Eivät terveet tarvitse parantajaa (Matt. 9:12). On turhaa kaataa lääkettä kurkkuun väkisin, siihen saattaa tukehtua. Vasta kun ihminen päätyy kosketuksiin Jumalan kanssa, hän ymmärtää sairautensa luonteen. Siihen tarvitaan enemmän kuin riittämättömät, inhimilliset sanat. Tarvitaan armon ja totuuden täydellinen tasapaino, Jumalan Sana, Jeesus itse. (Joh.1:14–18)

Joku viisas sen on näinkin muotoillut: On tärkeämpää puhua Jumalalle ihmisistä kuin ihmisille Jumalasta. Rukous ei ole mielen tyhjentämisharjoitus. Se on viipymistä siinä läsnäolossa, jonka soisi täyttävän jokaisen kristityn ja vuotavan yli.

Jeesus ei sano näyttävänsä tietä, vaan olevansa tie. Ei siis ole niinkään tarpeen piirtää karttoja ja selittää reitti ohjeita, vaan kulkea sinne, minne hän vie. Askel kerrallaan. Jalkani voivat väsyä ja pettää, mutta tie ei petä alta. Siksi ainut, mitä toiselle voin tarjota, on matkakumppanuus: Voin auttaa ja tukea, kertoa, minne olen matkalla, mutta meidät molemmat vie perille vain tie.

Hanna-Kaisa Hartala

